

VIETE ČO ROBIŤ V KRÍZOVEJ SITUÁCII?

Nerieš.

Staraj sa.

bevola®.
Nový rad
starostlivosti
o pleť a telo.
**Exkluzívne
iba v Kauflande.**

GOODWILL

Magazín o ekonomike, biznise a spoločnosti

Registrované ako periodická tlač Ministerstvom kultúry Slovenskej republiky pod registračným číslom EV 3451/09, ISSN 1337-9798
Vydanie 3/2018, štvrťročník

Vydáva:

WTC-MACRO Enviro a. s.

IČO: 44 816 651

vydavatel@goodwill.eu.sk

Adresa redakcie:

GOODWILL, Gogoľova 18, 851 01 Bratislava

goodwill@goodwill.eu.sk

RNDr. Drahotin Tarasovič

šéfredaktor

redakcia@goodwill.eu.sk

Mgr. Valéria Nagyová

obchodná manažérka

nagyova@goodwill.eu.sk

tel.: 0911 80 70 10

www.goodwill.eu.sk

Rozširujú:

LK Permanent, Mediaprint-kapa Pressegrasso, a. s., Slovenská pošta, a. s., a súkromní distribútori. Distribúcia directmailingom – súkromný sektor, verejná správa a neziskové organizácie a inštitúcie.

Predplatné:

Objednávky a súvisiace informácie: vydavatel@goodwill.eu.sk

Grafické vyhotovenie:

Patrik Slazanský • www.slazanski.com

Tlač:

2impress s.r.o., Vajnorská 135, 831 04 Bratislava

Titulný obrázok súvisí s materiálom na str. 22-23.

Zdroj: Pixabay.

© Autorské práva vyhradené.

Rozmnožovanie, spracovanie a šírenie diela – textu, fotografií, grafov, a to v jednotlivých prípadoch alebo v celkoch – je možné len so súhlasom vydavateľa a s uvedením zdroja.

Niektoré inzeráty neprešli jazykovou úpravou. Za obsah inzercie zodpovedajú inzerenti.

Redakcia si vyhradzuje právo na úpravu príspevkov. Nevyžiadané rukopisy nevraciamy. Za správnosť textov sú zodpovední autori.

Monitoring tlače poskytuje so súhlasom vydavateľa spoločnosť Newton Media a Slovakia Online.

Toto číslo vychádza 12. 9. 2018.

50. výročie okupácie Československa

Dnes je päťdesiat rokov odvtedy, čo nádeje a inšpirácie Pražskej jari boli rozdrvené silou v jednej z najtragickejších a najtrpkších epizód moderných európskych dejín. Tanky, valiace sa ulicami Prahy 21. augusta 1968, náhle ukončili pokus zaviesť ľudské práva a slobody, zabetónovali režim, ktorý vydržal ďalšie dve desaťročia, a potvrdili brutálnu šablónu na potláčanie nezhôd vo vnútri Varšavskej zmluvy.

Keď si pripomíname toto výročie, pamätáme na tragickú stratu životov a vzdávame poctu odvahe a hrdinstvu tých – mnohí z nich boli študentmi –, ktorí vzdorovito stáli tvárou v tvár tankom a zbraňom. Ich dedičstvom je naša zodpovednosť – nikdy nesmieme zabudnúť na ich pokus brániť najzákladnejšie ľudské práva a slobody.

Po päťdesiatich rokoch už Európa nie je viac rozdelená železnou oponou. Ľudia v Českej republike, na Slovensku a ďalší Európa-

nia žijú v Únii mieru a solidarity, na ktorú sa môžu spoľahnúť, že ich ochráni. Využime však tento deň vážnej pripomienky na to, aby sme spoločne pamätali, že slobodu a rešpektovanie ľudských práv nemožno nikdy považovať za samozrejmé a treba za ne bojovať každý jeden deň. Nepoznám žiadny lepší spôsob, ako si uctiť pamiatku hrdinov Pražskej jari.

Jean-Claude Juncker

predseda Európskej komisie

(Brusel 21. 8. 2018)

Cesta k slobode a prosperite nie je vždy ľahká. Obyvatelia dnešného Slovenska a Českej republiky to spoznali ťažkým spôsobom – cez hrôzu okupácie, ktorá sa začala 21. augusta 1968. Sľubný potenciál Pražskej jari – náznak demokratizácie a reforiem – sa nikdy nezhmotnil do reality. Namiesto toho nasledovali dve desaťročia okupácie, ktoré zničili nespočetné množstvo osobných životov.

Maroš Šefčovič

podpredseda Európskej komisie

(Brusel 21. 8. 2018)

Musíme pamätať na lekcie z augusta 1968. Slobodu nemožno považovať za samozrejmú; na druhej strane, bez slobody prejavu, vierovyznania alebo združovania niet prosperity. Preto by sme nikdy nemali tolerovať porušovanie medzinárodného práva, potláčajúce legitímnu túžbu ľudí po slobode a demokracii.

obsah

8

8 Pohľad firiem na GDPR

Môže norma ohroziť ich fungovanie?

13

13 Kótovať firmu na burze, či radšej nie?

18 Už desať rokov platíme bezkontaktne

22 Keď príde kríza alebo vojna...

Ako pripraviť občanov na možné zlé časy

25 Likvidácia jadrového odpadu v Černobyle

27 Umelá inteligencia v smartfónoch

34 Útoky na internet vecí

34

35 Zelené bývanie: chiméra alebo nevyhnutnosť?

41 Európa v pohybe

Doprava má byť čistá, bezpečná a prepojená

42

42 Vietnam uprostred zmeny

Exotická krajina na polceste k trhovej ekonomike

46 100 rokov ČSR: prvé autá v novom štáte

46

54 Aké bolo bratislavské Kultúrne leto 2018?

66 Zabijak cholesterol

76 Averzy a reverzy v tvorbe Ivana Řeháka

Medailér je dnes na Slovensku osamelým bežcom

84 English Annex

b

biznis

Menej byrokracie vo verejnej správe	6
V ktorých slovenských mestách sa najlepšie podniká?	7
Základom trhu práce sú malé podniky	9
Zmierňujú sa podmienky investičnej pomoci	10
Online účtovníctvo v podnikaní	11
Hodnota domova verzus sprejeri, vandali a iné riziká Nové poistenie od Wüstenrot poisťovne	15
Klady a zápory investovania	16
Adaptívne mikrovzdelávanie	20

Menej byrokracie vo verejnej správe

Dňa 29. mája 2018 podpísal prezident SR zákon, ktorého účelom je znížiť byrokraciu vo verejnej správe.

Konkrétne je to zákon o niektorých opatreniach na znižovanie administratívnej záťaže využívaním informačných systémov verejnej správy (zákon proti byrokracii) a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

Verejné registre

Viacere právne predpisy upravujú povinnosť predkladať v konaniach pred orgánom verejnej správy rôzne informácie, ktorými disponuje iný orgán verejnej správy. Doterajšia právna úprava požadovala, aby fyzické i právnické osoby preukázali skutočnosti nachádzajúce sa vo verejných registroch listinnými dokladmi príslušných registrov (napr. listom vlastníctva, výpisom z registra trestov) a zároveň aby uhradili poplatok za takýto doklad. Cieľom nového zákona je aplikovať v činnosti orgánov verejnej správy zásadu „jedenkrát a dost“, podľa ktorej, ak štát už disponuje údajom o občani alebo podnikateľskom subjekte, ho nebude viac vyžadovať, ale si ho pre potreby konania získa sám. Znamená to, že občania už nebudú musieť predkladať úradom také podklady a výpisy, ku ktorým sa tento úrad vie dostať zo štátnych elektronických registrov, aj keď sú mimo jeho pôsobnosti. Na účely tohto zákona sa týmito registrami rozumejú:

- register právnických osôb, podnikateľov a orgánov verejnej moci (ktorý zlučuje informácie z obchodného a živnostenského registra),
- informačný systém katastra nehnuteľností,
- register trestov.

Listinné výpisy

Výpisy z obchodného a živnostenského registra či listu vlastníctva majú verejnú a neverejnú časť. K verejnej časti má podľa platnej právnej úpravy prístup každá fyzická či právnická osoba na akýkoľvek účel. K neverejnej časti týchto

výpisov a listov vlastníctva a zároveň k výpisom a odpisom z registra trestov mala spravidla prístup len osoba, ktorej sa tento výpis týkal. Sprístupnením predmetných výpisov zodpovedným zamestnancom orgánov verejnej správy zanikne fyzickým a právnickým osobám povinnosť predkladať listinné výpisy na právne účely.

Ak štát disponuje údajom o podnikateľovi, nebude ho už od neho vyžadovať.

Hlavným prínosom novej právnej úpravy je teda znižovanie časovej a finančnej záťaže fyzických i právnických osôb napr. odbremením predkladania:

- listinných výpisov z obchodného a živnostenského registra pri žiadostiach o udelenie rôznych povolení a licencií (napr. zákon o hazardných hrách, zákon o finančnom sprostredkovaní a finančnom poradenstve, zákon o spotrebiteľských úveroch a o iných úveroch a pôžičkách pre spotrebiteľov);
- výpisov z registra trestov na preukázanie bezúhonnosti potrebnej pri výkone určitých činností a povolani (napr. zákon o autorizovaných architektoch a autorizovaných stavebných inžinieroch, zákon o policajnom zbore, zákon o súdnych

exekútoroch, zákon o advokácii) alebo

- listov vlastníctva na preukázanie práva k nehnuteľnosti (napr. zákon o hlásení pobytu občanov SR a registri obyvateľov SR, zákon o rybárstve, zákon o ochrane a využívaní poľnohospodárskej pôdy).

Pozitívna zmena

Novým zákonom sa mení celkovo 168 zákonov, 68 vyhlášok, 8 opatrení a 12 nariadení vlády, ktoré hovoria o predkladaní výpisov v papierovej forme. Podľa očakávaní vlády by tento zákon mal občanom ušetriť 13 miliónov eur.

Zákon proti byrokracii nadobudol účinnosť 1. septembrom 2018 vo vzťahu k elektronickým výpisom z obchodného a živnostenského registra a k listom vlastníctva. Vo vzťahu k výpisom z registra trestov nadobudne účinnosť dňa 1. januára 2019.

Zákon proti byrokracii je pozitívnu zmenou, ktorá odbremeňuje podnikateľov a zároveň – aj vďaka elektronizácii verejnej správy – neprimerane nezaťažuje ani orgány verejnej správy a verejný rozpočet. Povinnosť zabezpečiť vyššie uvedené výpisy, odpisy a listy vlastníctva síce bude zaraďovať zamestnancov orgánov verejnej správy, tí sa však k predmetným informáciám budú môcť dostať v reálnom čase, elektronicky a bezodplatne.

JUDr. Katarína Bystrická, advokátka

Právne centrum, s. r. o.

Obrázky: SXC, Pixabay

V ktorých slovenských mestách sa najlepšie podniká?

Sú známe a vyskúšané riešenia, uľahčujúce život podnikateľom a podnikanie vôbec. Ide o to, či ich v dostatočnej miere vieme – a chceme – aj implementovať do každodennej praxe.

Európska komisia a Svetová banka zverejnili v júli správu Doing Business in the European Union, ktorá hodnotí, čo pomáha – alebo naopak bráni – podnikateľom pri zakladaní a rozširovaní svojich podnikov v 25 mestách štyroch členských krajín EÚ.

Na Slovensku správa monitorovala päť miest: Bratislavu, Košice, Prešov, Trnavu a Žilinu. Pritom sa zamerala na päť základných stupňov životného cyklu malých a stredných firiem: založenie spoločnosti, získanie stavebného povolenia, zabezpečenie dodávok elektriny, prevod vlastníctva nehnuteľnosti a vymáhanie zmluvných záväzkov. V ich rámci merala zložitost a náklady regulačných postupov, a tiež silu právnych orgánov, ktoré spolu majú priamy dopad na domácich podnikateľov.

Značné regionálne rozdiely

Ako ukázala štúdia, najväčšie sú v oblastiach dodávok elektrickej energie, získania stavebných povolení a vymáhania zmluvných záväzkov. Napríklad zabezpečenie novej prípojky do elektrickej siete v Žiline trvá 56 dní a náklady sa rovnajú 55,2 % z príjmu na obyvateľa. Ten istý proces v Bratislave a Trnave trvá o mesiac dlhšie (89 dní) a stojí štyrikrát viac (244,5 %).

Značný rozdiel je i v čase, potrebnom na vybavenie stavebného povolenia. Tento proces je najzdĺhavejší v Žiline (320 dní), kým v Prešove trvá o 70 dní menej, hoci v oboch prípadoch predstavuje rovnaký počet 14 samostatných úkonov.

Na súdne konanie sa v Košiciach čaká 15 mesiacov (455 dní), no v Bratislave je to viac o vyše dva mesiace (525 dní). Rozdiel je však pochopiteľný vzhľadom na väčší počet prípadov v metropole.

V Bratislave je najľahšie

Vďaka vzájomnej súfazi o investície sú menšie slovenské mestá priaznivejším prostredím pre podnikanie. Okrem Bratislavy sa v tejto štúdii každé z miest umiestnilo na čele aspoň v jednej z hodnotených oblastí. Obchodné spoločnosti sa najjednoduchšie zakladajú v Prešove a Žiline, kde získanie potvrdenia o daňových nedoplatkoch a registrácia DPH na finančnom úrade trvajú 8 dní. To je o týždeň kratšie ako v Bratislave. Stavebné povolenie najrýchlejšie vybavíte v Prešove, avšak stále je to dlhšie ako priemer EÚ; na Slovensku je proces získania tohto povolenia celkovo náročnejší ako v ostatných členských štátoch Únie. Žilina vedie v oblasti dodávok elektrickej energie – vďaka rýchlejším a lacnejším procesom pripojenia. S výnimkou Trnavy dokonca všetky predmetné mestá prekonávajú priemer EÚ v tejto oblasti. Trnava vyniká veľmi rýchlym prevodom nehnuteľností, až 3-krát rýchlejšim ako v Bratislave alebo Prešove. Všetky monitorované mestá profitujú z priaznivej ceny

prevodu, ktorá je najnižšia v celej EÚ.

Košický okresný súd prekonáva ostatné mestá v rýchlosti súdnych konaní a vynášaní rozsudkov.

Učiť sa z praxe lepších

Zverejnená štúdia nielen identifikuje úspešné regulačné postupy a administratívne prekážky podnikania, ale uvádza aj odporúčania pre systematické zmeny k lepšiemu. Tí, ktorí majú záujem o reformy na miestnej úrovni, sa môžu výrazne zlepšiť replikovaním úspešných postupov z iných miest.

A pretože Bratislava reprezentuje Slovensko v celosvetovom rebríčku Doing Business, jej zlepšenie by sa odrazilo v celkovom poradí krajiny. Ak by v tomto meste zaviedli všetky pozitívne reformy zo zvyšných slovenských miest, znamenalo by to posun SR v celosvetovom (190 štátov) hodnotení kvality podnikateľského prostredia o 9 priečok – zo súčasnej 39. na 30. pozíciu.

IL

Ilustračné foto: Pixabay + World Bank (montáž)

Podmienky podnikania v slovenských mestách (počty potrebných dní)

	Bratislava	Trnava	Žilina	Košice	Prešov
Založenie spoločnosti	26,5	18,5	15,5	19,5	15,5
Stavebné povolenie	300	258	320	280	250
Dodávka elektriny	89	89	56	75	66
Prevod vlastníctva	16,5	5,5	9,5	7,5	16,5
Vymáhanie záväzkov	775	710	740	635	640

Zdroj: World Bank Group

Pohľad firiem na GDPR

Európska smernica o ochrane osobných údajov (GDPR), ktorá vstúpila do platnosti 25. mája, je veľkou témou nielen na Slovensku, ale v celej Európe.

Vyplyva to zo špeciálneho prieskumu, ktorý realizovala spoločnosť EOS KSI v 15 krajinách Európskej únie, vrátane Slovenska. Až 41 % európskych spoločností uvádza, že sa ich smernica podstatne dotýka. Musia prijímať nových ľudí, upravovať svoje fungovanie a zvyšovať množstvo byrokracie. Niektoré sa dokonca boja, že prechod na GDPR nezvládnu. 16 % firiem sa vyjadrilo, že problematika sa ich týka iba čiastočne, a 25 %, že málo alebo vôbec. Zvyšných 11 % subjektov sa nevedelo vyjadriť a 7 % neodpovedalo.

Každá tretia slovenská spoločnosť sa obáva, že GDPR ohrozí jej biznis.

Novým pravidlám ochrany osobných údajov venujú väčšiu pozornosť v západnej ako vo východnej Európe. Pritom obavu, že môžu ohroziť obchodný model spoločnosti, vyjadrila každá štvrtá z nich (26 %).

Ako to vidíme my

Takmer totožné percento odpovedí zaznamenalo aj Slovensko: 41 % tunajších firiem konštatuje, že GDPR má na ne veľký vplyv, štvrtinu nové nariadenie vôbec „nevzrušuje“. Naše firmy však prejavili oveľa vyššiu mieru obáv ako priemer EÚ. Až 37 % z nich sa pre nové pravidlá obáva o svoju budúcnosť. Je to tretí najhorší výsledok v Európe; skeptickejší sú iba Rumuni (39 %) a naši západní susedia v ČR, kde má strach o prežitie až 43 % spoločností. „Príčinou môže byť to, že firmy presne nevedia, aké povinnosti im z GDPR vyplývajú,“ komentuje Michal Šoltes, konateľ spoločnosti EOS KSI Slovensko. „Prináša to strach, neistotu a niektoré neveria, že to môžu úspešne zvládnuť,“ dopĺňa. Zbytočné obavy, ba niekedy až

paniku, najčastejšie vyvolávajú nesprávne a nedostatočné informácie. Preto je dôležité, aby si firmy samy zistili, aké povinnosti sa na ne vzťahujú, alebo sa poradili s konzultantmi.

Kto sa neobáva byrokracie

Obavy z prežitia nie sú to jediné, s čím sa smernica GDPR firmám spája. Vyše 70 % z nich očakáva viac papierovačiek, vyššie nároky na uchovávanie dokumentov a napr. aj tlak na zvyšovanie počtu zamestnancov. „Na druhej strane si však uvedomujú, že na oplátku budú mať vyššiu úroveň bezpečnosti údajov,“ konštatuje M. Šoltes.

K novým pravidlám ochrany osobných údajov sa najzodpovednejšie stavajú v Dánsku. Až 74 % tamajších spoločností sa zaoberá tematikou GDPR, keďže veria, že sa ich priamo dotýka. Je to najviac v Európe. S veľkým odstupom nasledujú druhé Poľsko (46 %) a tretie Maďarsko (45 %). S tým zjavne súvisí aj nízka miera dánskeho vnímania rizika novej smernice pre podnikanie – len 4 % firiem, čo je najmenej zo všetkých skúmaných krajín. K Dánom sa najviac priblížili Slováci (8 %) a Nemci (11 % firiem).

Stručne o novinke

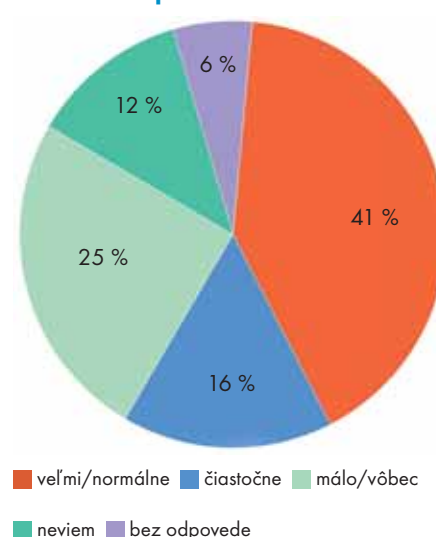
Smernica GDPR priniesla firmám rad nových povinností. Omnoho presnejšie

ako v minulosti musia svojich zákazníkov informovať, čo robia s ich osobnými údajmi a komu ich poskytujú. Zákazníci zároveň majú právo požiadať o úplné vymazanie svojich údajov z firemných databáz. Každý únik osobných údajov musia firmy bezprostredne hlásiť a navrhnúť riešenie. Za nedodržanie týchto ustanovení hrozí pokuta až do výšky 20 mil. eur alebo 4 % celosvetového ročného obrátu firmy.

JT/JH

Ilustračné foto: Pixabay

Slovensko: V akej miere zasahuje GDPR vašu spoločnosť?

Základom trhu práce sú malé podniky

Malé podniky na Slovensku tvoria väčšinu pracovných miest – zamestnávajú tu viac než polovicu ľudí.

Z najnovších štatistík európskeho štatistického úradu Eurostat vyplýva, že v malých podnikoch SR pracuje až 56 % zamestnancov. Podiel miest tvorených najmenšími firmami je tak v EÚ piaty najvyšší. Pred nami sú len Lotyšsko (58 %), Španielsko (60 %), Portugalsko (62 %) a Taliansko (66 %).

Absolútna dominancia

V Európskej únii funguje viac ako 23 miliónov firiem a podnikov, pričom až 98,7 %-né zastúpenie medzi nimi majú podnikatelia a malé podniky do 49 zamestnancov. V rámci nich jednoznačne dominujú najmenšie podniky do desiat zamestnancov (93 %). Spoločnosti s 50 až 249 zamestnancami majú jednopercenčný podiel. V priemere len dve z tisícky firiem (0,2 %) sú veľké spoločnosti s 250 a viac zamestnancami.

Malé podniky v EÚ generujú v priemere každé druhé pracovné miesto; ďalších 17 % tvoria stredné a 33 % veľké podniky. „Na Slovensku je teda pomer miest tvorených najmenšími firmami a živnostníkmi

o niečo vyšší, na úrovni 56 %. Stredne veľké firmy u nás generujú 16 % pracovných miest, zvyšných 28 % najväčšie podniky,” priblížila čísla Dáša Polláková, manažérka oddelenia riadenia segmentu pre malé a stredné podniky ČSOB.

Náklady a obavy malých

Uvedomujúc si dôležitosť malých firiem pre ekonomiku, ČSOB sa okrem podpory podnikania finančnými nástrojmi zameriava aj na pravidelné monitorovanie nálad podnikateľov. „Keď sme sa v našom exkluzívnom prieskume pýtali firiem rôznych veľkostí na najväčšie riziká, malé

firmy vnímali najcitlivejšie legislatívny vývoj (59 %),“ skonštatovala D. Polláková. „Medzi firmami strednej veľkosti a veľkými spoločnosťami bolo toto riziko síce tiež výrazné (39 %), avšak podstatne menšie ako v prípade malých podnikateľov,” dodala.

Obavy z legislatívneho vývoja spomínali podnikatelia ako najčastejšie v každom regióne Slovenska, s výnimkou Žilinského a Prešovského kraja. V nich najväčšie riziko pre podnikateľov predstavujú ďalší ekonomický vývoj a nedostatok kvalitnej pracovnej sily.

AJ

Obrázok: Pixabay

■ naša anketa

Téma: goodwill

1 Aký význam pripisujete goodwillu firmy? Je dnes dôležitejší ako v minulosti?

2 Ako budujete goodwill vašej spoločnosti?

**Juraj Lichner, CEO
Profit365**

1 Z môjho pohľadu goodwill vždy bol a je spojený so skvelo vybudovanými a dlhodobou fungujúcimi vzťahmi a z nich vyplývajúcou dôverou k čomukoľvek, čo robíme, k čomu sa zaviazeme a dané očakávania s veľkou pravdepodobnosťou naplníme.

Myslím si, že moje porovnanie dôležitosti goodwillu dnes a v minulosti by nemuselo byť relevantné, ale som presvedčený, že v každom čase sú a boli dobré meno a vzťahy zárukou dlhodobého fungovania – nech sa nachádzame v ktorejkoľvek ekonomike, čase či geolokácii. Istotu totiž väčšinou nenachádzame v momentálnych príležitostiach, ale v dlho budovaných partnerstvách, bez ktorých je hodnota

goodwillu na bode mrazu.

Preto si myslím, že úspech samotný determinujú dnes či v minulosti nadštandardne kvalitné vzťahy, prostredníctvom ktorých sa šíri dobré meno firmy, produktu či služby.

2 Nie je nič horšie ako nenaplnené očakávania. A za jednu z úplne najzákladnejších vecí pri budovaní goodwillu považujem naplnenie prísľubov, ktoré dávame. Takže naplňovať očakávania, ktoré v dôsledku nášho pôsobenia vyvolávame, považujem za správnu cestu.

Zmierňujú sa podmienky investičnej pomoci

Vláda SR v júni schválila zmeny pri poskytovaní investičnej pomoci. Uzavrela tým reformu zákona o investičnej pomoci, ktorý je účinný od 1. apríla 2018.

Nová úprava nariadenia vlády upravuje podmienky na poskytnutie investičnej pomoci, ako aj dostupné formy a výšku stimulov. Táto zmena vláde umožní pružnejšie reagovať na aktuálne potreby investorov.

„Nová úprava obsahuje veľké množstvo zmien, ktoré v kombinácii so zákonom o podpore najmenej rozvinutých okresov prispejú k vyrovnávaniu regionálnych rozdielov,“ skonštatoval Milan Šustek, manažér oddelenia daní spoločnosti Deloitte. „Práve pre menej rozvinuté okresy budú hodnoty minimálnej investície nižšie a pomoc môže byť preto poskytnutá rýchlejšie a adresnejšie,“ podčiarkol.

Zmeny, ktoré budú na osoh

K najvýznamnejším zmenám pri priemyselných investíciách patrí vypustenie podmienky vytvorenia minimálneho počtu nových pracovných miest. Doteraz pre získanie stimulov ich bolo potrebné vytvoriť štandardne aspoň 40. Nová úprava tak odzrkadľuje súčasný nedostatok kvalifikovaných pracovných síl. Znižuje sa aj minimálna výška investície

do dlhodobého majetku, ktorá sa určuje podľa miery nezamestnanosti v jednotlivých okresoch. Napr. v okresoch s nezamestnanosťou nižšou ako celoslovenský priemer sa minimálna výška investície pre veľké spoločnosti znižuje z 10 na 6 miliónov eur. Najnižšiu investíciu je potrebné vynaložiť v tzv. najmenej rozvinutých okresoch, kde investičné náklady predstavujú 200-tisíc eur. V prípade malých a stredne veľkých podnikov pôjde len o 100-tisíc eur.

Na získanie investičnej pomoci už nebudú potrebné nové pracovné miesta.

Nové nariadenie opätovne zavádza princíp spádovitosti, podľa ktorého sa pri určovaní podmienok zohľadňuje aj nezamestnanosť v susedných okresoch. Nemali by teda vznikať situácie, že susedné okresy budú mať diametrálne odlišné podmienky pre poskytnutie investičnej pomoci.

Podpora výskumu a know-how

Investičná pomoc bude viac zameraná na podporu sofistikovaných výrobných technológií a činností s vysokou pridanou hodnotou. Na tento účel sa vymedzujú tzv. prioritné oblasti, v ktorých budú platiť zjednodušené podmienky na jej získanie. Cieľom je prilákať väčší počet investícií s potenciálom prispieť k udržateľnému hospodárskemu rozvoju a konkurencieschopnosti Slovenskej republiky.

„Nové nariadenie má opodstatnenie tiež z pohľadu Industry 4.0 pre podniky, ktoré chcú rozširovať svoje výrobné kapacity a uvažujú o nákupe automatizačných zariadení a robotov. Je pritom výhodné, že vytváranie nových pracovných miest v priemyselných projektoch už nie je podmienkou,“ vyzdvihol M. Šustek. Zmena nastáva aj v podpore výskumno-vývojových (technologických) centier. Nebude sa už požadovať minimálny podiel vysokoškolsky vzdelaných zamestnancov. Podmienkou však je, aby zamestnancom bola vyplácaná vyššia mzda ako priemerná.

Čo sa obmedzí

Podľa nových pravidiel dochádza k obmedzeniu poskytovania dotácií a iných priamych foriem pomoci pre priemyselné investície. Tieto druhy stimulov tak už, najmä na západnom Slovensku, nebude možné poskytnúť. Výnimku predstavujú len projekty v prioritných oblastiach.

AF

Obrázok:
Pixabay

Majte odvahu zmeniť svet – aspoň ten svoj

V poradí už 6. ročník Konferencie Happy Company navštívilo viac ako tristo ľudí.

Deväť rečníkov prinieslo na javisko Divadla Aréna desiatky nových ideí, praktických tipov a inšpiráciu zo sveta osobného rozvoja, podnikania, marketingu, motivácie, ale aj z bežného každodenného života. Kto vystúpil na Konferencii Happy Company 2018, ktorej témou bola tento rok Odvaha?

Magdaléna Vokáčová, koučka a vyštudovaná herečka, hovorila o tom, že masky, ktoré nosíme, nás síce chránia, ale vo chvíli, keď sme odvážni sa pozrieť za ne – a spoznáme, kto skutočne sme pod tými maskami, tak sa nám nestane, že sa minieme s vlastným životom. **Juraj Kováč**, mladý inovátor a rozbiehač projektov,

zase hovoril o tom, čo to znamená mať nasadenú tzv. rozbiehačskú optiku – pýtať sa otázky typu: čo vás štie? Čo by mohlo fungovať lepšie, efektívnejšie, zmyslupľnejšie? Dobré nápady totiž vznikajú z kvantity – treba ich naozaj veľa a tiež z praktického života. **Peter Krištofovič**, známy podnikateľ a motivátor, vo svojom vystúpení zdôraznil, že náš mozog potrebuje až 10-tisíc hodín cieleného tréningu so spätnou väzbou – preto, keď chceme byť v niečom naozaj dobrí, musíme mať radi samotnú cestu k tomu.

Kamil Aujesky, odborník na reklamu a marketing, hovoril o tom, že v živote a biznise neexistuje nič ako instantný úspech. **Karin Lukáčová**, pedagogička spevu, zase ukázala, ako pracovať so svojim hlasom – ako s jedným z najdôležitejších nástrojov nášho sebayjadrenia. Inšpiratívne boli aj príbehy pani **Evy Mosnáckovej**, vojrovej pamätníčky, **Mariána Ligdu**, bývalého extrémneho športovca,

a **Gabiky Čepičanovej**, mladej redaktorky, ktorá splnila nedokončený sen svojej zosnulej mamy – vydala knihu úvah s názvom Život je ako. Konferenciu zakončila **Hana Koblišková**, kreatívna manažérka, ktorá prináša do firiem zážitky pre väčšie šťastie v práci. Vrávi, že vždy sa podeľte o svoje nápady, lebo nemáte čo stratiť – buď vás ľudia podporia, alebo odmietnu. A „nie“ posilňuje. Teda, keď ho nepočujete často. ☺

Za podporu ďakujeme všetkým partnerom konferencie.

VN

Foto: archív Happy Company

Online účtovníctvo v podnikaní

Potreby firiem mať dáta k dispozícii v reálnom čase stále rastú – a s nimi aj požiadavky na technológiu spracovania účtovníctva.

Súčasný trend v účtovníctve súvisí s rozšírením smartfónov, tabletov a notebookov, ktoré nám zabezpečujú prístup k informáciám vždy a odkiaľkoľvek. Jedinou podmienkou je prístup k internetu.

Cloud veci zjednodušil

Po prekonaní „cloudovej“ bariéry sa firmy môžu tešiť na nové možnosti, ako sú napríklad prepojenia medzi aplikáciami, portálmi, rôzne automatizácie a funkcie, ktoré majú v súčasnosti k dispozícii iba technicky najzdatnejší používatelia alebo nadnárodné korporácie. Požiar v kancelárii, pokazený hardisk, hrozba počítačových vírusov alebo

ukradnutý notebook už neohrozia základné životné funkcie fungovania firmy. Záznamy o evidencii hospodárenia sa nachádzajú v zašifrovanej podobe na cloude. Prístup k informáciám z účtovníctva máte k dispozícii po jednoduchom prihlásení sa do svojej obľúbenej účtovnej aplikácie, a to z akéhokoľvek zariadenia.

Dobry účtovný softvér šetrí náklady a umožňuje jednoduchý, no bezpečný prístup cez web.

Podobným spôsobom, ako sa prihlasujete do internet bankingu, môžete dnes pristupovať aj k informáciám zo svojej účtovnej agendy.

Profit365

Šetrenie nákladov je prioritou každého podnikateľa. Klienti Profit365 majú

k dispozícii v rámci jedného balíčka predplatného všetky moduly zahrňajúce fakturáciu, DPH, DPPO, skladové hospodárstvo, majetok a ostatnú ekonomickú agendu. Do Profit365 sa prihlasuje prostredníctvom webového prehliadača z ľubovoľného počtu zariadení a bez potreby iných inštalácií.

S online ekonomickým softvérom Profit365 získate ako podnikateľ rýchly prístup k aktuálnym prehľadom o svojej podnikateľskej činnosti. V reálnom čase máte k dispozícii všetky informácie o tom, koľko objednávok vaša firma získala, aké množstvo faktúr vystavila, o ktoré produkty na sklade majú vaši zákazníci najväčší záujem, aký dosahujete denný obrat, prípadne mesačný zisk.

Juraj Lichner, CEO Profit365

Zmeny na postoch

Ministerstvo zdravotníctva SR

Novou hlavnou odborníčkou MZ pre všeobecné lekárstvo je MUDr. Jana Bendová, PhD., ktorej päťročné funkčné obdobie začalo plynúť 15. mája. Pre svoju

misii si stanovila ako základné ciele kvalitnú primárnu zdravotnú starostlivosť, rovnako dostupnú vo všetkých slovenských regiónoch, a efektívny systém, v ktorom sa praktický lekár môže sústrediť na prácu pre svojich pacientov. J. Bendová pracuje 12 rokov ako všeobecná lekárka vo Veľkom Bieli. Okrem výkonu praxe sa dlhodobo venuje činnostiam, ktoré systematicky prispievajú k zlepšovaniu primárnej starostlivosti. Školí študentov medicíny, ako aj rezidentov v odbore všeobecné lekárstvo. Je členkou Slovenskej spoločnosti všeobecného praktického lekárstva a podieľa sa na organizácii odborných podujatí na národnej i európskej úrovni. Aktívne pracuje vo Svetovej organizácii všeobecných lekárov WONCA. Je expertkou na elektronické zdravotníctvo.

JK

Liegl & Dachser

Táto maďarská pobočka medzinárodného dodávateľa logistických služieb Dachser má nového contry managera – Romana Stoličného. Bude mať na starosti jej riadenie,

fungovanie a rozvoj. Tiež bude zodpovedný za všetky obchodné aktivity, budovanie dlhodobých vzťahov s kľúčovými partnermi a nastavenie obchodnej stratégie. R. Stoličný zároveň naďalej zostáva managingským direktorom a členom predstavenstva Dachser Slovakia, na ktorom poste pôsobí od roku 2005. Začínal v roku 1992 v leteckej spoločnosti Tatra Air, o tri roky sa stal riaditeľom logistickej firmy Lindebergh Air Freight. Tú riadil až do roku 2004, kedy sa stala súčasťou koncernu Dachser.

AP

Tatra banka

Od júla je novým členom predstavenstva Martin Kubík. Má za sebou dlhoročné úspešné pôsobenie v bankovníctve, pracoval v oblasti riadenia procesov a projektov, v Tatra banke zakladal odbor Demand management a významne prispel aj k tvorbe procesov riadenia zmien v IT. Neskôr čerpal nové skúsenosti vo vedení inovatívnej dizajnovo-výrobnej spoločnosti

s medzinárodnou pôsobnosťou (30/70, a. s.). V januári 2018 nastúpil späť do Tatra banky na pozíciu Agile Transformation Manager. M. Kubík na poste nahradil Vladimíra Matouša.

zž

VMware

Tento významný svetový dodávateľ moderného podnikového softvéru oznámil menovanie Jenni Flindersovej za globálnu viceprezidentku pre obchodné kanály. Bude zodpovedná za spracovanie a realizáciu celkovej stratégie spoločnosti pre jej globálny ekosystém poskytovateľov riešení, distribútorov, výrobcov zariadení a telekomunikačných partnerov.

J. Flindersová si do VMware prináša rozsiahle skúsenosti z IT. Ako generálna riaditeľka konzultantskej spoločnosti Daarlandt Partners sa špecializovala na poradenstvo v oblasti strategii rozvoja predajných kanálov. Predtým 15 rokov pracovala v spoločnosti Microsoft v rôznych manažérskych funkciách.

VK

Hyundai Motor Slovakia

Slovenské zastúpenie značky Hyundai má od júla nového šéfa predaja – Romana Portášika. Zodpovedný je za predaj vozidiel v tunajšom zastúpení kórejskej automobilky.

R. Portášik vyštudoval medzinárodný obchod na Ekonomickej univerzite v Bratislave. S pôsobením v automobilovom segmente má bohaté skúsenosti. Prešiel viacerými funkciami od predajcu vozidiel až po obchodného riaditeľa na strane importéra aj dealera. Skúsenosti získal u značiek Renault, Ford a naposledy Kia, kde bol zodpovedný za predaj, logistiku a distribúciu nových vozidiel na Slovensku.

MK

Slovenská pošta

Od 1. júla je vo funkcii jej generálneho riaditeľa Peter Helexa. Tento post bol od 21. októbra 2017 neobsadený; kompetencie vykonával predseda predstavenstva

Róbert Gálik.

P. Helexa má za sebou množstvo pracovných skúseností; do vedenia Slovenskej pošty prichádza z Úradu podpredsedu vlády SR pre investície a informatizáciu,

kde pôsobil ako riaditeľ stratégie informatizácie spoločnosti a medzinárodných vzťahov. V minulosti pre Slovenskú poštu už pracoval: v rokoch 2014 – 2015 zastával funkciu podpredsedu predstavenstva a riaditeľa úseku marketingu a korporátneho obchodu.

GH

Metro Cash & Carry SR

Generálnou riaditeľkou bola 6. júla menovaná Yuliya Pylypenko. Zodpovedať bude za chod predajni, vzťahy so zákazníkmi a obchodné výsledky spoločnosti na

slovenskom trhu. Na poste strieda Jana Žáka.

Y. Pylypenko začínala v ukrajinskej divízii Metro Cash & Carry Ukraine, kde od augusta 2011 pôsobila ako riaditeľka pre ľudské zdroje. V decembri 2014 sa tu posunula na pozíciu operačnej riaditeľky. Slovenský tím Metra obohatí o skúsenosti a pohľad na oblasť veľkoobchodu, ktoré nadobudla na ukrajinskom trhu.

JH

Rockwell Automation

Táto popredná svetová spoločnosť zameraná na priemyslovú automatizáciu a informačné technológie oznámila v júli zmeny vo vrcholovom vedení. Tou

najdôležitejšou je, že vedenie segmentu Control Products & Solutions, jedného z dvoch prevádzkových segmentov spoločnosti, prevezme Frank Kulaszewicz. Ten doteraz pracoval na poste podpredsedu pre druhý prevádzkový segment – Architecture & Software. F. Kulaszewicz je skúsený líder s rozsiahlymi znalosťami technológií, ktoré pozitívne ovplyvňujú spokojnosť zákazníkov firmy. Vo funkcii vystrieda Teda Crandalla.

JN

UniCredit Leasing

Dušan Hladný je od začiatku augusta členom predstavenstva spoločnosti UniCredit Leasing CZ a zároveň obchodným riaditeľom pre český a slovenský trh.

V skupine UniCredit a v bankách, ktoré sa postupne stali súčasťou skupiny, pôsobí na rôznych manažérskych postoch už od roku 1990. V profesionálnej kariére sa zameriaval predovšetkým na riadenie financovania veľkých korporácií a klientov z radov malých a stredných podnikov. Od januára 2015 pôsobil ako riaditeľ privátneho bankovníctva UniCredit Bank pre ČR a Slovensko.

D. Hladný je absolvent Vysokej školy ekonomickej v Prahe. Hovorí plynule po anglicky a nemecky.

zž

Kótovať firmu na burze, či radšej nie?

Vstup na burzu zvyšuje kapitál a aj prosperitu firmy. No nie vždy! Amazon sa „trápil“ niekoľko rokov, dnes je v trhovej hodnote hneď za Apple a Microsoftom.

Pri verejnej ponuke akcií (IPO – Initial Public Offering) prostredníctvom burzy ide súkromná spoločnosť s kožou na trh, aby si získala dôveru investorov. Akcie sa ponúkajú širokému okruhu investorov, čím firmy získajú potrebný kapitál na svoj ďalší rozvoj. Akcionári si zasa zabezpečia podiel na riadení spoločnosti, zisku, likvidáčnom zostatku. A participujú na zhodnotení akcií.

História pozná veľa úspešných príbehov vstupu spoločností na akciový trh. Jakub Rosa, analytik Across Private Investments, ako príklad uviedol automobilku General Motors, poskytovateľa elektronických platieb Visa, sociálnu sieť Facebook či technologického giganta Alphabet. Ako však tiež podotkol, burzy zažili i viacero zakopnutí, keď spoločnosti po vstupe tam nepresvedčili.

Ide sa s očakávaniami

Trh s IPO sa v posledných rokoch rozmohol najmä v USA, kde vlani vstúpilo na burzu 160 nových spoločností. Využívajú dobrú kondíciu svetovej ekonomiky a pozitívnu náladu na akciových trhoch. Prvých šesť mesiacov tohto roka naznačilo, že tento rok by mal byť z hľadiska počtu a veľkosti IPO ešte lepší. Hodnota spoločností vstupujúcich na burzu v USA sa vyšplhala na 35 mld. dolárov, čo je najlepší polrok od roku 2014. Oceňuje to aj akciový trh.

„Kým akciový index 500 najväčších amerických spoločností S&P 500 zaznamenal v prvom polroku nárast o 2 percentá, akcie spoločností so sídlom v USA, ktoré vstúpili na burzu, v rovnakom období posilnili v priemere o vyše 25 percent,“ upozorňuje J. Rosa. Pritom najviac sa darilo akciám technologických spoločností, ktoré zaznamenali priemerný rast o vyše 50 %. Išlo napr. o cloudovú firmu Dropbox (+ 54 %)

alebo hudobnú a streamovaciu spoločnosť Spotify (+ 27 %). Vyše 80 % z týchto technologických IPO sa v súčasnosti obchoduje nad uvádzacou cenou. A osem z desiatich najvýkonnejších tohtoročných IPO v USA sa zhodnotilo o viac než 100 %.

Treba rátať aj s neúspechom

„Zoznam tohtoročných IPO v USA má však z hľadiska výkonnosti aj opačný koniec,“ pripomenul analytik Acrossu. „Posledné priečky obsadili spoločnosti, ktorých akcie poklesli o 30 až 50 percent. Vstup na burzu totiž nie je automatickou zárukou prosperity. Závisí najmä od biznis modelu, konkurenčnej výhody, schopnosti expandovať, zvyšovať maržu a dlhodobo napredovať. A to samotné IPO vyriešiť nedokáže,“ zdôraznil.

Príkladom neúspešného vstupu na burzu je spoločnosť Snap, prevádzkujúca známu sociálnu sieť Snapchat. Po prvotnom raste nastalo rýchle vytriezvenie. V dôsledku neuspokojivých hospodárskych výsledkov zamierili akcie spoločnosti nadol. Od uvedenia na trh na jar 2017 oslabili o vyše 20 %. Na druhej strane, výrobca elektrických automobilov Tesla ani po ôsmich rokoch od štartu IPO nedokáže generovať zisk a výrobu automobilov dotuje. Napriek tomu sa jeho akcie, vďaka „statusu Silicon Valley“, obchodujú blízko rekordného maxima.

Ako na hojdačke

V minulosti sa dlhodobo nedarilo ani Amazonu, ktorý vstúpil na burzu v roku

1997. Prvých šesť rokov nevykázal zisk. Po vyše 20 rokoch sa však jeho akcie vyšplhali z otváracích 18 na súčasných 1 700 USD, čo predstavuje zhodnotenie o viac než 9-tisíc %! Trhová hodnota tohto giganta aktuálne dosahuje 830 mld. USD, čím sa v tomto ukazovateli v rámci akciového indexu S&P zaradil na 3. miesto – hneď za Apple a Microsoft.

Na Slovensku bola pionierom v predaji akcií cez burzu spoločnosť Asseco Central Europe, poskytovateľ IT služieb v strednej a vo východnej Európe. V roku 2006, ešte pod názvom Asseco Slovakia, umiestnila svoje akcie na burze vo Varšave, no po desiatich rokoch sa jej vlastníci rozhodli z burzy stiahnuť, bez vysvetlenia dôvodov.

Čo nás čaká

V súčasnosti vstúpil na americkú burzu čínsky výrobca mobilných zariadení Xiaomi a ďalší giganti tento krok avizujú, napr. ropná spoločnosť Saudi Aramco, alternatívna taxislužba Uber či internetový sprostredkovateľ ubytovania Airbnb. Po piatich rokoch oznámila návrat aj nadnárodná počítačová spoločnosť Dell.

„Tieto firmy veľmi pravdepodobne ponúknu investorom zaujímavé výnosy. Vyberanie hrozienek na trhu IPO je však veľmi náročný proces. Oveľa efektívnejšie je investovať do firiem kótovaných na burze prostredníctvom indexových fondov, ktorých je na trhu viacero,“ skonštatoval J. Rosa.

KS

Obrázok: Pixabay

Ako nepredražiť financovanie rekonštrukcie domu alebo bytu

Ak sa chcete pustiť do rekonštrukcie svojho bývania, zdanlivo máte na výber z celého radu možností. V skutočnosti je však dobrých alternatív iba niekoľko.

Dlhodobé sporenie

Je jednoznačne najvýhodnejším spôsobom financovania. „Rekonštrukcia bytu či domu sa z hľadiska finančnej náročnosti nedá porovnať s kúpou alebo výstavbou,“ konštatuje Peter Valentín, obchodný vedúci OVB Allfinanz Slovensko. „Navyše veľké opravy sa dajú dopredu plánovať, keďže priemerná životnosť častí bytu či domu je jasná a signály opotrebenia jednoznačné. To všetko umožňuje pripraviť si financie na rekonštrukciu dlhodobým sporením. A výrazne tak ušetriť na úroku, ktorý vás neminie pri čerpaní každého úveru,“ radí. Pre dlhodobé sporenie, spojené s vylepšením vlastného bývania, je ešte stále najvhodnejšie stavebné sporenie. Jeho výhodou nie je ani tak samotná štátna prémie ako podmienky pre čerpanie stavebného úveru. „Zásadným benefitom je, že

Rekonštrukcia sa dá vopred naplánovať, preto na jej financovanie možno dlhodobo sporiť.

v stavebnej sporiteľni za úver vo výške 50-tisíc eur nepotrebuje ručiť nehnuteľnosťou. To znamená úsporu na znaleckom posudku i vklade do katastra, ale najmä lepšiu pozíciu pri splácaní. Na rozdiel od hypotéky totiž nad vami nevisí hrozba, že za nešťastných okolností o bývanie prídete,“ vysvetľuje P. Valentín.

Pripravované zmeny v stavebnom sporení od roku 2019 môžu odradiť sporiteľov kvôli neatraktívnym podmienkam. Ak má však sporenie cieľ v podobe financovania rekonštrukcie, bude mať pravidelné

odkladanie úspor do stavebného sporenia naďalej svoj zmysel.

Hypotéka, ale s poistením

Rekonštrukcia sa dá financovať aj úverom na bývanie, čiže klasickou hypotékou, alebo účelovým úverom so založením nehnuteľnosti. Úrokové sadzby sú dnes na historických minimách okolo jedného percenta a banky sa snažia „lakať“ klientov, keďže objem nových úverov bude v budúcnosti klesať. A v dôsledku opatrení Národnej banky Slovenska sa pokles pravdepodobne ešte prehĺbi. Preto aj kampaň bánk sa sústreďujú na refinancovanie, čiže prenos úveru z banky do banky za výhodnejšími podmienkami. Nevýhodou takéhoto úveru je najmä zabezpečenie nehnuteľnosťou. Zásadný nepomer medzi hodnotou bytu či domu a financiami potrebnými na jeho rekonštrukciu logicky spôsobuje pocitový diskomfort. A za určitých okolností môže prerásť do reálneho problému, ak by prišlo k nesplácaniu úveru a nútenému predaju nehnuteľnosti.

„To sú situácie, ktoré nikto neplánuje, a predsa sa stávajú. Preto pri

nedostatočných úsporách navrhujem zvážiť alternatívne financovanie – napríklad kombináciou stavebného úveru a dočasného medziúveru. Či už klient využije hypotéku, alebo úver zo stavebnej sporiteľne, upozorňujem na nutnosť poistiť sa proti rizikám adekvátnym jeho výške,“ zdôrazňuje P. Valentín.

Spotrebný úver

Najhoršou alternatívou je spotrebný úver. Kvôli krátkej dobe splatnosti (maximálne 8 rokov) a vyššej úrokovej sadzbe ide

Hypotekárne úvery dnes dosahujú historicky minimálne úrokové sadzby.

o pomerne drahý spôsob financovania rekonštrukcie. Ak po ňom siahnete, tak len na účel dofinancovania k vlastným peniazom. Alebo ak úver dokážete rýchlo splatiť vďaka vysokej splátke.

VN

Ilustračné foto: OVB

Hodnota domova verzus sprejeri, vandali a iné riziká

Dnes už nepostačuje poistenie bytu alebo rodinného domu pre prípad spôsobenia škody prírodným živlom či zlodejmi. Dobré poistenie berie do úvahy aj všeličo iné...

„Novinky“ totiž pribudli aj v rizikách, ktoré môžu potenciálne ohroziť váš domov. Vďaka novému poisteniu nehnuteľnosti, domácnosti a zodpovednosti HODNOTA DOMOVA, ktoré reaguje na špecifiká dnešnej doby, môže každý majiteľ bytu alebo domu len získať. Načo riskovať, keď poisťnú ochranu je možné zabezpečiť rýchlo a jednoducho na www.wuestenrot.sk?

Pozornosť si vyžiadali riziká ako vandalizmus, sprejerstvo či susedské spory. V digitálnej dobe je nanajvýš užitočné mať aj poistenie kybernetického rizika (útok pri elektronických platbách, ohrozenie virtuálnej identity) či zneužitia mobilného telefónu. Aj to kryje nové poistenie bývania z dielne Wüstenrot poisťovne. Hodnota domova pomôže finančne riešiť aj takéto nepríjemné udalosti.

Spomeňme tiež, že v poistení pribudlo aj predĺženie záruky na spotrebiče až na 5 rokov (keďže spotrebiče sa zvyknú pokaziť tesne po uplynutí 2-ročnej záručnej doby). Ako bonus môžu klienti získať aj poistenie potravín v chladniaciach a mraziaciach zariadeniach – čo je veľmi praktické, ak sa výpadkom elektrického prúdu znehodnotia väčšie zásoby. Spomínaný produkt zahŕňa aj poistenie výberu

hotovosti pod hrozbou fyzického násillia či poistenie krádeže kľúčov motorového vozidla.

Dojednať je možné aj pripoistenie VIP garancie (ukončenia poisťnej udalosti do 7 dní po vyšetrení) či právnej ochrany (v prípade susedských sporov alebo právnych problémov s nehnuteľnosťou). Pri dojednaní zmluvy je možné získať zľavu až 30 %, a to aj na poistenie rodinného domu, bytu alebo chaty vo výstavbe. Nonstop asistenčné služby sú samozrejmosťou. Nie je možné zaručiť, že byt alebo dom neohrozia nečakané udalosti. S moderným poistením bývania však dostanete finančnú pomoc na nápravu vzniknutých škôd.

www.wuestenrot.sk,
*6060 (0850 60 60 60)

Život sa
mení rýchlo.

všade dobre, doma poistené

wuestenrot

Vďaka priaznivej ekonomickej situácii má mnoho ľudí na bežnom účte prebytok. Tí rozumní sa logicky obzerajú po lepšom zhodnotení úspor. Možností je niekoľko, pozor však na zbytočné riziko.

V poslednej dobe sa na internete vyskytujú ponuky s „garantovaným“ výnosom 3 – 7 % ročne. Mnohí po nich siahnu ako po výhodnej alternatíve účtu v banke. Pritom ide o korporátne dlhopisy, cenné papiere súkromných firiem, ktoré so sebou nesú významné riziko, neporovnateľné s akýmkoľvek bankovým vkladom. „Kupovanie firemných dlhopisov je doména takzvaných inštitucionálnych investo-

Klady a zápory investovania

rov,” upozorňuje finančný analytik OVB Allfinanz Slovensko Marián Búlik. „Tí sa špecializujú na ukladanie voľného kapitálu do cenných papierov, ktoré im prinášajú výnos. Na rozdiel od bežných ľudí však disponujú detailnými analýzami, ktorými vedú posúdiť riziko. Už samotný fakt, že firma uprednostnila dlhopis pred bankovým úverom, je signálom, že riziko pri takejto investícii nie je vôbec malé,” varuje.

Príliš konzervatívne investície

Väčšina Slovákov pristupuje k financiám konzervatívne. Znamená to, že viac ako na výnose nám záleží na tom, aby sme sa vyhli strate. „To je bezpochyby dobrý základ. Je však chybou vnímať riziko príliš konzervatívne, ako to často ľuďom vychádza po vyplnení schematicky riešeného

Slováci investujú príliš konzervatívne; príčinou je zlé chápanie rizika.

rizikového dotazníka v bankách. Pred zisťovaním rizikového profilu je kľúčové ľuďom vysvetliť, ako investície napríklad do podielových fondov reálne fungujú.

A až na základe lepšieho pochopenia odporúčať rozloženie investícií,” mapuje situáciu v praxi M. Búlik.

Výsledkom zle pochopeného rizika je napríklad aj alokovanie väčšiny dôchodkových úspor v 2. pilieri do konzervatívnych fondov. Prvým krokom každého sporiteľa v 2. pilieri by malo byť prehodnotenie tohto nastavenia a ak mu do dôchodku ostáva 10 a viac rokov, presun časti aktív do akciového fondu. A to aj napriek tomu, že nie je garantovaný. Samozrejme, do podielových fondov sa dá investovať aj mimo 2. piliera. A to priamo cez správcu, čiže asset management alebo svoju banku, v ktorej máte bežný účet. Slováci dôverujú fondom stále viac: koncom roka 2017 v nich mali investovaných vyše 9 miliárd eur. Konzervatívny prístup sa však prejavuje vo výbere, keď takmer polovica investícií plynie do zmiešaných fondov, nasledovaných dlhopisovými fondmi. „Najmä mladí ľudia môžu zbytočne konzervatívnym investovaním stratiť veľa. Lepším prístupom je širšie rozloženie portfólia, kde časť investícií plynie aj do akciových titulov,” odporúča M. Búlik. Samozrejme, vo veku nad 50 rokov treba portfólio postupne skonzervatívňovať.

Od užšieho portfólia k širšiemu

Finančné domy sa v ponuke fondov v portfóliu prispôbujú svojej klientele. Tradičné veľké banky preto razia výrazne konzervatívne portfóliá. Zároveň je ich ponuka titulov oveľa užšia, keďže predávajú iba vlastné fondy alebo fondy svojej materskej zahraničnej banky. Naproti tomu asset management má portfólio nepochybne širšie. Najlepšie však pochodíte, ak oslovíte nezávislého odborníka na

Asset management ponúka oveľa širšie investičné portfólio ako tradičné veľké banky.

financie, ktorý má v ponuke fondy viacerých správcov. Každý z nich sa totiž aspoň sčasti špecializuje na istý segment. Okrem toho sa správcovia líšia aj v preferencii aktívne spravovaných fondov voči takzvaným pasívne spravovaným ETF fondom. Kľúčové pri investícii je začať čím skôr a investovať pravidelne. Skúsenosti ukazujú, že aj pravidelne investovaných 20 eur dokáže v dlhom horizonte priniesť výnos v tisícoch. Problémom dnešnej doby je, že ľudia vďaka dobrej ekonomickej situácii menej sporia a viac mniajú. Pre ilustráciu: podľa štatistiky NBS klesol za posledný rok objem úspor na termínovaných vkladoch o 300 miliónov eur! Tento trend neveští pre slovenskú populáciu nič dobré. Jeho následky sa môžu prejaviť už pri najbližšej kríze, ktorá je podľa ekonomických ukazovateľov bližšie, ako sa zdá.

DT, Ilustračné foto: OVB

Projekt e-Kasa na ceste k podnikateľom

Od apríla 2019 budú musieť všetky hotely, reštaurácie, kaviarne a čerpace stanice na Slovensku používať registračné pokladnice s online napojením na portál finančnej správy.

A od júla 2019 sa táto povinnosť dotkne všetkých ostatných podnikateľských subjektov. Ministerstvo financií predložilo v júli do medzirezortného pripomienkového konania návrh zákona, podľa ktorého budú podnikatelia povinní napojiť sa na centrálné úložisko finančnej správy. Ide o projekt e-Kasa.

Čo predchádzalo

Od roku 2012 prijala finančná správa v boji proti daňovým podvodom viacero opatrení. Medzi najvýznamnejšie patria: zavedenie kontrolného výkazu DPH, zriadenie daňovej kobry, obmedzenie platieb v hotovosti, zavedenie informačného systému kontrolných známok, spustenie

E-Kasa má jasný cieľ: bojovať proti podvodom vo finálnej spotrebe.

virtuálnej registračnej pokladnice a tiež proklientske opatrenia zamerané na podporu dobrovoľného plnenia daňových povinností, ako sú softwarnging a elektronická komunikácia.

Tieto opatrenia priniesli do štátnej pokladnice o 3,7 mld. eur viac (cca 4,3 % HDP). Daňová medzera sa tak znížila zo 41 na 26 %. To však stále ešte predstavuje priveľa – až 1,5 mld. €. Preto postupne prichádzajú ďalšie projekty: Alladin (zrýchlenie výkonu miestnych zisťovaní a daňových kontrol), nanomarkery (opatrenie proti podvodom na minerálnych olejoch) a najmä e-Kasa.

Proti daňovým podvodom

Podľa finančnej správy až tretina daňovej medzery pripadá na sektor maloobchodu a služieb. Preto fiškálny modul

nedostačuje v boji proti daňovým podvodom a potrebná je onlinizácia. Zo skúsenosti „financov“ totiž vyplýva, že podvody na registračných pokladniciach sa stávajú čoraz sofistikovanejšími. Pracovníci počas kontrol napríklad odhalili falošné bločky alebo rôzne zásahy do pokladníc. „Sme presvedčení, že jediná efektívna cesta, ako podvody s registračnými pokladnicami eliminovať, je ich online pripojenie na nás,“ uviedol František Imrecze, prezident Finančnej správy SR.

Ako zdôraznil, elektronizácia pokladníc je súčasťou boja proti podvodom na DPH, ako aj na dani z príjmu právnických osôb. Upozornil tiež na ďalší dôvod plánovaného zavedenia e-Kasy: že daňová medzera v sektore finálnej spotreby je omnoho vyššia ako priemerná medzera na DPH v celej krajine.

Benefity na troch stranách

Nový systém bude pre podnikateľov znamenať predovšetkým zníženie administratívnej záťaže pri obstarávaní hardvéru, pretože prináša liberalizáciu koncového zariadenia. Na evidovanie tržieb už nebude potrebná výlučne pokladnica; postačia aj tablet, mobil, počítač a pod. E-Kasa zabezpečí aj kontinuálny prechod medzi účtovnými dňami, export dát na zjednodušenie plnenia daňových povinností i dostupnosť dát počas archivácie. Podmienkou je internetové pripojenie,

prostredníctvom ktorého sa informácie budú odosielať na centrálné úložisko finančnej správy.

Zákazníkom systém umožní overenie pravosti pokladničných dokladov v reálnom čase (elektronický bloček). No a pre finančnú správu bude výhodou zrýchlenie a zjednodušenie systému kontroly – dostane totiž okamžitú informáciu o každom nákupe, resp. transakcii. Lebo

Daňová medzera je stále vysoká – cca 1,5 mld. €.

každý vydaný doklad bude hneď zaevidovaný na centrálnom úložisku e-Kasa, rovnako ako v chránenom úložisku v lokálnom zariadení.

Štát dá, no i zinkasuje

Celkové náklady štátu na zavedenie nového systému by mali dosiahnuť 18 miliónov eur. Po jeho spustení sa však očakáva zníženie daňovej medzery na DPH v hoteloch, reštauráciách, službách a maloobchode o 15 %.

Výnosy z postupného celoplošného zavedenia e-Kasy v roku 2019 odhaduje finančná správa na 72,3 mil. € a v roku 2020 na 117,9 mil. €. Následne každý ďalší rok by mal priniesť približne 122 miliónov eur.

IS

Obrázok: Pixabay

Už desať rokov platíme bezkontaktné

Vo využívaní moderných platobných metód patria Slováci na špicu Európy

Prvá bezkontaktná platba u nás sa uskutočnila v roku 2008 vďaka Mastercard v jednom z bratislavských podnikov. Odvtedy záujem o tento spôsob platenia neustále rastie.

Slováci tieto platby pokladajú za jednoduché, bezpečné a pohodlné. Svedčí o tom takmer 73 miliónov bezkontaktných transakcií, ktoré na Slovensku prebehli len v prvom kvartáli tohto roka. Kým v roku 2011 bolo v obehu okolo 392-tisíc bezkontaktných platobných kariet, v tomto roku ich počet vzrástol na takmer 5 miliónov. Zvýšený záujem o bezkontaktné platenie sa odráža aj v rastúcom počte zodpovedajúcich terminálov. Z ich celkového počtu 43 563 máme až 97 % bezkontaktných.

Čísla dokumentujú úspech

Na rozdiel od zvyšku Európy, kde bezkontaktné platby pomocou kariet využíva len 49 % obyvateľov, u nás je to až 89 %. Slováci už za prvý kvartál tohto roka zrealizovali 72 651 825 takýchto transakcií, čím skoro vyrovnali ich celkový počet za celý vlaňajšok (73 030 914).

Popri stabilnom raste postupne miznú aj prekážky a obavy, ktoré by bránili väčšiemu rozšíreniu bezkontaktných platieb. V poslednom čase bol, a to v celej Európe, zaznamenaný zásadný pokles obáv z možného podvodu: až o 24 %.

Úhrady bezkontaktnou platobnou kartou dnes predstavujú, oproti hotovosti, najrýchlejší a najjednoduchší spôsob platenia. Ich obľuba vedie Slovákov tiež k úvahám o nových spôsoboch; najnovšie sú to platby prostredníctvom mobilného telefónu alebo digitálnych peňaženiek. V porovnaní s krajinami ako Nemecko, Francúzsko, ČR, Maďarsko alebo Poľsko, kde mobilné platby využíva v priemere 38 % obyvateľov, sú Slováci oveľa usilovnejší (až 51 %).

Budúcnosť bude digitálna

Vzhľadom na stúpajúcu obľubu bezkontaktných riešení Mastercard spolu so spoločnosťou FairSoft v súčasnosti testuje mobilnú aplikáciu Global Pay, ktorá umožňuje zákazníkom pohodlne, komfortne a bezpečne objednávať a platiť za jedlo priamo „od stola“, a to prostredníctvom digitálnej peňaženky Masterpass. Aktuálne je dostupná v bratislavskej reštaurácii U zlatého bažanta a postupne sa bude ďalej rozširovať po Slovensku. „Moderné technológie uľahčujú život. Táto aplikácia je dôkazom, že dnes možno spojiť príjemné s užitočným a priniesť zákazníkovi opäť niečo viac,“ uviedol Richard Walitza, viceprezident spoločnosti Mastercard pre SR a ČR.

Budúcnosť platieb bude bezkontaktná. Viac ako 31 % Slovákov má záujem takto platiť pomocou inteligentných hodínok, náramkov, kľúčeniek a ďalších nositeľných zariadení. Dostávajú sa tak nad

európsky priemer, ktorý je aktuálne na úrovni približne 24 % (viac ako 175 mil. osôb).

Na Slovensku je aktuálne vydaných cca 5 miliónov bezkontaktných platobných kariet.

Dnes je táto technológia na začiatku, ale svojich vyznávačov, ochotných zabudnúť na peňaženku, si už získava. Elektronickým peňaženkám dáva na Slovensku prednosť až 47 % obyvateľov (európsky priemer je 40 %). Do roku 2020 bude, podľa predikcie spoločnosti Mastercard, až 62 % nositeľných zariadení obsahovať platobné funkcie.

ZM
Foto: SXC

Čo s nedostatkom pracovníkov v regióne SVE?

Veľmi nízka miera nezamestnanosti, dynamický rast, emigrácia a rýchly rozvoj služieb spôsobili akútny nedostatok pracovných síl v regióne strednej a východnej Európy.

Tvrdí to správa medzinárodnej spoločnosti Colliers International, ktorá urobila prieskum v šiestich krajinách SVE: Českej republike, Poľsku, Slovensku, Maďarsku, Rumunsku a Bulharsku. Dostupnosť pracovníkov je aktuálne najdôležitejším faktorom pri posudzovaní obchodných plánov a vyhládok spoločností v regióne. Ak sa veci nebudú riešiť, správa predpokladá obmedzenie rastu HDP, možno recesiú a pravdepodobne aj tieň nad súkromnými investíciami v stredno- až dlhodobom horizonte.

„Spomalenie hospodárskeho vývoja zvyčajne prináša stav, kedy ekonomiky dosahujú cyklicky nízke úrovne nezamestnanosti,“ vysvetľuje Mark Robinson, špecialista prieskumu pre región SVE a pokračuje: „Ide o historický precedens. Toto spomalenie znamená stratu pracovných miest; zvýši sa miera nezamestnanosti, a tým sa obnoví rovnováha pracovnej sily. Súčasťou tohto mechanizmu sú ekonomické bolesti, ktoré nie sú atraktívne

pre politikov, podnikateľov ani realitných hráčov.“

Kde hľadať východiská

Colliers International v správe predstavuje a vysvetľuje šesť možných riešení tohto doslova rébusu.

1. **Návrat pracovnej sily zo západu** – podľa údajov spoločnosti tam emigrovalo do roku 2016 ďalších 0,5 milióna držiteľov pasov šiestich skúmaných krajín SVE. Tzv. bumerang efekt zatiaľ síce nevidno, ale sú tu ekonomické podmienky na jeho spustenie, vrátane rastu miezd v regióne.

2. **Prisťahovalectvo z východu**, najmä z krajín bývalého Sovietskeho zväzu; ľudia z nich môžu podporiť pracovnú silu SVE. Po prvýkrát je v regióne badateľná prítomnosť cudzincov. Podľa údajov Svetovej banky mala ČR v roku 2017 pomer zahraničných obyvateľov 7,1 % (najnižší malo Poľsko – 1,8 %). Zaujímavé pritom je, že u našich severných susedov sa odhaduje prítomnosť až 221-tisíc Ukrajincov, ktorí pomáhajú udržiavať ekonomickú výkonnosť Poľska a riešiť jeho demografické i pracovné problémy. Zdrojmi pracovnej sily sú tiež Rusko, Bielorusko a Moldavsko.

3. **Posilnenie kvality pracovnej sily** prostredníctvom lepšieho vzdelávania a odbornej prípravy na zvýšenie produktivity. Relokácia pracovníkov z verejného sektora môže byť dobrou možnosťou najmä v Maďarsku a na Slovensku.

4. **Zvýšenie pracovnej aktivity** od 15 do 64 miery pracovnej aktivity v populácii

rokov a pravdepodobne aj veku odchodu do dôchodku. V SVE sa za posledných 15 rokov podarilo dosiahnuť úspech v politikách zameraných na zvýšenie podielu populácie v danom veku, ktorá je dostupná a ochotná pracovať.

Čo ešte môže pomôcť

Podľa Colliers International je pravdepodobné, že prvé dve riešenia sa významnejšie prejavia v krátkodobom horizonte, kým tretie a štvrté majú dlhodobější charakter. Správa uvádza aj ostatné dve riešenia, ktoré však nie sú prínosom pre pracovné vyhliadky.

Stály deficit pracovných síl môže viesť k poklesu HDP, investícií a možno až k recesii.

5. **Automatizácia pracovných pozícií**, ktorá zvyšuje produktivitu na pracovníka obmedzením ich počtov. Napäté pracovné trhy dokonca investície do automatizácie podporujú. SVE vôbec nie je vo svete ojedinelým regiónom, kde pracovné miesta ohrozuje automatizácia, kde je na pracovných trhoch zjavné napätie a kde má výroba vysoký podiel na HDP. Automatizácia vo výrobe môže napomôcť k tomu, aby sa zmenil dopyt po pracovnej sile vo výrobe i v službách. Dôsledky možno vidieť v Nemecku; ako príklad poslúži presun k 28-hodinovému pracovnému týždňu v automotive spoločnostiach. Tento smer môžu nasledovať aj krajiny SVE.

6. **Recesia** môže viesť k zníženiu dopytu po práci a k vyriešeniu samotného rébusu, hoci v ekonomikách krajín SVE nemusí nevyhnutne nastať. Inflácia však stúpa a centrálné banky začínajú zvyšovať úrokové sadzby.

KD

Obrázok: Pixabay

Adaptívne mikrovzdelávanie

Keď sa učením nemárni čas

Rozlišovať medzi riešeniami naoko a tými, ktoré prinášajú skutočnú hodnotu, je pri digitálnom vzdelávaní obzvlášť dôležité.

Viete, čo má vzdelávanie spoločné s vráčkou? Vráčka nie je cieľ – v skutočnosti potrebujete napr. pripevniť políčku. Bez spoľahlivého nástroja však dieru nevyvrátate. Aj spôsob vzdelávania si vyberáte ako prostriedok na dosiahnutie istého zámeru. Výsledky sa však dostavia len vtedy, keď sa sústredíte na kvalitu. Ak firma potrebuje vzdelávanie svojich pracovníkov len vykázat, nie je nič jednoduchšie. Na trhu je mnoho riešení, do ktorých sa ľudia povinne zapoja, preletia niekoľko stránok pripomínajúcich powerpointové prezentácie a na konci spravia test. Mnoho z nich obsah jednoducho preskočí a test si vykliká metódou pokus-omyl. Absolvovanie kurzu, samozrejme, odkladajú na poslednú chvíľu a rozhodne sa nedá povedať, že by z neho mali radosť. Čo však ak chcete, aby zamestnanci nepovažovali svoje vzdelávanie za otravnú povinnosť? A čo ak považujete za dôležité, aby sa skutočne niečo naučili?

V malých dávkach

Čo urobíte, ak vás niečo zaujme? Mnohí vezmú mobil či otvorí internetový prehliadač a potrebnú informáciu si vyhľadajú. Niekedy sa uspokojia s úplným základom, inokedy sa ponoria viac do hĺbky. Na tomto princípe stavia aj tzv. mikrovzdelávanie (microlearning), teda pravidelné učenie v malých dávkach, ktoré sa prispôsobuje študentovi. Nezaberie veľa času, no vďaka pravidelnosti skutočne vedie k hĺbkovému osvojeniu vedomostí.

Využíva pritom zvyky, ktoré si používatelia prinášajú z konzumácie iných elektronických médií – veď sociálnym sieťam či online správam tiež venujú iba krátke úseky svojej pozornosti, hoci možno viacrát denne.

Pravidelné učenie v malých dávkach vedie k hĺbkovému osvojeniu vedomostí.

Vzdelávaniu tak možno dať čas kedykoľvek, keď sa naskytne príležitosť. Preto je dôležité, aby bolo riešenie cloudové a používateľ sa mohol pripojiť zo svojho počítača v práci alebo z mobilnej aplikácie napr. pri čakaní na obed. Aby bol prístup ešte jednoduchší, riešenie by malo fungovať z každého typu zariadenia – bez toho, aby bol zážitok ovplyvnený použitou platformou alebo rýchlosťou internetového pripojenia.

Výučba na mieru

Obsah výučby možno do veľkých detailov personalizovať. Na trhu sú riešenia, kde stačí určiť, čo by mal konkrétny používateľ vedieť, do akej hĺbky by mal ísť, i to, na aký dlhý čas si potrebuje učivo zapamätať. Riešenie potom obsah prispôsobí. Používateľ môže pri učení denne stráviť hoci len tri minúty – riešenie mu ponúka krátke aktivity, špeciálne navrhnuté

tak, aby odhalili jeho medzery a pomohli ich zaplniť. Samozrejme, nejde o žiadne memorovanie – je lepšie raz skúsiť, ako viackrát vidieť, a tak sa aj mikrovzdelávacie aplikácie zameriavajú na praktické činnosti. Ponúkajú aj ďalšie voliteľné aktivity. Výsledkom spôsobu, akým používatelia vŕhajú do problematiky, je ich vysoké dobrovoľné zapojenie.

Merateľné výsledky

Ako zistiť, či je spôsob elektronického vzdelávania efektívny? Najlepšie nástroje nepretržite sledujú, merajú a analyzujú zapojenie používateľov i úroveň ich pokroku. Využívajú pritom overiteľné a vedecké metódy, A/B testy, modifikácie a iterácie. Merateľné výsledky dajú jasnú odpoveď, či je vzdelávanie efektívne, alebo treba prikrčiť k zmene metód. Adaptívne mikrovzdelávanie stavia na predchádzajúcich vedomostiach, je časovo nenáročné, relevantné k téme a dostupné v podstate kdekoľvek. To isté však očakávajú aj autori obsahu. Pri výbere správnej platformy si treba všimnúť, ako ich vedie pri naplňaní kurzu vzdelávacím obsahom, aké pomôcky ponúka a ako pomáha prispôbovať obsah forme učenia. Odmenou je vysoké zapojenie používateľov, merateľné zapamätanie si vedomostí či bezproblémové opakovanie učiva.

Juraj Gabrhel
CEO, e-learnmedia, s.r.o.
Foto: e-learnmedia

hospodárstvo
hospodárstvo
hospodárstvo
hospodárstvo
hospodárstvo
hospodárstvo
hospodárstvo
hospodárstvo
hospodárstvo
hospodárstvo
hospodárstvo
hospodárstvo
hospodárstvo
hospodárstvo
hospodárstvo
hospodárstvo
hospodárstvo
hospodárstvo
hospodárstvo
hospodárstvo
hospodárstvo

h

hospodárstvo

Pravda o biomase	24
Digitálna Európa Ambiciózny program s veľkými prostriedkami	29
Acronis Files Advanced na bezpečné zdieľanie dát	30
Ako mať domov stále pod kontrolou Moderné alarmy umožňujú mnoho	32
V zateplených domoch sa býva lacnejšie aj pohodlnejšie	36
Budeme stavať drevené mrakodrapy?	37
Ťahúň nášho priemyslu Slovenské strojárstvo dnes	38

Keď príde kríza alebo vojna...

Švédská vláda pripravuje občanov na možné krízové situácie vrátane vzniku vojnového konfliktu.

Otázkou je, či má naša vláda v oblasti krízového manažmentu nejakú ucelenú predstavu a ako vyzerá táto predstava v porovnaní s inými členskými štátmi EÚ.

V Goodwille dlhodobo sledujeme otázky energetickej nezávislosti Slovenska od fosílnych palív. Kriticky sme rozoberali neutešenú situáciu v tomto smere, vyvíjajúcu sa už roky. Tiež sme poukázali na nízke a relatívne zanedbateľné výsledky práce našich politikov a úradov, ktorí sú spoločne zodpovední za riešenie problému postupnej dekarbonizácie slovenskej energetiky.

Ale čo keď príde kríza alebo vojna? Ak dnes nemáme reálnu energetickú politiku, ako potom môžeme posudzovať našu situáciu v perspektíve otázky o celospoločenskom krízovom manažmente?

Do redakcie sme prizvali Ing. Alexandra Františka Zvrškoveca, ktorého spoločnosti sa – okrem výskumu využívania hĺbkovej geotermálnej energie – zaoberajú aj krízovým manažmentom na celoštátnej úrovni.

• Už viac než 25 rokov cestujete medzi Slovenskom a Švédskom. Ako tam

štát reaguje na dnešnú politickú situáciu vo svete v perspektíve krízového manažmentu?

So Slovenskom sa to nedá porovnať. Kým naši politici o krízach hovoria, švédski aj reálne konajú. Prikladom je dokument, ktorý prednedávnom doručili domov každému Švédovi. Nazýva sa „Dôležitá informácia pre švédskych občanov – Keď príde kríza alebo vojna“.

Kríza nastáva vtedy, keď spoločnosť prestáva fungovať tak, ako sme boli zvyknutí.

V príhovore sa uvádza, že dokument – brožúru vypracoval Úrad pre ochranu spoločnosti na príkaz vlády. Cieľom je pripraviť každého občana na všetko: od vážnych nehôd cez vplyvy extrémneho počasia a kyberútoky až po vojenské konflikty. Veľa ľudí je znepokojených z neistej budúcnosti. Napriek tomu, že Švédsko je bezpečnejšie ako mnoho iných krajín, jeho vláda tvrdí, že existuje reálne nebezpečenstvo, ohrozujúce bezpečnosť a nezávislosť štátu. Tiež poukazuje na každodennú povinnosť chrániť mier, slobodu a demokraciu.

A. F. Zvrškovec

Brožúra tiež vymenúva všetky úrady, zabezpečujúce fungovanie spoločnosti. Tým najdôležitejším je však apel na každého občana o jeho

individuálnej a kolektívnej povinnosti chrániť vydobyté hodnoty a pomáhať iným občanom. V závere dokumentu stojí: „Ak si pripravený, prispejete k tomu, aby celá krajina lepšie zvládla ťažkú skúšku.“

• Ťažko uveriť, že švédská vláda sa takto vážne prihovára vlastným občanom. Myslíte si, že aj slovenská vláda by mala takto konať?

Určite áno. Problém spočíva v tom, že kým Švédi svojej vláde v otázke potreby manažmentu spoločenských kríz totálne dôverujú, slovenská vláda dnes takúto dôveru Slovákov nemá.

• Ako sa vláde vo Švédsku podarilo dosiahnuť takú krízovú uvedomelosť obyvateľov?

Lebo je úprimná a otvorená, keď rozpráva o tom, čo sa môže stať kedykoľvek – aj

napriek tomu, že si to dnes nikto nechce pripustiť. Vláda jednoducho hovorí, že kríza je vtedy, keď spoločnosť nefunguje tak, ako sme zvyknutí. Potom vymenúva skutočnosti, charakterizujúce krízový stav: diaľkové kúrenie nebude fungovať, problémom bude príprava a uchovanie jedla, potraviny a iný tovar nebudú v obchodoch dostupné, bude nedostatok alebo absencia vody vo vodovodnom potrubí i na toalete, nebude sa dať natanovať auto, platobné karty a bankomaty prestanú fungovať (zrúti sa platobný systém), kolektívna doprava, zásobovanie a logistika prestanú fungovať, nebude možné zohnať lieky a zdravotné pomôcky atď.

Občan musí zvládnuť stav, kedy sa zrúti štandardný systém bežných služieb.

Za tým nasleduje výzva občanovi, ktorú odcitujem doslova: „Zamysli sa nad tým, ako ty a ľudia v tvojej blízkosti zvládnu situáciu, keď štandardný spoločenský servis a služby nebudú fungovať normálne.“

- Švédsko vláda teda aktívne komunikuje s občanmi a prenáša na nich podstatnú časť zodpovednosti za krízový manažment. Čo považuje vláda za prvoradé, aby občan robil?

V prvom rade upovedomuje občana o dôležitosti jeho osobnej pripravenosti na prichádzajúce krízy. Vyzýva ho, aby sa zamyslel nad rizikami vo svojom bezprostrednom okolí. Hrozí napr. zosun pôdy? Alebo sú blízko jeho obydľia rizikové pracoviská či priemysel, ktorý môže pri haváriách ohroziť jeho bezpečnosť? Takáto spolupráca je v priamom rozpore s konaním slovenských vlád, ktoré aktívne zatĺkajú nebezpečenstvá a občana informujú iba po škandáloch, ktoré sa prevália vďaka novinárom.

Ešte dôležitejším prvkom občianskej pripravenosti na krízové stavy je jeho odolnosť voči falošným správam a dezinformáciám. Dokument konštatuje, že už dnes používajú štáty a rôzne organizácie falošné informácie so zámerom ovplyvniť naše hodnotové systémy. Cieľom je znížiť odolnosť a voľu brániť sa. Vláda vyzýva občanov, aby kriticky hodnotili informácie podľa nasledujúcich otázok: Sú to fakty alebo názory? Čo je cieľom poskytnutej

informácie? Kto ju vypracoval a kto odoslal? Je zdroj dôveryhodný? Dá sa informácia overiť? Ak je informácia stará, prečo som ju dostal práve teraz?

„Buď informovaný, never klebetám a nešíri ich“ – to odkazuje švédsko vláda svojim občanom.

- Sú v tomto informačnom materiáli aj nejaké konkrétne rady obyvateľom pre špecifické situácie?

Rozoberá dva najviac očakávané scenáre. Prvým je teroristický útok, kde sú rady konkrétne a jednoduché. Druhým scenárom je vojenský konflikt. V tomto prípade sa predpokladá, že občan pozná rozdiel medzi systémom totálnej ochrany a jeho komponentmi vo forme vojenskej a civilnej obrany, a preto sa mu tento systém jednoduchou formou vysvetľuje. Takisto sa mu pripomínajú jeho povinnosti vykonávať vojenskú a civilnú obranu.

Najkonkrétnejším príkladom dobrej rady, ktorá smeruje k občianskej povinnosti, je kapitola informujúca občana o základných podmienkach prežitia. Znamená to jeho povinnosť zabezpečiť si potravu, vodu, teplo a komunikáciu. Ku každej z týchto oblastí je vypracovaný návod. Napr. pri zabezpečení potravy sa uvádza návrh štruktúry potravín, ktoré by mal občan doma skladovať už v čase mieru ako nevyhnutné zásoby.

- Môžete špecifikovať niektoré položky z tohto zoznamu?

Ťažko vyberať. Možno sa však k nemu dostať a uverejniť ho, aby bolo evidentné, čo je jednou z podmienok prežitia kríz v modernej spoločnosti. Opakujem, že výzva švédskej vlády sa končí slovami: „Vzdelávaj sa a angažuj.“

(red)

Ilustračné foto: Pixabay, PPN

Pravda o biomase

Pri výrobe tepla a kombinovanej výrobe elektriny a tepla v energetických prevádzkach sa ročne spotrebuje len 7 % vyťaženého dreva, zvyšok končí inde.

Biomasa prispieva k vyššej energetickej bezpečnosti Slovenska a tiež k plneniu záväzku SR zvýšiť podiel obnoviteľných zdrojov energie (OZE) na celkovej energetickej spotrebe.

Biomasa ako OZE

„Podľa júnovej dohody Európskeho parlamentu, Rady a Európskej komisie by podiel OZE na konečnej spotrebe v rámci EÚ mal do roku 2030 dosiahnuť až 32 %. Naplniť slovenské ciele v tejto oblasti môže pomôcť aj využitie biomasy,” skonštatoval Stanislav Janiš, predseda Slovenského zväzu výrobcov tepla.

Biomasa na výrobu štiepok predstavovala vlni 580-tisíc ton palivového dreva.

Ako zdôraznil, bezpečnosť dodávok spotrebiteľom je pre nich kľúčová a dosiahnu ju, len ak budú mať palivový mix rôznorodý, nie založený napr. iba na plyne alebo uhlí. Biomasa umožňuje nielen zvyšovať energetickú bezpečnosť, ale i znižovať závislosť od dodávok zo zahraničných zdrojov. Netreba podceňovať ani sprievodný synergický efekt, keď finančné výnosy z palivovej biomasy, zo suroviny nižšej kvality, zostávajú na Slovensku, vytvárajú zamestnanosť v regiónoch a prinášajú prospech vidieckemu prostrediu. Jednoducho – biomasa je domácim, obnoviteľným a cenovo dostupným zdrojom energie. Zahŕňa aj drevo napadnuté lykožrútom, od ktorého treba les očistiť, a tým ho ozdraviť.

Ostro sledovaná štiepka

V súčasnosti je vo verejnosti populárna téma ťažby a spracovania dreva, kde sa

hocikto cíti byť odborníkom. Rýchlejšie sa šíria dezinformácie, ako hľadá pravda a overujú fakty. „Mylné informácie vyvolávajú falošný dojem, že hlavným dôvodom ťažby dreva je jeho spracovanie na drevnú štiepku,” vysvetlil Milan Oravec z Národného lesníckeho centra.

Čo však hovoria čísla za rok 2017? Celková ťažba predstavovala 9,39 mil. m³ hrubého dreva. Z toho 4,94 milióna kubíkov (teda 52,6 %) sa vyťažilo pri odstraňovaní škôd. Priame dodávky energetického dreva z lesného hospodárstva predstavovali 658-tisíc m³, t. j. 7 % ťažby. Z celkového množstva lesnej palivovej biomasy 1,425 mil. ton tvorili dodávky palivového dreva pre obyvateľstvo 845-tisíc, biomasa na výrobu štiepok 580-tisíc ton.

„Pritom na energetické účely sa využíva drevo najnižšej kvalitatívnej triedy: konáre do priemeru 7 cm, korene, odrezky, vrcholce stromov, kôra. Tieto zvyšky po ťažbe sa kedysi v lesoch nekontrolované spaľovali, v súčasnosti sú významným zdrojom energie,” upozornil M. Oravec.

Kto drancuje lesy?

Takže zo všetkého vlni vyťaženého dreva sa na výrobu tepla spotrebovalo 7 %. „A to sa na energetické účely používa iba 21 % z celkového potenciálu vhodnej hmoty,” spresnil Peter Chrust z Lesov SR. „Ak k tomu pripočítame nikde nevykazované prerezávky lesa, odpad z čistenia brehových porastov a podobne, podiel drevnej hmoty využívanej v energetike sa ešte zníži,” podčiarkol.

Napriek týmto skutočnostiam sa šíria fámy, že drevo sa ťaží predovšetkým so zámerom spracovať ho na štiepku a tú použiť pri výrobe energie. „Väčšia časť kvalitného dreva sa využíva na primárnu výrobu v drevospracujúcom a celulózo-papierenskom priemysle alebo

V energetike sa využívajú zvyšky po ťažbe: konáre, vrcholce, odrezky a kôra.

končí v zahraničí,” povedal k tomu S. Janiš. „Ukazovanie prstom na energetický sektor ako na niekoho, kto drancuje slovenské lesy, je slepá stopa. Na porovnanie: len vývoz dreva vlni dosiahol 2,02 mil. m³ hrubiny, čo je dvojnásobok množstva štiepok spotrebovaných na výrobu tepla. Zdravé lesy a životné prostredie sú pre nás rovnako dôležité ako udržateľná energetika,” uzavrel.

KK

Ilustračné foto: Pixabay

Slovensko má mať do roku 2020 podiel OZE 14 % z celkovej spotreby energie. Pritom v roku 2017 klesol tento podiel z 12,9 % na 12 %. ČR mala stanovený cieľ 13 %, v súčasnosti už dosiahla 14,9 %. Maďarsko malo cieľ 13 %, aktuálny podiel má 14,2 %.

Likvidácia jadrového odpadu v Černobyle

Mnoho ľudí si myslí, že v Černobyle sa nič nedeje, že areál jadrovej elektrárne i okolie sú mŕtve a uzavreté. Opak je pravdou.

Po havárii štvrtého reaktora v roku 1986 ostali v elektrárni funkčné ešte tri bloky; dva ďalšie boli vo výstavbe. Prevádzka sa postupne tlmila, no ukončená bola až v roku 2000 – odstavením posledného, tretieho bloku. Po definitívnom rozhodnutí o kompletom uzatvorení elektrárne sa začalo s jej vyradovaním a likvidáciou. Bolo potrebné vyviezť vyhoreté palivo, ktoré sa v súčasnosti uskladňuje v medzisklade priamo v areáli elektrárne.

Slovenská pomoc

S riešením rádioaktívneho odpadu pomáha Ukrajine slovenská a. s. VUJE, ktorá na tento účel vyvinula špeciálne prepravné kontajnery. Tie, spolu so špeciálnym návesom, dodala do medziskladu vyhoretého paliva ISF-2, vzdialeného od černobyľskej JE necelé dva kilometre. V jeho areáli sa nachádza budova prípravy a samotný sklad paliva. Tento medzisklad by mal byť uvedený do finálnej prevádzky v roku 2019.

V procese vyradovania JE v Černobyle má slovenská pomoc významné miesto.

Kontajnery z VUJE budú slúžiť na prepravu tekutého jadrového odpadu, vznikajúceho počas fragmentácie vyhoreného paliva z reaktorových blokov 1, 2 a 3. Princíp fragmentácie spočíva v rozrezaní 12 m dlhej palivovej kazety na tri časti; tie sa uložia do kontajnerov a uskladnia v nadzemnom suchom sklade po dobu 100 rokov. Celkovo ide o 21-tisíc palivových kaziet a 23-tisíc predĺžovacích tyčí. Na očistenie a technické úkony pri rezaní je potrebná voda. Po kontakte s vyhoreným, ale stále aktívnym palivom sa však aj z nej stáva tekutý jadrový odpad.

Prepravné kontajnery pre Černobyľ vyvinuté a dodané spoločnosťou VUJE.

Výsledok vlastného vývoja

Práve do tejto fázy procesu vstupuje VUJE. „Medzisklad ISF-2 nemá linku na spracovanie tekutých odpadov, preto je potrebné ich odtransportovať späť do elektrárne, kde sa spracujú a uskladnia. A tekutý odpad sa bude prevážať práve v nami vyvinutých kontajneroch,“ vysvetľuje Adrian Kovalyk, riaditeľ divízie diagnostiky VUJE.

Kontajner má hmotnosť vyše 14 ton, z čoho až 13 slúži na tienenie; hrúbka tieniacej steny je 16 cm. Jeden kontajner prepraví tisíc litrov tekutého odpadu. Pri najvyššej prevádzke celého objektu bude potrebné prepraviť štyri kontajnery týždenne, čiže medzi medziskladom a černobyľskou JE sa v týždni otočia dvakrát.

Kontajnery spolu s prepravným návesom navrhli VUJE a ZTVS VVÚ. Takisto vyrobili tri dokovacie stanice: dve plniace sú v budove prípravy skladovania IFS-2, tretia, vypúšťacia, je inštalovaná v transportnom koridore 3. bloku elektrárne. Prevezený tekutý odpad sa tam ďalej spracováva, zahusťuje a cementuje, aby získal pevnejšiu konzistenciu a dal sa tak bezpečne skladovať.

V Černobyle to žije

Pre VUJE je tento kontrakt významný aj preto, že po jeho realizácii už produkty

z portfólia spoločnosti budú mať zastúpenie v každej jadrovej elektrárni na Ukrajine – prevádzkovej či vyradovanej.

Spoločnosť VUJE vyvinula pre Ukrajinu špeciálne kontajnery na tekutý rádioaktívny odpad.

„Projekt bol pre nás zároveň výzvou. Hoci sme už podobné kontajnery v minulosti dodali pre elektrárne v Bohuniciach, nároky tej černobyľskej boli oveľa vyššie,“ priznáva A. Kovalyk. Pre neho to malo aj osobný rozmer: „Vďaka mojim ukrajinským koreňom som sa zbližil s domácimi. Mnohí si myslia, že okolie Černobyľu je mŕtve a uzavreté. Práve naopak. Vo vlaku, ktorý denne prepravuje zamestnancov elektrárne z mesta Slavutyč, stretnete množstvo národností, napríklad Američanov, Francúzov, Talianov. Pre všetkých, ktorí sa pohybujú v oblasti jadrovej energetiky a najmä vyradovania, je toto miesto veľkým bodom záujmu,“ konštatuje.

DM
Foto: VUJE

Našliapaný herný notebook TUF

Asus začal na Slovensku predávať výkonný herný notebook TUF Gaming FX504, ktorý kombinuje intenzívny zážitok z hrania s extrémnou odolnosťou. Rovnako ako rad základných dosiek The Ultimate Force (TUF) Series kladie hlavný dôraz na stabilitu, odolnosť a spoľahlivosť počas celej životnosti. Notebooky nového radu TUF Gaming Series sú navrhnuté tak, aby vydržali fungovať dlhšie ako štandardné notebooky. FX504 navyše prináša výkon, ktorý si poradí s najnovšími hrami aj multitaskingom. Poháňa ho najnovšia generácia procesorov Intel Core a grafická karta radu Nvidia GeForce GTX 10-Series. Novinka takisto ponúka hernú klávesnicu so životnosťou 20 miliónov stlačení, 15,6-palcový 120 Hz displej a 7,1-kanálový priestorový zvuk.

VN

Najlepší smartfón

Už šiesty rok po sebe získali produkty Huawei nomináciu od expertov EISA (Európskej asociácie zobrazovania a zvuku). Tento rok však značka získala aj štvrté ocenenie „top produkt“, keď model Huawei P20 Pro bol vyhlásený za najlepší smartfón pre rok 2018 – 2019. Oceňujúci experti ho označili ako „najpokrokovejší, najinovatívnejší a technicky prvotriedny smartfón všetkých čias“ a tiež ako „dokonalého spoločníka pre užívateľa a trendsettera v oblasti mobilnej fotografie“. Nevynechali ani zmienku o 4 000 mAh batérii,

ktorá radí vlajkovú loď Huawei medzi zariadenia s najväčšou kapacitou. V minulých rokoch si top ocenenie EISA odniesli smartfóny Huawei P10, P9 a smart hodinky Watch 2.

VN

Výdrž, fitnes funkcie a štýlový dizajn

Nové hodinky Samsung Galaxy Watch prinášajú to najlepšie z prostredia tejto série značky: dlhú výdrž batérie, schopnosti v oblasti wellness/fitnes monitoringu a nadčasový, individualizovaný dizajn. Majú nové možnosti sledovania stresu i spánku, čím používateľovi pomáhajú dosiahnuť lepšie výkony. Na Slovensku budú v predaji od polovice septembra vo verzii Bluetooth; uvažuje sa tiež o LTE

verziách. Žiaľ, ich možná dostupnosť u nás ešte nebola potvrdená, pretože o. i. závisí aj od pripravenosti operátorov podporovať riešenia na báze eSIM. Dostupné sú aj nové dizajny hodínok vo farbách Silver, Rose Gold a Midnight Black alebo nové personalizované farebné remienky.

VN

Rýchla a výhodná laserová tlač

HP rozširuje obľúbený rad multifunkčných tlačiarní LaserJet o nové modely MFP M436 a M433a. Sú určené predovšetkým pre malé a stredné firmy, ktorým ponúknu profesionálnu kvalitu tlače a spoľahlivosť za rozumnú cenu. Obe stolové tlačiarne zvládnu celý rad úloh vďaka automatickej obojstrannej A3 tlači, kopírovaniu a skenovaniu. Žiadny používateľ pritom nebude musieť čakať príliš dlho, pretože model M436 zvládne vytlačiť až 23

HP LaserJet MFP M436

strán za minútu a M433a len o tri menej. Ten navyše vie vytlačiť prvú kópiu už za 9 sekúnd.

VN

PoE extendér predĺži vašu LAN o 100 m

Ethernetové pripojenie a PoE napájanie obmedzujú maximálnu dĺžku kabeľže na 100 metrov. Ďalej by ste normálne museli použiť ďalší switch/router, ktorý potrebuje svoje externé napájanie. No existuje praktickejšie riešenie: sieťový extendér Axis T8129-E, ktorý sa jednoducho nainštaluje ako „spojka“ medzi dva káble a predĺži potrebnú vzdialenosť. Tak získate kabeľ až 200, pri použití dvoch jednotiek až 300 metrov. Extendér

nepotrebuje dodatočné napájanie, pretože energiu čerpá – podobne ako kamery – priamo cez PoE z LAN kábla. Má odolné telo s krytím triedy IP66 a IP67, takže je možné použiť ho aj pre inštalácie v exteriéri.

JR

Prvé linuxové jadro pre MS Azure

Spoločnosť Suse uvádza vôbec prvú dostupnú verziu linuxového jadra upraveného a plne optimalizovaného pre prevádzku platformy Microsoft Azure, kde okrem iného zrýchli bootovanie SLESu a celkovo znižuje nároky na veľkosť pamäte. Zákazníci môžu očakávať, že Suse Linux Enterprise Server 15 bude mať merateľné benefity v oblasti výkonnosti, až o 25 % rýchlejšiu sieťovú komunikáciu

a zníženie latencií v priemere o 23 %. Cez package manažera (Zypper) bude možné flexibilne a jednoducho premigrovať riešenie aj späť na štandardné jadro. Nové jadro poskytuje základ pre rýchlejší prístup k novým funkciám Azure, ako je napr. zrýchlenie zápisov sieťových prvkov s SR-IOV a ďalších, ktoré prináša tím MS v pravidelnom releasovom cykle.

JR

Umelá inteligencia v smartfónoch

História umelej inteligencie (UI) sice siaha do polovice minulého storočia, no na poli mobilných zariadení zamiešala nová technológia karty až v roku 2017.

Lídri v odvetví ako Huawei či Apple odštartovali novú epochu rozpoznávaním tváre, objektov na fotografii a vyladeným výkonom zariadenia podľa zvykov svojho užívateľa. Ide o trend, ktorý podstatne zamieša karty na trhu a môže priniesť zrod nových gigantov a pád starých. Konkrétne implementácie sa prejavili pomerne nedávno. Kým v hoteloch od Japonska po USA pomáha hosťom UI robot

Lídrami v zavádzaní UI do mobilných aparátov sú firmy Apple a Huawei.

a Tatra banka pripravuje svojho prvého umelo inteligentného klientskeho pracovníka, výrobcovia smartfónov sa ešte len pohrávajú so strojovým učením za prítomnosti učiteľa.

Pomalý rozbeh

Tzv. učenie s učiteľom je podskupinou umelej inteligencie. Zariadenie sa sice rýchlo učí, no na základe nasmerovania človeka. Napríklad rozpozná, čo je mačka a čo pes. Takýmto spôsobom sa fotoaparát v nedávno predstavenom telefóne Huawei P20 Pro naučil vnímať, čo cez vlastnú optiku vidí. Inteligentné zariadenie na základe rozpoznania objektu nastaví ideálne fotografické nastavenie pre mačku alebo psa tak rýchlo, že ani nestihnute stlačiť spúšť. Ostrosť srsti, odstránenie červených očí či vyladenie hĺbky snímky a mnoho ďalších algoritmov, ktoré výroba nezverejňuje, tvoria základ dokonalej fotografie, na ktorej počiatku stála UI. Nejde len o pokusy, ale reálne výsledky. Potvrdil to renomovaný rebriček fotomobilov DxOMark, ktorý okamžite posunul smartfón s UI. Navyše jej prvý raz pridelil

hodnotu viac než sto bodov. Od umelého mozgu sa však očakáva viac než len krásne fotografie.

Azda najrukolapnejším prejavom UI celko-vo sú virtuálni asistenti. Prvenstvo v tejto oblasti prebral Apple, ktorý pred 7 rokmi predstavil hlasom ovládaného asistenta Siri. Na počiatku slúžila ako podpora pre Siri jednoduchá šablóna otázok a odpovedí. Až s príchodom UI bolo možné zásadné technologické zlepšenie na báze sémantického porozumenia. Táto funkcia sa neustále zdokonaľuje a dnes ju nájdeme nielen v podobe webovej či počítačovej aplikácie, ale aj v autách a smartfónoch.

Energetický problém

Okrem rozpoznávania hlasu a obrazu dokáže UI vyriešiť problém s krátkou výdržou batérie v smartfóne pri neustále sa zväčšujúcom displeji. V tomto prípade však ide už o vyššiu úroveň – učenie bez vedenia ľudskou inteligenciou. Pred

dvoma rokmi predstavili výrobcovia prvé pokusy, ako optimalizovať procesy v smartfóne za pochodu. Softvér mal vnímať správanie používateľov a na základe toho prispôbovať vlastné služby a aplikácie. Aj keď išlo nepochybne o prelomový krok, veľmi rýchlo poukázal na jeden zásadný nedostatok – tradičné výpočty založené na procesoroch CPU (Core Processing Unit) a GPU (Graphic Processing Unit) sú pre potreby UI neefektívne a energeticky náročné.

Strojové učenie sa zatiaľ obmedzuje najmä na prácu s fotooptikou mobilu.

UI bola vo vtedajších zariadeniach, napriek úžasným vyhlídkam, pomalá a spotrebovávala neúmerne množstvo energie. Bolo jasné, že v tejto podobe ide o koncept nepoužiteľný v praxi. Vlni v Berlíne predstavili prvý mikročip Kirin 970 pre smartfóny s integrovanou neurónovou sieťou v procesore NPU (Neural Processing Unit). Merania ukázali, že novinka, ktorú vyvinul Huawei, spotrebuje pri náročných algoritmoch UI približne 50-krát menej energie a je 25-násobne výkonnejšia než tradičné výpočtové systémy.

Čo nás čaká

Vývoj UI bude nepochybne určujúcim faktorom úspešnosti výrobcov mobilov. Do pozície priekopníka sa dostal čínsky Huawei, dovtedy známy skôr strednou triedou telefónov, ktorému kontruje známy inovátor Apple. Možno predpokladať, že práve títo dvaja technologickí giganti prídu s ďalšími inovatívnymi riešeniami ako prví.

V budúcnosti môžeme očakávať, že pozornosť verejnosti sa presunie od dizajnu a veľkosti displeja k UI, ktorá vyrieši niekoľko problémov naraz: umožní viacdňovú výdrž batérie, efektívny manažment aplikácií, odstráni mrznutie softvéru a prinesie profesionálne fotografie od amatérov.

Ela Dekánková, Michael Gajdoš

Ilustračné foto: archív Media relations

LET'S PLAY IT
PRIDAJ SA AJ TY!

27.9.2018, Event House, Žilina

KONICA MINOLTA

Technológie pomôžu
v podnikaní

Majú vaša zamestnanci plné stoly papierov, pracujú neefektívne a neustále sa sťažujú na preťaženosť? Je najvyšší čas s tým niečo urobiť. Príďte sa pozrieť na užitočné technológie pre vašu firmu. Podujatie **Let's play IT** – pridaj sa aj ty! sa uskutoční 27. 9. 2018 v Žiline.

Je pritom jedno, či pracujete na účtovnom, obchodnom alebo IT oddelení. Na svoje si prídu tí, čo chcú obmedziť papierovačky, uvažujú nad inováciami alebo lepšou bezpečnosťou firemných dokumentov. Čaká vás elektronický monitoring dochádzky, automatizácia procesov, cloudové riešenia, ale aj inteligentné kamerové systémy či 3D tlač. To najlepšie z praktických firemných technológií prináša spoločnosť Konica Minolta. Vstup na podujatie je bezplatný. Stačí sa len zaregistrovať na www.konicaminolta.sk/IT.

MO

Elegantný aj bezpečný

Alcatel 3X zaujme už na prvý pohľad kompaktným telom a ladnými krivkami. Jeho 5,7" FullView displej zaberá až 78 % zobrazovača a ponúka pomer strán 18 : 9, takže prezeranie fotiek i sledovanie videí sa premení v číre potešenie. Displej chráni odolné, vysoko elegantné 2,5D sklo. Chrbát smartfónu, predávaného v metalicky čiernej či modrej farbe, je osadený 120° širokouhlou duálnou kamerou.

Zadné fotoaparáty ponúkajú rozlíšenie 13 a 5 MPx, predná „selfie“ kamera následne 5 MPx. Bezpečnosť zaisťujú kombinácia čítačky odtlačkov prstov a funkcie rozpoznania tváre. Výkon dodáva procesor MediaTek MT6739. Pripravený je dostatočné množstvo 3 GB RAM a 32 GB vnútorné úložisko. Telefón interne využíva funkcie, ktoré vám umožnia maximálne využiť jeho multitasking.

JR

Prvý hraničný router
pre Thread

Router D-Link DSH-G300-TBR prešiel testom kompatibility a interoperability podľa špecifikácií protokolu Thread. Stal sa tak prvým hraničným routerom s certifikátom „Built on Thread“. Protokol Thread podporuje technológiu Mesh. Preto sa router vie bezpečne a spoľahlivo pripojiť k internetu a k širokej škále produktov na automatizáciu domácnosti ako súčasť samoregeneračnej mesh siete, ktorá prináša vyššiu spoľahlivosť spojenia a zároveň nižšiu spotrebu energie. Hraničný Thread router od D-Link je vybavený systémom na čipe (SoC) a multiprotokolom Wireless Gecko od Silicon Labs, ktorý podporuje Thread, Zigbee, Bluetooth

5, Bluetooth mesh a proprietárne protokoly. Umožňuje zjednodušené IP premostenie medzi mesh sieťou a internetom so zabezpečením na sieťovej a aplikačnej vrstve. Bude predvedený v októbri na stretnutí členov Thread Group v Mníchove.

JR

Plnoformátový mirrorless
fotoaparát

Spoločnosť Nikon uvádza do rodiny plnoformátových (FX) mirrorless fotoaparátov modely Z 7 a Z 6. Prvý má rozlíšenie

45,7 Mpx a podporuje štandardný rozsah citlivosti ISO 64 – 25 600. Druhý má efektívne rozlíšenie 24,5 Mpx a podporuje rozsah citlivosti ISO od 100 do 51 200. Vďaka vynikajúcemu výkonu pri vysokej citlivosti a možnosti snímaj full-frame video v kvalite 4K UHD vyhoví rozmanitým potrebám aj v slabom osvetlenom prostredí alebo pri snímaní videosekvencií.

K novinkám patria tiež nové objektívy Nikkor Z vybavené novým bajonetom s väčším priemerom. Tento systém vznikol s cieľom dosiahnuť novú úroveň optického výkonu.

VN

Predátor pre výkonné
počítače

HyperX, herná divízia spoločnosti Kingston Technology, ohlásila rozšírenie svojich sérii Predator DDR4 a DDR4 RGB. Tá prvá je dostupná až do veľkosti 128 GB a vo frekvencii do 4 133 MHz. Druhá je teraz dostupná v rýchlostiach do 4 000 MHz.

Nové pamäte HyperX navrhli pre hráčov, nadšencov a extrémne výkonné počítače. Sú vhodné na použitie v zostavách s najnovšími procesormi spoločností Intel a AMD. RGB pamäte sú kompatibilné so softvérom na ovládanie podsvietenia od

väčšiny výrobcov, vrátane Asus Aura Sync, Gigabyte RGB Fusion, MSI Mystic Light Sync a Asrock Polychrome RGB. Všetky moduly sú testované pri výrobe a majú doživotnú záruku.

JR

Pamäť Hyper X Predator DDR4

Digitálna Európa

Tak sa volá program, ktorého návrh – ako reakciu na výzvy doby – predložila začiatkom leta Európska komisia.

Vychádza z úspešnej stratégie jednotného digitálneho trhu, spustenej v máji 2015. Tú dopĺňa o ambiciózne financovanie. Hlavným cieľom je usmerňovať digitálnu transformáciu Európy tak, aby z nej profitovali občania i podniky.

Veľkorysé prostriedky

Na svoj vôbec prvý digitálny program plánuje Komisia z rozpočtu EÚ sumu až 9,2 mld. €. Z toho najviac (2,7 mld.) má ísť do budovania a posilňovania supervýkonnej výpočtovej techniky a spracovania údajov. Superpočítače sú totiž kľúčové pre rozvoj viacerých oblastí: od zdravotnej

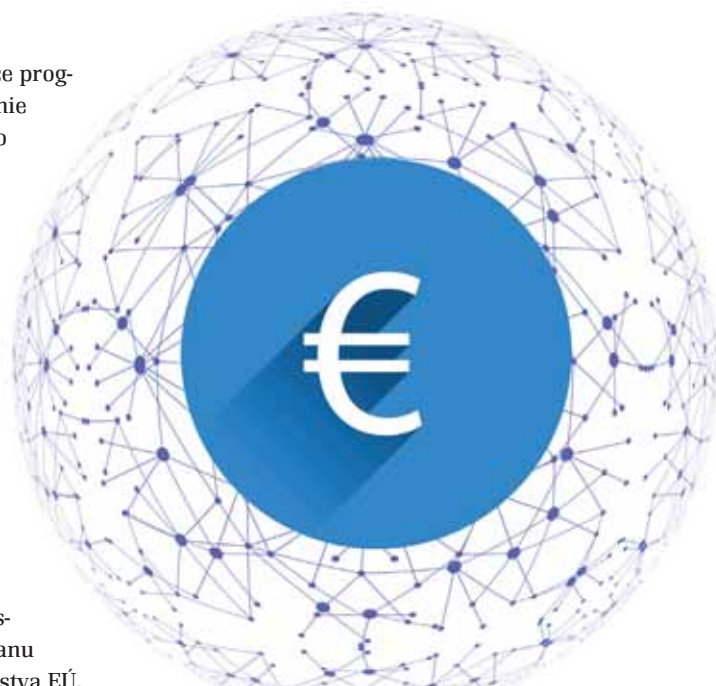
Prvý program digitalizácie Európy má rozpočet 9,2 mld. eur.

starostlivosti a OZE až po automobilovú a kyber bezpečnosť. Podľa návrhu sa má do rozpočtového roku 2022/23 zaviesť superpočítačová a dátová infraštruktúra svetovej úrovne s exaflopovými kapacitami (miliarda miliárd, t. j. 1 018 výpočtov za sekundu).

Sumou 2,5 mld. € chce program podporiť rozšírenie umelej inteligencie do všetkých európskych hospodárskych a spoločenských sfér. Cieľom je maximalizovať jej prínos, zároveň zohľadniť sociálno-ekonomické zmeny, ktoré prináša, a zabezpečiť jej náležitý etický i právny rámec. Rovné dve miliardy poputujú do sféry kyberbezpečnosti a dôvery – na ochranu digitálneho hospodárstva EÚ, spoločnosti a demokracie. Pôjde o zvyšovanie kybernetickej obrany financovaním najmodernejšieho vybavenia a infraštruktúry.

Digitálne technológie a zručnosti

Do týchto dvoch oblastí majú smerovať spolu ďalšie dve miliardy eur, z toho 1,3 mld. na digitálnu transformáciu verejnej správy a služieb a na ich interoperabilitu v rámci celej EÚ. To uľahčí prístup k najnovším technológiám a know-how najmä malým a stredným podnikom. Má sa tak diať prostredníctvom centier digitálnej inovácie. Tie sú dnes jedným z kľúčových prvkov stratégie digitalizácie

európskeho priemyslu. Ich sieť sa podporí tak, aby zaistila čo najširšie geografické pokrytie kontinentu. Zostávajúcich 700 mil. € pôjde na podporu krátko- a dlhodobých kurzov odbornej prípravy a stáží pre pracovníkov. Majú pomôcť súčasnej i budúcej pracovnej sile získať pokročilé digitálne zručnosti.

IL
Obrázok: Pixabay

Generálny partner:

Odborný garant:

Organizátor:

Mediálni partneri:

Partneri:

Acronis Files Advanced na bezpečné zdieľanie dát

Pre výkonnosť tímu a jeho úspech v motoristickom športe sú dostupné a zároveň zabezpečené dáta extrémne dôležité.

Scuderia Toro Rosso (STR) je taliansky pretekársky tím formuly 1, jeden z dvoch tímov vo vlastníctve rakúskej spoločnosti Red Bull. Zamestnáva stovky technikov; časť pracuje v tímovej továrni, časť cestuje po svete a poskytuje podporu pilotom počas pretekárskej sezóny. Spoločnosť v rámci svojho fungovania realizuje výpočtovo náročný výskum a vývoj, modelovania vzduchového prúdenia a výrobu vozidiel. To každý deň generuje obrovské množstvo dát, ktoré je potrebné spracovať. Každé rozhodnutie tímu stojí na informáciách, ktoré sa musia archivovať v súlade so striktnými pravidlami medzinárodnej automobilovej federácie FIA, hlavnej autority pretekov F1. STR vyrába štyri pretekárske monoposty ročne, pričom sa 24 hodín denne plne spolieha na prevádzku svojho IT a výroby infraštruktúry. Dátové zabezpečenie a dostupnosť sú kritickým prvkom udržania vysokej výkonnosti a konkurencieschopnosti – ako na trati, tak aj v zázemí.

Dátové výzvy

Dáta v motoristickom športe sú veľmi citlivé a musia byť maximálne zabezpečené. Tím STR potreboval jednoduchý spôsob, ako umožniť prístup k svojim dátam z akéhokoľvek zariadenia, a pritom eliminovať ich potenciálne úniky či straty. V STR chceli zdieľať dáta s tímovými technikmi a externými dodávateľmi a ponechať si pritom plnú kontrolu nad ich správou, vrátane možnosti v nutných prípadoch ich zmazať z mobilného zariadenia.

Dáta, aby boli užitočné, musia byť zabezpečené a zároveň dostupné.

Predchádzajúca metóda zdieľania dát bola síce dostatočne zabezpečená, avšak vyžadovala manuálne nastavovanie a správu súborov. Okrem toho bolo veľmi ťažké udržať si nad dátami kontrolu, ak došlo k zdieľaniu a prístupu cez mobilné zariadenie. Spoločnosť preto potrebovala riešenie, ktoré by dokázalo automatizovať proces zdieľania a súčasne by ponúkalo pokročilú úroveň flexibility bez oslabenia bezpečnosti.

Riešenie Acronis

Súčasťou širšej spolupráce so spoločnosťou Acronis bolo nasadenie riešenia **Acronis Files Advanced** s cieľom zefektívniť správu externe zdieľaných dát. Acronis pomohol tímu navrhnuť výkonný systém, schopný zvládnuť rýchlo rastúcu komunitu užívateľov i neobmedzený počet súborov, a pritom zaistiť výnimočnú úroveň zabezpečenia dát.

Acronis Files Advanced je jednoduché, kompletne a bezpečné riešenie na zdieľanie podnikových súborov, ktoré zvýšilo produktivitu vďaka tomu, že ušetrilo čas na manuálnu správu. Tímu STR poskytlo úplnú kontrolu nad zdieľaným obsahom, posilnilo bezpečnosť dát, zaručilo súlad s požadovanými štandardmi a umožnilo jednoduché využitie mobilných zariadení. Nové riešenie umožnilo tímu definovať rôzne bezpečnostné politiky pre rôznych užívateľov a dokonca dokáže zdieľanie dát obmedziť na presne definovaný čas. Umožnilo IT pracovníkom sledovať informačné toky a v prípade nutnosti tiež zmazať na diaľku dôležité informácie z notebooku, tabletu či inteligentného telefónu tak, aby sa nedostali ku konkurenčným tímom.

Acronis

Foto: Scuderia Toro Rosso

AKO ZADAŤ TENDER
NA VÝROBCU TEJ NOVEJ
TECHNOLÓGIE, ABY SA K NEJ
NEDOSTAL NIKTO INÝ?

NORMÁLNE,
HOĎ DOKUMENTÁCIU
NA USB DISKY!

A ŽE JE NA NICH
SPAJVÉR, TO UŽ
NEBUDEŠ VEDIET...

SPAJVÉR
NEMÁ ŠANCU, KEĎ
POUŽIJEŠ ACRONIS
FILES ADVANCED!

JE TO JASNÉ!
ACRONIS
FILES ADVANCED!

Acronis Files Advanced

Zabezpečený prístup k podnikovým dokumentom z ľubovoľného zariadenia.

Jednoduchý, komplexný a bezpečný nástroj na zdieľanie firemných dát. Zaisťuje vysoké zabezpečenie, umožňuje BYOD, zvyšuje produktivitu a zároveň prispieva k dodržiavaniu nastavených pravidiel vrátane auditovaného prístupu k dátam. Užívatelia môžu využívať akékoľvek zariadenia na prístup, na synchronizáciu a na zdieľanie súborov s ostatnými užívateľmi, zákazníkmi a obchodnými partnermi, pričom dáta zostávajú plne zabezpečené na vlastnej infraštruktúre.

ZEBRA SYSTEMS, s.r.o.

výhradné zastúpenie Acronis International GmbH pre ČR a Slovensko.
Opavská 6230/29A, 708 00 Ostrava-Poruba, Tel.+420 596 912 961,
info@acronis.cz, www.acronis.cz/produkt/acronis-access-advanced/

Ako mať domov stále pod kontrolou

Moderné elektronické zabezpečovacie systémy umožňujú, vďaka svojej multifunkčnosti a jednoduchému ovládaniu, sledovať až 32 prvkov vo vašej domácnosti.

Najväčším odstrašujúcim prvkom pre zlodejov je alarm. Súčasne pôsobí aj ako prevencia. Vďaka viacerým užitočným doplnkovým funkciám ho môžete ovládať aj z mobilného telefónu. Stávate sa tak manažérom svojej vlastnej bezpečnosti.

„Štvorlístok istoty“

Existujú štyri kroky, ktoré zabezpečia vaše pohodlie a bezpečnosť. A je pritom jedno, či chcete ochrániť svoj domov alebo svoju firmu. Prvým, základným krokom je výber kvalitného alarmu. Kvalita v dnešnom ponímaní zahŕňa aj jednoduché ovládanie a inovatívnosť v riešení. Možnosť napojenia takmer čokoľvek, čo sa týka smart fungovania domácnosti, je zásadným atribútom pri výbere alarmu. V budúcnosti sa totiž môže stať, že budete potrebovať na zariadenie napojiť ďalšie spotrebiče či zariadenia, ktoré zlepšia a zjednodušia chod vašej domácnosti alebo podporia zabezpečenie nehnuteľnosti.

Dôležité a samozrejmé je napojenie na pult centralizovanej ochrany.

Druhým krokom je profesionálna montáž certifikovaným pracovníkom, ktorý je neustále školený v danej oblasti. Pri výbere zariadenia, ktoré má zabezpečiť správny chod inteligentného domu, je tento krok nevyhnutný a žiadaný. Nekvalitne prepojené systémy, ktoré nefungujú intuitívne, prinášajú diskomfort v podobe náročného ovládania celého systému. Tretím krokom je neustály dohľad. Alarm máme preto, aby sme zabránili

prípadnému vniknutiu cudzích osôb do nášho domu. Napojenie na pult centralizovanej ochrany je preto dôležitým prvkom, ktorý zabezpečí, že v prípade potreby sa povolani dostanú na miesto a celú záležitosť čím skôr prešetria. Operátori môžu vyhodnocovať prichádzajúce hlásenia, kontaktovať majiteľa a adekvátne reagovať na vzniknutý problém, čo reprezentuje štvrtý krok k bezpečnosti celého systému.

Intuitívne ovládanie

Pritom si treba vybrať také inteligentné riešenie, ktoré zjednoduší samotný chod domácnosti. Základom je jednoduché, funkčné ovládanie s jasnými pravidlami.

Dobrý alarm má mať ľahké ovládanie a možnosť pridať doplnkové funkcie.

Na jeho používanie stačia totiž dve tlačidlá, ktoré jednotlivé segmenty, prípadne funkčné celky, zapínajú a vypínajú. Aj napriek jednoduchosti sa nemusíte báť, že by systém ovládal niekto nepovolený. Na zabezpečenie sa používa originálny bezpečnostný prvok, ktorý sa prikladá

k alarmu. Až po jeho načítaní vám systém dovoľí funkciu

vykonať. Vďaka svetelnej signalizácii na ovládacom paneli presne viete, čo je aktivované. Vyberajte si alarm so základnými funkciami, ktorý môžete postupne rozširovať. Časom totiž môže vzniknúť potreba ďalšej funkcie – napríklad pri dostavaní garáže možnosť jej ovládania alebo pri novom zavlažovaní možnosť jeho automatického spínania. Vtedy stačí len požiadať montážneho pracovníka o ďalšie funkcie. Ten vám napríklad do novej garáže nainštaluje senzory a doplní panel s ovládacími tlačidlami. Pritom dopĺňať možno takmer čokoľvek. Moderné alarmy sú totiž schopné ovládať až 32 rôznych vecí a systémov v domácnosti.

Všetko máte v mobile

Pri výbere zabezpečovacieho systému pre inteligentnú domácnosť je tiež dôležité, ako funguje aplikácia na ovládanie v mobilnom telefóne. Aj tá by totiž mala byť jednoduchá a prehľadná. Mala

deje. Doteraz to však nebolo možné, lebo používané klasické kamery sú založené na tom, že priamo v nich je zabudované úložisko, kde sa ukladá obrazový záznam. Neraz sa stalo, že pri vykradnutí alebo inej kritickej situácii boli prístroje poškodené – a majiteľ prišiel o cenné bezpečnostné informácie.

Častým problémom boli aj nepravdivé kontroly; ide totiž o elektronické zariadenia, o technický stav ktorých sa treba starať. To, že kamery nefungujú, často vyšlo najavo až potom, keď sa niečo stalo. A keď aj kamera niečo uložila, zväčša bolo potrebné „prehľadávať“ desiatky hodín videozáznamu.

Nutná je profesionálna montáž certifikovaným odborným pracovníkom.

Dnes moderné alarmy ponúkajú do vášho mobilu minútový záznam z každej kritickej situácie. Videosekvencie sú bezpečne uložené a šifrované na cloudovom úložisku. Systém vie garantovať kvalitný záznam s možnosťou ľahšej identifikácie vzniknutej situácie. Súčasne máte možnosť sledovať kamery online (livestream) vo svojom mobile či počítači. A to kedykoľvek a nech ste kdekoľvek. Z jednoduchej aplikácie tak môžete ovládať alarm, automatizačné prvky a pritom sledovať, čo sa práve deje. Alarm tak skutočne chráni i pomáha.

Ján Dérik
Jablotron Slovakia
Foto: Jablotron

by ponúkať prehľad všetkého, čo vás vo vašom dome zaujíma – a z akéhokoľvek miesta, kde sa práve nachádzate.

Po spustení mobilnej aplikácie by ste sa mali hneď dozvedieť, čo sa doma deje. Prehľadné riešenie ponúka pohľad na hlavný panel a jeho aktuálne nastavenie zabezpečenia, prehľad teplôt v jednotlivých miestnostiach či kontrolu spotrebičov, ktoré sú do systému zahrnuté. Okrem prehľadu všetkých napojených zariadení aplikácia dokáže ovládať alarm rovnako, ako keby ste ho ovládali doma na hlavnom paneli, tiež vie zobrazíť fotografie z detektorov v miestnostiach či sledovať teplotu a spotrebu energií.

Dôležité je vidieť

Pojem domáca kamera navodzuje predstavu, že môžete okamžite vidieť, čo sa doma

Útoky na internet vecí

Po počítačoch sa hackeri čoraz častejšie zameriavajú na ostatné zariadenia pripojené na internet; ich majitelia o tom väčšinou nevedia.

Renomovaná spoločnosť Symantec, zaoberajúca sa internetovou bezpečnosťou, vydala varovnú správu. Počet hackerských útokov na internet vecí (konkrétne sa myslia na internet pripojené inteligentné domáce spotrebiče, robotické jednotky v strojárstve alebo autá) vzrástol v minulom roku o alarmujúcich 600 %. Dôvodom je snaha hackerov zarábať peniaze skrytou ťažbou kryptomien.

Útoky na zariadenia zapojené v internete vecí vlani vzrástli o 600 %.

Podľa inžinierskej firmy Del je najväčším rizikom škôd v strojárstve práve napadnutie robotických jednotiek. Špecialisti zo spoločnosti Gamo, ktorá sa venuje cloudovým riešeniam a ich zabezpečeniu, za zatiaľ jedinou dostupnú obranu považujú dobré zabezpečenie podnikových i domácich sietí a prípadné reštartovanie napadnutých zariadení do továrenského nastavenia.

Obrana je v začiatkoch

Vírusy a hackerské útoky sa dlho týkali len počítačov s pripojením na internet. Zrýchľujúci sa technologický vývoj však už umožňuje napadnúť aj mobily a tablety. No hackeri vedia na diaľku nelegálne využívať tiež výpočtovú kapacitu pripojenej cudzej smart TV, hernej konzoly, domáceho routera alebo sieťového prehrávača internetových rádii.

Útoky na internet vecí sú pomerne novým fenoménom. Po nedávnej vlne ransomwaru, ktorý uzamykal citlivé dáta v počítačoch a za opätovné sprístupnenie žiadal výkupné, ide o ďalšiu etapu hackerských aktivít. „Výrobcovia ešte len začínajú riešiť, ako tento problém minimalizovať,“ konštatuje Ľubomír Kopáček, vedúci divízie bezpečnosti IT spoločnosti Gamo. „Ide o pomerne nový typ útokov a nový je aj

ich vektor. Fáza nárastu počtu útokov preto bude pokračovať ešte niekoľko mesiacov, kým sa nenájde účinný obranný mechanizmus,“ dodáva. Práve v súčinnosti s cloudovými technológiami a analýzou tzv. veľkých dát zasahuje internet vecí nielen do domácností, ale aj do výrobných odvetví priemyslu alebo zdravotníctva.

Ohrozené roboty v továrňach

Riziko hackerských útokov na inteligentné zariadenia, ktoré medzi sebou komunikujú pomocou internetu alebo ho využívajú aspoň na softvérové aktualizácie, sa v značnej miere týka robotických jednotiek vo výrobných prevádzkach. „Veľká časť podnikových sietí je dnes pred hrozbami z internetu dobre zabezpečená,“ uvádza Jiří Kabelka, riaditeľ inžinierskej spoločnosti Del. „Niektoré spoločnosti

podniku výrazné finančné straty,“ varuje. Ďalšou formou sabotáže cez internet môže byť aj preprogramovanie autonómnych jednotiek tak, aby vytvárali zlé či nefunkčné výrobky. Sofistikovanejší útok môže výrobné jednotky softvérovo uzamknúť s výzvou na zaplatenie, po čom bude bežná prevádzka obnovená.

Parazitná ťažba kryptomien

Tento rok je označovaný ako rok tzv. cryptojackingu, teda využitia cudzích výpočtových kapacít pre ťažbu kryptomien. „Podľa správy spoločnosti McAfee vzrástol za prvý štvrtrok tohto roku výskyt cryptojackingu celosvetovo o 1 189 %. No toto číslo môže byť vyššie. Predpokladám totiž, že správa neobsahuje údaje o tejto aktivite na úrovni zariadení zapojených v internete vecí,“ upozorňuje Ľ. Kopáček. Zatiaľ jedinou obranou je zabezpečenie siete vhodným firewallovým riešením, systematická aplikácia softvérových aktualizácií a obozretnosť používateľa. V krajnom prípade obnova továrenského nastavenia pri podozrivu sa správajúcich zariadeniach. Vzdialenú ťažbu kryptomien môžu prezradiť spomalené funkcie napadnutých zariadení alebo väčšia spotreba elektriny.

Najväčším rizikom je napadnutie robotických systémov v strojárstvej výrobe.

však prevenciu zanedbávajú, a práve tam je možnosť úspešného hackerského útoku väčšia. Takýto atak na robotické jednotky môže zastaviť prevádzku a spôsobiť

OH

Ilustračné foto: Pixabay

Zelené bývanie: chiméra alebo nevyhnutnosť?

Redukovanie odpadu, recyklácia, obmedzenie spotreby, využitie obnoviteľných zdrojov. To sú mantry súčasných trendov v stavebníctve. Má zelené bývanie zmysel alebo je len módnym výstrelkom?

Svetové organizácie pre zelené budovy sa pri definovaní toho, čo robí zelenú budovu zelenou, pretekajú v prísnych kritériách. Napríklad má mať efektívnu spotrebu, mala by používať obnoviteľné zdroje energie a napriek úspornosti poskytovať dokonalý komfort. Má byť postavená z netoxických materiálov a pri jej výstavbe by sa malo minimalizovať množstvo vzniknutého odpadu. Takto definuje zelené bývanie organizácia World Green Building Council. To, že pri zelených budovách nejde len o samoúčelný módný trend, potvrdzujú dáta z celého sveta.

Vedú európske krajiny

Lídmami v projektoch zameraných na zelené bývanie sú Nemecko s 35-percentným podielom certifikovaných budov na výstavbe a Poľsko (34 %)¹.

„Na trhu zeleného stavebníctva je už roky lídrom Európa,“ konštatuje Vladimír Balent, odborník na úsporné domy zo spoločnosti Isover. „Z analýz vyplýva, že podiel ekologických stavebných aktivít v projektoch je 28 %. Výsledky štúdie Dodge Data & Analytics z roku 2016 o svetových trendoch v oblasti zelených budov naznačujú, že túto oblasť čaká v budúcnosti ešte väčšia expanzia,“ upozorňuje.

Podľa štúdie viac ako 60 % respondentov (organizácie z takmer 70 krajín) predpokladalo, že ich projekty budú do roku 2018 zelené. Zároveň počas piatich rokov respondenti očakávali 14 % úsporu prevádzkových nákladov pri nových zelených budovách a 13 % úsporu pri prevádzke existujúcich.

Čo musí investor vziať do úvahy

Práve prevádzka je samostatnou kapitolou a začína sa správnym výberom

Zelené átrium stojí v Trnave.

lokality. Ani tá najúspornejšia budova neobstojí, ak jej obyvatelia musia viacerými autami jazdiť denne desiatky kilometrov do práce či za službami. Jednou z najčastejších chýb je, že ľudia volajú odborníkov neskoro. Investori majú projekt na pasívny dom, no vyberú si svahovitý pozemok, na ktorom sa nedá pohnúť bez finančne či energeticke nákladných zásahov do terénu, ktoré navyše môžu skomplikovať aj samotnú efektívnosť budovy.

Ekologicky sa najviac stavia v Európe: až 28 % projektov je zelených.

„Pri plánovaní úsporného či zeleného bývania by mal investora zaujímať výber pozemku, orientácia budovy a stavebných otvorov vzhľadom na svetové strany (pre maximalizáciu solárnych ziskov a minimalizáciu tepelných strát), možnosť inštalácie tepelného čerpadla či solárnych panelov,“ vymenúva V. Balent. No zároveň s úsmevom dodáva: „Ak by som však zdedil pozemok na severnej strane s výhľadom na Gerlachovský štít (čo je pri úsporných domoch strana určená pre zateplený múr), samozrejme, že by som uprednostnil výhľad.“

To, že zelené bývanie nie je len o úspore, si myslí aj predseda Asociácie výrobcov minerálnych izolácií Alexander Prizemin:

„Veľa klientov od nás žiada, aby sme im vyrátali úsporu v percentách alebo návratnosť investície. Čísla sú však len zlomkom hodnoty, ktorú zelené bývanie prináša. Tú predstavujú najmä komfort, sebestačnosť a šetrnosť k životnému prostrediu. Zelené bývanie nie je o grafoch, ale o životnom štýle.“

Domov, zelený domov

Konkrétne druhy stavieb a ich „zelené“ vlastnosti dosvedčí certifikát. Medzi najuznávanejšie patria LEED, BREEAM, WELL, FitWELL a klasika – Certifikát pasívneho domu. Nejde len o vlastnosti samotnej budovy; trpieť nesmie ani životné prostredie. Body navyše získa budova pri efektívnom hospodárení s vodou počas výstavby aj počas jej využívania, no tiež má poskytovať komfort vnútorného prostredia, ako napríklad veľa prirodzeného svetla či akustickú pohodu. O to viac, ak ide o rodinné či bytové domy.

Prikladom kvalitného zeleného bývania u nás je Zelené átrium – prvý pasívny dom na Slovensku s certifikátom LEED Platinum. Okrem neho má aj certifikát pasívneho domu, ktorý vydal Passive Haus Institut v nemeckom Darmstadte. Obyvatelia átria ťažia aj zo zelenej strechy, ktorá poskytuje príjemné prostredie na relax aj vytváranie susedských vzťahov.

SH

Foto: archív Seesame

¹ Zdroj: <https://www.eceee.org/all-news/columns/green-buildings-a-global-vision/>

V zateplených domoch

**sa býva lacnejšie
aj pohodlnejšie**

Veľký podiel na celkovej spotrebe v budovách určených na bývanie má spotreba energií. Aké sú tu možnosti úspor? Do akej miery pomôže zateplenie?

Hovorí o energetickej hospodárnosti nie je až také náročné pri novostavbách. Stále prísnejšia legislatíva dnes umožňuje postaviť a skolaudovať len taký objekt, ktorý bude z tohto hľadiska spadať do najvyšších kategórií. Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2010/31/EÚ z roku 2010 o energetickej hospodárnosti budov vedie k tomu, aby všetky nové budovy do konca roka 2020 mali takmer nulovú spotrebu energie. Výhody ekologického bývania pocíti koncový zákazník na peňaženke kvôli rastúcim cenám energií, no kvalitné bývanie sa odrazí aj na samotnom komforte.

Cesta k lepšej energetickej efektívnosti vedie napríklad cez inštaláciu zariadení na využívanie obnoviteľných zdrojov energie. Širokej verejnosti to uľahčuje národný projekt Slovenskej inovačnej a energetickej agentúry (SIEA) pod názvom Zelená domácnostiam.

Podpora štátu

Premeníť staršie objekty na energeticky efektívnejšie budovy sa dá tiež pomocou zateplenia. Od 1. apríla do 31. augusta

bolo možné podávanie žiadostí o štátnu dotáciu v rámci už štvrtej výzvy Ministerstva dopravy a výstavby SR.

„Cieľom dotačného programu je motivovať vlastníkov starších domov, aby obnovili svoje príbytky, investovali do zateplenia a ušetrili tak energiu aj výdavky na vykurovanie. Je dobré, že takúto formu podpory zo strany štátu máme. Lepším systémovým riešením by však bol návrh

Európska idea: aby všetky nové domy do roku 2020 mali temer nulovú spotrebu energie.

komplexnejšieho programu. Počet žiadateľov o túto dotáciu doteraz nikdy neprekročil maximálne stanovený počet, čo, pevne veríme, vyústí do zníženia administratívnej záťaže pri žiadaní o dotáciu a do zmeny niektorých kritérií. Vlastníkov domov však jednoznačne treba motivovať k tomu, aby svoje príbytky zateplili, a to nielen kvôli finančnej úspore,“ hodnotí aktuálnu situáciu a súvislosti správa portálu vsetkoozatepleni.sk.

Zateplenie premení starý dom na moderný a posunie komfort bývania na vyššiu úroveň. Zabráni tepelným stratám, čím užívateľovi ušetrí podstatnú časť nákladov na vykurovanie. Zároveň predlžuje životnosť domu tým, že chráni jeho

konštrukciu pred negatívnymi poveternostnými vplyvmi a znižuje rozdiely povrchových teplôt v interiéri. Prispieva tak k vytvoreniu zdravšieho a komfortnejšieho prostredia pre život.

Na čo sa sústrediť

Pri výstavbe nových domov či rekonštrukcii starších je kľúčový správny výber materiálu aj aplikačnej technológie. Pri zateplení materiál vie nielen redukovať tepelné straty, ale plniť aj množstvo ďalších funkcií. Je na investorovi a projektantovi, či očakávajú aj posun v požiarinej ochrane, zlepšenie akustickej izolácie, alebo potrebujú špecificky riešiť nasiakavosť či odizolovanie vybraných konštrukcií budovy. Správne zvolené moderné materiály dnes už dokážu riešiť aj kombináciu týchto účelov. O to viac je dôležité dbať na ich kvalitu a dlhú životnosť.

Pri materiáloch by sa investor nemal uspokojiť iba s deklarovanými parametrami. Mal by požadovať certifikáciu a hľadať referencie projektov, technicky príbuzných jeho vlastnému zámeru. Samozrejmosťou dnes musí byť stabilný výrobca s partnermi a celoslovenskou distribúciou, ktorý dokáže vyrábať dlhodobo v nemennej vysokej kvalite a zároveň neustále inovovať podľa najnovších vedeckých a technických poznatkov.

(red)

Ilustračné foto: Francesco Scatena, Adobe Stock (archív Isover)

Budeme stavať drevené mrakodrapy?

Kým u nás sú viac ako dvojpodlažné drevostavby skôr výnimkou, v iných európskych krajinách, i vo svete, už nie sú ničím výnimočným.

Podľa v súčasnosti platných predpisov je na Slovensku možné postaviť drevostavbu do výšky maximálne piatich poschodí, ale aj táto norma má svoje obmedzenia. Napríklad takáto stavba sa nesmie využívať ako hotelové či podobné ubytovacie zariadenie, alebo na kancelárske priestory.

Od Viedne až po Tokio

Preto keď aktuálne chceme vidieť drevostavbu – mrakodrap, musíme sa pozrieť do zahraničia. Vo Viedni sa práve jeden zaujímavý stavia: tzv. HoHo (Holz-Hochhaus). Po dokončení bude mať 24 poschodí a výšku 84 metrov. V jeho prípade ide o kombináciu CLT panelov a spriahnutých drevobetónových stropov, avšak 75 percent budovy bude z dreva. Určená je na bývanie; majú tam však byť i kancelárie, obchodné priestory a hotel.

Obľúba drevených stavieb súvisí s ich vnímaním ako zdravých na bývanie.

Výškové stavby z dreva nájdeme v Paríži i po celej Škandinávii. Vo Fínsku je možné realizovať drevostavby až do výšky ôsmich poschodí, rovnako tak v Austrálii. V Spojených štátoch sa z dreva bežne stavajú celé obytné bloky. Titulom najvyššej drevostavby sveta sa aktuálne pýši 53-metrová budova (18 poschodí) v kanadskom Vancouvéri. V tomto trende však chcú mať navrch opäť Japonci. V Tokiu pracujú na výstavbe dreveného mrakodrapu, ktorý má mať až 70 poschodí a výšku 350 metrov. Kvôli bezpečnosti a statike domu v tektonicky

aktívnej krajine bude 10 percent použitých materiálov tvoriť oceľ.

Naša opatrná legislatíva

Na Slovensku však zatiaľ na takúto vysokú drevenú budovu nemôžeme pomýšľať. Dokonca ešte pred pár mesiacmi bolo možné stavať z dreva len dvojpodlažné budovy. Až 1. júla vstúpila do platnosti revidovaná norma STN 92 0201-2

Na Slovensku možno z dreva postaviť najviac päť poschodí; vo svete sú oveľa odvážnejší.

o požiarnej bezpečnosti stavieb, povoliť zhotoviť drevostavbu do výšky 5 poschodí.

„Napriek odvážnejším trendom vo svete je to pre nás veľký krok vpred,“ komentuje Petra Jakubová z firmy M-House, vyrábajúcej drevené domy. „Ako pri všetkom – opäť platí, že nie je problém postaviť vyššiu drevostavbu; dôležitá bude profesionalita a skúsenosť projektantov, dodávateľov a v neposlednom rade zhotoviteľov. Prvoradý záujem všetkých je, aby nedochádzalo k prípadným technickým, statickým alebo iným komplikáciám či problémom, vyplývajúcim z neznalosti, prípadne z nedbalosti zhotoviteľa,“ hodnotí čerstvú legislatívu.

Prednosti drevostavieb

Prvou prednosťou je rýchlosť výstavby, ktorá býva niekoľkokrát vyššia ako pri využití iných materiálov – čo, samozrejme, platí nielen pre výškové budovy, ale aj pre klasické rodinné drevodomy. Motiváciou je aj riešenie, prihliadajúce na udržateľnosť a obnoviteľnosť prírodných zdrojov. Drevo sa – z hľadiska bývania – všeobecne považuje za veľmi zdravý materiál. K prednostiam treba zaradiť aj energetickú úspornosť či značnú odolnosť voči pohybu podlažia. Pridanou hodnotou, ktorú priniesli architekti spomínaných vysokých budov, je napríklad aj využívanie balkónov a ďalších priestorov ako malých záhrad. Obyvatelia tak budú mať okolo seba kúsok prírody,

Zdroj: M-House

čo spolu s drevenými konštrukciami, pasivitou a ďalšími faktormi prispieva k zdravému bývaniu vo veľkomestách. Kvalitné drevodomy ponúkajú vyšší štandard, trvanlivosť konštrukcií, vysokú precíznosť a kvalitu realizácie, nízke prevádzkové náklady, dobrú vnútornú klímu. Zjednodušene možno povedať, že

Japonci chcú zhotoviť drevený mrakodrap: má mať až 350 m.

o základnej kvalite drevodomu rozhodujú nosná konštrukcia a zatepľovací systém. Nosná konštrukcia sa stará o to, aby bol dom stabilný a mal potrebnú nosnosť. Zatepľovací systém zasa v značnej miere rozhoduje o energetickej náročnosti stavby.

ŠK

Foto: M-House

HoHo vo Viedni

© cetus Baudevelopment GmbH

Ťahúň nášho priemyslu

Strojárstvo má na Slovensku dominantné postavenie. No hoci jeho tržby v posledných rokoch rástli, čakajú ho veľké výzvy.

Na našom pracovnom trhu chýbajú kvalifikovaní ľudia. Reforma školstva, ktorá by ich firmám priniesla, sa dlhodobo odsúva. Podnikatelia musia tiež čeliť rôznym výzvam priemyselnej revolúcie 4.0. Poukazuje na to nedávna analýza spoločnosti Euler Hermes, zameraná na strojársky priemysel na Slovensku.

Suverénna dominancia

Slovensko patrí k najindustriálnejším krajinám Európskej únie: priemyselná produkcia tvorí viac než 20 % jeho HDP. A z celkovej priemyselnej produkcie predstavuje 42 % práve strojárstvo. Dlhodobu sa mu darí – strojárské produkty tvoria viac ako polovicu celkového priemyselného exportu. Tržby od roku 2011 kontinuálne rastú, medziročne o cca päť percent; v minulom roku sektor zamestnával takmer 168-tisíc ľudí.

Dominantnú pozíciu v slovenskom strojárstve má automobilový priemysel. V súčasnosti sú v krajine štyri veľké automobilky a ďalších viac ako 300 automotive dodávateľov. Okrem produkcie motorových vozidiel pozitívny trend vykazujú aj výroba ložísk, oceľových konštrukcií, železničných vagónov a podvozkov, tiež hydraulika a napr. aj špeciálna výroba a vývoj.

Trh práce nestačí požiadavkám

Na Slovensku dnes miera evidovanej nezamestnanosti dosahuje historické minimum (5,55 %). Voľná pracovná sila nie je dostatočne kvalifikovaná a firmy, vrátane strojárskych, majú problém nájsť zamestnancov. Okrem zanedbanej reformy školstva pokrívajú aj podpora výskumno-vývojových aktivít. Verejný a súkromný sektor sú slabo prepojené, čo sťažuje nachádzanie nových zamestnancov.

„Reagovať na súčasné výzvy v odvetví by mali spoločne štát i súkromný sektor. Prvý prispôbením hospodárskych politík, druhý proaktívnym prístupom,“ upozorňuje Martin Bak, Risk Director spoločnosti Euler Hermes na Slovensku. „V súčasnosti musia firmy hľadať zamestnancov v blízkosti zahraničia, Srbsku či na Ukrajine, tiež zvyšovať mzdy a investovať do robotických technológií. To všetko má vplyv na ďalší rozvoj sektora,“ dodáva.

Ďalšie výzvy

Prebiehajúca priemyselná revolúcia 4.0 prináša užšie previazanie IT technológií s výrobným procesom, flexibilnými just-in-time dodávkami, pokročilým manažmentom kvality, rastúcou digitalizáciou, automatizáciou a robotizáciou. Strojárske spoločnosti budú tiež nútené – aby zvýšili produktivitu a pridanú hodnotu – nasledovať aktuálne trendy a investovať do aplikovaného výskumu, vývoja a high-tech služieb. Priemysel 4.0 bude vyžadovať širšiu spoluprácu medzi biznisom, univerzitami a výskumnými inštitúciami, aby

sa posilnili impulzy vývoja a využil sa tak spoločný inovatívny potenciál.

Výzvou do budúcnosti bude aj počet insolvencií v strojárstve. Ich podiel v celom priemysle sa síce aktuálne znižuje, ale pre firmy bude dôležitý tento trend udržať.

V roku 2016 sa každá desiatu insolvenca v priemysle týkala strojárskej spoločnosti; vlni sa tento podiel znížil na tri percentá.

„Na základe všetkých týchto dát a so zohľadnením globálnych vplyvov označuje spoločnosť Euler Hermes slovenský strojársky sektor ako stredne rizikový,“ konštatuje M. Bak.

JT/AK

Ilustračné foto: PPN

Subsektory strojárkeho priemyslu

Zdroj: EH sektorová analýza „Strojársky priemysel na Slovensku“

d

doprava

Nákladná cestná doprava stojí na prahu novej éry	40
Logistika môže byť zábava aj adrenalín	44
Výstavba pri pražskom letisku	45
Úspech Toyoty v Nemecku	48
Celý vozový park v jednej aplikácii	48
Auto s duchom „omotenaši“	49
Rozvíjame elektromobilitu	49
Staré autá do šrotu? Naopak!	50

Nákladná cestná doprava stojí na prahu novej éry

Podobne ako internet a smartfóny od základu zmenili životy jednotlivcov, premenia digitálne technológie a z nich odvodené služby spôsob fungovania prepravných spoločností.

To všetko nás čaká vďaka inováciám a nástupu nových smart riešení. K mnohým z praktických výstupov týchto moderných technológií patrí EETS.

Čo to je EETS?

EETS (European Electronic Toll Service) je iniciatíva Európskej únie, ktorá má prepravcom zefektívniť platby mýtného. Očakáva sa, že vyrieši súčasný problém, keď sú prepravcovia nútení registrovať svoje vozidlá v každom mýtnom systéme jednotlivých krajín zvlášť a vybaviť ich niekoľkými palubnými jednotkami. Umožní používať jednu palubnú jednotku akceptovanú prevádzkovateľmi mýtnych systémov vo všetkých členských krajinách Únie. Prepravcovia budú tieto jednotky získavať od poskytovateľov služieb EETS. Teda nie od prevádzkovateľov mýtnych systémov v jednotlivých krajinách, ako je to doteraz.

EETS má umožniť prepravcom z celej Európy efektívne platby mýtného.

V EÚ je zatiaľ celkovo šesť takýchto oprávnených poskytovateľov EETS, avšak len jediný pôsobí vo východnej Európe – spoločnosť Eurowag. Jej riaditeľ Martin Vohánka to potvrdzuje: „Vlani sme zrealizovali niekoľko technologických akvizícií a získali licenciu európskeho poskytovateľa elektronických mýtnych služieb. Do projektu EETS investujeme veľké prostriedky. Veríme, že zákazníkom poskytneme tie najlepšie služby.“

Vývoj palubnej jednotky

Po tom, ako sa spoločnosť vo februári 2017 zaregistrovala u českého ministerstva dopravy ako poskytovateľ elektronického mýtného systému, vyvinula vlastnú, unikátnu palubnú jednotku, podporovanú úplne novým IT systémom. Teraz sa začína proces jej certifikácie a akceptácie vo viacerých krajinách, kde už EETS beží: v Maďarsku, Rakúsku, Dánsku, Belgicku, Španielsku, Portugalsku, Taliansku, vo Švédsku a Francúzsku. A pripravuje sa v krajinách, ktoré EETS plánujú zaviesť tiež: v Českej republike, Nemecku, Poľsku, Bulharsku a vo Švajčiarsku.

„Naším cieľom je poskytovať mýtné služby pre celú Európu – v rámci jednej zmluvy, s jednou registráciou a jednou palubnou jednotkou pre čo najviac členských krajín EÚ,“ hovorí Bruno Launois, výkonný riaditeľ spoločnosti pre mýtné systémy.

Úspešný minulý rok

Prostredníctvom akvizície významného hráča na európskom trhu rozšíril Eurowag vlni portfólio svojich produktov o špičkový Fleet Management systém. Ten ponúka správcu vozových parkov širokú škálu cenných funkcionalít: od

administratívnej podpory, optimalizácie prepravných trás cez vzdialený prístup k údajom tachografu a kontrolu spotreby až po vyhodnocovanie štýlu jazdy vodiča či predpokladanú potrebu údržby vozidla. V priebehu roka 2017 spoločnosť prijala 160 nových zamestnancov a dokázala nielen upevniť svoju pozíciu na existujúcich trhoch, ale tiež otvoriť trhy nové, ako Dánsko, Taliansko či Bielorusko. Zúročila pritom skúsenosti z predchádzajúceho roka, kedy vstúpila do Lotyšska, Litvy a Estónska.

Kľúčom je jedna, no všeobecne akceptovaná palubná jednotka.

Zákazníkmi firmy sú profesionálne dopravné a špedičné spoločnosti, ako aj firmy prevádzkujúce flotily osobných vozidiel. Na jej produkty sa každý deň spolieha viac ako 250-tisíc vodičov z celej Európy.

KN

Ilustračné foto: Eurowag

Európa v pohybe

Podpredseda EK Maroš Šefčovič predstavil v Bruseli tretí, posledný súbor opatrení na modernizáciu európskeho dopravného systému.

Súbor nadväzuje na predchádzajúce balíky **Európa v pohybe** z mája a novembra 2017. Cieľom je ponúknuť všetkým európskym občanom bezpečnejšiu premávku, ekologickejšie vozidlá a vyspelejšie technologické riešenia, a zároveň podporiť konkurencieschopnosť priemyslu EÚ.

Ambície tretieho balíka

Súčasnou súvisiacich iniciatív sú: integrovaná politika bezpečnosti cestnej premávky, obsahujúca opatrenia pre vozidlá a bezpečnosť infraštruktúry, ďalej normy CO₂ pre ťažké úžitkové vozidlá, strategický akčný plán pre vývoj a výrobu batérií a napokon výhľadová stratégia prepojenej a automatizovanej mobility. Týmto tretím balíkom Komisia uzatvára svoj ambiciózny program modernizácie mobility **Európa v pohybe**.

Pri tejto príležitosti M. Šefčovič vyhlásil: „Mobilita prekračuje nové technologické hranice. Vďaka poslednému súboru návrhov pomáhame nášmu priemyslu udržať si vedúce postavenie. Vytváraním kľúčových technologických riešení, vrátane udržateľných batérií, ako aj zavádzaním kľúčovej infraštruktúry, sa priblížime k nulovej úrovni v troch oblastiach: emisiách, preťažaní vozidiel a nehodách.“ Eurokomisárka pre dopravu Violeta Bulcová sa pridala: „Pripravujeme pôdu

pre mobilitu zajtrajška. Opatrenia predstavujú dôležitý impulz, aby sa Európanom umožnilo využívať bezpečnú, čistú a inteligentnú dopravu. Vyzývam Parlament i členské štáty, aby sa vynasnažili dosiahnuť našu úroveň ambícií.“

EK chce týmito iniciatívami zabezpečiť hladký prechod na bezpečný, čistý, prepojený a automatizovaný systém mobility. Zároveň nimi vytvára prostredie, umožňujúce európskym firmám vyrábať tie najlepšie, najčistejšie a najviac konkurencieschopné výrobky.

Bezpečná a čistá mobilita

Hoci počet obetí nehôd klesol od roku 2001 na menej ako polovicu, na cestách EÚ prišlo v roku 2017 o život 25 300 ľudí a ďalších 135 000 sa vážne zranilo. Preto Komisia navrhuje, aby boli nové modely vozidiel vybavené 19 zdokonalenými bezpečnostnými prvkami (napr. asistenčným systémom udržiavania vozidla v jazdnom pruhu, zdokonalenou záchrannou brzdou, systémom detekcie chodcov a cyklistov). Okrem toho pomáha členským štátom systematicky identifikovať nebezpečné úseky ciest a lepšie zacieliť investície. Tieto dve opatrenia by mohli v rokoch 2020 – 2030 zachrániť až 10 500 životov a zabrániť približne 60 000 zraneniam. Tým by sa EÚ priblížila k svojmu dlhodobému cieľu: dosiahnuť do roku 2050 takmer nulovú mieru úmrtnosti na cestách.

Na dokončenie svojho programu nízkoemisnej mobility EK predkladá vôbec prvé emisné normy CO₂ pre ťažké úžitkové vozidlá. V roku 2025 budú musieť byť o 15 a v roku 2030 o 30 % nižšie ako

v roku 2019. Tieto ciele sú v súlade so záväzkami, ktoré Únii vyplývajú z Parížskej dohody. Ďalšiemu zníženiu emisií v doprave by mali napomôcť zjednodušené podmienky pre vývoj aerodynamickejších nákladných vozidiel a zlepšené označovanie pneumatík. Spoločná metodika porovnávaní cien pohonných hmôt zároveň umožní dopravným spoločnostiam – najmä malým a stredným – vďaka nižšej spotrebe výrazne ušetriť (až 25 000 € za päť rokov).

Prepojená a automatizovaná mobilita

Automobily sú čoraz častejšie vybavené asistenčnými systémami a v dohľadnej dobe sa očakáva príchod plne autonómnych vozidiel. Komisia v tejto súvislosti navrhuje prijať stratégiu, ktorej cieľom je urobiť z Európy svetového lídra v plne automatizovaných a prepojených systémoch mobility. Stratégia sa sústreďuje na novú úroveň spolupráce medzi účastníkmi cestnej premávky, ktorá by mohla nesmierne obohatiť celý systém mobility. Doprava bude bezpečnejšia, čistejšia, lacnejšia a dostupnejšia pre starších ľudí, ako aj ľudí so zníženou pohyblivosťou. Navrhuje sa plne digitalizovať prostredie výmeny informácií v nákladnej doprave. To obmedzí byrokráciu a vytvorí digitálne informačné toky pre logistické operácie. Okrem toho EK predkladá všestranný akčný plán pre batérie, ktorý v Európe umožní vytvoriť konkurencieschopný a udržateľný „ekosystém batérií“.

NP

Foto: EC – Audiovisual Service

Vietnam uprostred zmeny

Krajina juhovýchodnej Ázie sa postupne stala dôležitým účastníkom medzinárodného obchodu. Pôsobí v nej aj globálna logistická spoločnosť Dachser.

Súdiac podľa zvukov tam vonku, je to určite lámač rekordov. Burácať rachot a trúbenie sú často viac než dosť na to, aby vám ochromili uši. Vo veľkej miere to spôsobuje zdanlivo nekonečná armáda mopedov, prechádzajúcich ulicami Hanoja. Každý, kto chce prejsť z jednej strany na druhú, potrebuje nervy z ocele. V hlavnom meste Vietnamu robia dvojkoľesá okolo 90 % dopravy a väčšina z nich je motorizovaná. Občas tento monotónny tok rozbiť autobus, auto, rikša alebo nákladník. Akoby to všetko nestačilo, v poslednom čase sa k hlučnému ruchu dopravného chaosu pridávajú malé automobily. Dnes si ich môže dovoliť stále viac Vietnamcov.

Dlho a postupne k prosperite

Ekonomika rastie rýchlo a ľudia zarábajú pomerne dobre. Koniec koncov, od roku 2009 je Vietnam klasifikovaný ako krajina so strednými príjmami. V súčasnosti dosahuje ročný príjem na jedného obyvateľa viac ako 2 200 dolárov; pred desiatimi rokmi to bola ani nie polovica. „Vietnam sa v poslednom čase vyvíja rýchlym tempom s mierou rastu nad šesť percent. Profituje z rastúcej ceny práce v iných

Ulice vietnamskej metropoly

častiach Ázie,” hodnotí Jean Cassiot, výkonný riaditeľ Air & Sea Logistics Vietnam spoločnosti Dachser. „To je dôvod,

Ročný príjem Vietnamca dnes presahuje 2 200 \$; v roku 2007 to nebola ani polovica.

prečo sem v posledných rokoch premiestňuje svoju produkciu stále viac a viac firiem, predovšetkým z oblasti odevov, obuvi a elektroniky,” pripája. Počiatky vietnamského hospodárskeho zázraku ležia približne 30 rokov v minulosti. V tej dobe tu bolo prísne centrálné plánovanie, podľa modelu bývalého Sovietskeho zväzu. V roku 1986, tvárou v tvár hrozbe hospodárskeho kolapsu, vláda prijala to, čo sa stalo známym ako

politika Doi Moi – a Vietnam sa začal transformovať na socialisticky orientovanú trhovú ekonomiku. Podobne ako v Číne, vláda začala privatizovať štátne podniky a liberalizovať trh. Krok za krokom, pomaly, ale iste, sa ekonomika začala vzdávať od svojho poľnohospodárskeho základu smerom k výrobe a službám. Integrácia do globálnej ekonomiky sa však skutočne rozbehla po tom, čo sa krajina v roku 2006 stala členom Svetovej obchodnej organizácie (WTO).

Vývozy na vzostupe

V minulosti sa export vo veľkej miere skladal z ryže, kávy a korenia; v súčasnosti sa na zozname nachádzajú najmä textil a odevy, mobilné telefóny a náhradné diely, obuv, počítače a ich komponenty, stroje a súčiastky. Celková hodnota vyvezeného tovaru v roku 2016 dosiahla 175,9 mld. USD, čo oproti

Ho Či Minovo mesto od mora

Aj toto je Hanoi

predchádzajúcemu roku predstavuje nárast o 8,3 %. Najvýznamnejšími obchodnými partnermi sú Čína, krajiny ASEAN, USA, EÚ, Južná Kórea a Japonsko. Dovoz tiež silne rástol: v roku 2016 o 4,6 % na 173,3 mld. USD.

V minulom roku ekonomika vzrástla o 6,8 %. Malé autá v hanojských uliciach nie sú jediným znakom tohto nárastu: v centre metropoly i Ho Či Minovho mesta sú hlučné motory hlasno sprevádzané stavebnými strojmí a vrтанím. Mrakodrapy s fasádami okrášlenými logami zahraničných firiem priliehajú z vidieka do miest hordy uchádzačov o zamestnanie. Práve medzinárodní investori a vzrastajúci exportný priemysel vedú k dopytu po komplexnejších logistických službách. „Po dlhé roky sme pozorne sledovali vývoj vo Vietname a v roku 2012 sme tu začali svoju činnosť,“ hovorí Edoardo Podestà, výkonný riaditeľ Air & Sea Logistics Asia Pacific. „Vtedy už bolo jasné, že naši zákazníci budú do tohto prosperujúceho regiónu investovať,“ dodáva.

Súvislý rast

Christophe Vincent, výkonný riaditeľ Air & Sea Logistics Thajsko, Vietnam, Malajzia a Singapur, konštatuje: „Intra-ázijský obchod hrá čoraz významnejšiu úlohu. Samotný región ASEAN má 625 miliónov obyvateľov, ktorí každý rok spotrebúvajú viac.“

Celkový objem dopravy vo Vietname medzi rokmi 2010 a 2016 sa skoro zdvojnásobil: zo 715 mil. na takmer 1,3 mld. ton. To malo vplyv i na tunajšiu bilanciu spoločnosti Dachser. „Počas týchto rokov sa neustále rozvíjame a v roku 2017 sme dosiahli najlepší výsledok vôbec,“ ilustruje J. Cassiot. Jeho mladý, motivovaný tím ponúka služby leteckej a námornej nákladnej dopravy do Európy a USA, ako i v rámci Ázie. Portfólio služieb zahŕňa aj skladovanie, hraničné colné odbavenie a zasielateľstvo do Laosu a Kambodže. „Mnohé medzinárodné firmy si teraz vo Vietname založili dcérske spoločnosti,“ hovorí J. Cassiot. „Staráme sa, aby

ich produkty dostali takú službu, akú očakávali ako súčasť našich globálnych preprav.“

Problémy s infraštruktúrou

Čo v súčasnosti trápi logistických špecialistov, je miestna infraštruktúra. Väčšina nákladov vo Vietname sa totiž prepravuje po cestách. Podľa oficiálnych údajov bolo v roku 2016 prepravených po celom území 991 miliónov ton nákladov. Ale ani cestná sieť, ani jej kvalita nestačia týmto závratným rastom dopytu. Dôsledkom sú časté dopravné zápchy, ba až blokády. Je však potrebné urobiť viac: rozšíriť prístavné a letiskové kapacity, ktoré by si poradili s budúcim ekonomickým rastom.

V meste sa uplatnia akékoľvek kolesá.

Naliehavosť tejto témy si uvedomila aj vláda v Hanoi – ministerstvo plánovania a investícií vypočítalo, že Vietnam musí do roku 2020 investovať 170 mld. USD do svojej infraštruktúry. Táto investícia je zúfalo potrebná. Napokon – vláda chce, aby do roku 2025 odvetvie logistiky vytvorilo 8 – 10 % HDP, čo by Vietnam posunulo medzi top 50 krajín v indexe výkonnosti Svetovej banky. V súčasnosti je krajina na 64. mieste (r. 2016). Ako sa

však tieto ambiciózne plány majú financovať, je vo hviezdach.

Obchodné dohody dláždia cestu

Na pozadí tohto skutočne dynamického prostredia plánuje Dachser naďalej silne rásť. Ch. Vincent si myslí, že krajina má veľký potenciál stať sa hlavným uzlom globálneho obchodu – vďaka oblastiam voľného obchodu, ktoré budujú mosty do dôležitých kútov sveta. Jednou z nich je dohoda s Eurázijskou hospodárskou úniou (EAEU); ďalšou je transtichomorské partnerstvo (TPP). Okrem toho čoskoro nadobudne platnosť aj dohoda o voľnom obchode medzi EÚ a Vietnamom (EVFTA). „Tieto dohody uľahčia stranám pôsobiť na

trhoch toho druhého, čo povedie k väčším investíciám,“ predpovedá Ch. Vincent. Kým sa tak stane, firma Dachser chce rozšíriť svoje podnikanie v severnom Vietname a otvoriť ďalšie pobočky, ktoré povzbudia leteckú a námornú nákladnú dopravu.

Karl Fink

(prevzaté z Dachser Magazin 1/2018)

Foto: Pixabay, PPN

Logistika môže byť zábava aj adrenalín

Po zemi, na vode i vo vzduchu prepravujú logistické spoločnosti zásielky rôznych veľkostí, tvarov i hmotností. A nie je to vždy iba o práci.

Tak ako všade, aj v tejto brandži sa občas vyskytnú kuriozity, spestrujúce rutinnú profesionálnu činnosť. Tu je zopár príkladov z praxe medzinárodnej logistickej spoločnosti Geis.

Reklamované „otcovstvo“

Prvá perlička sa spája s naozaj mimoriadnou požiadavkou na prepravu z Českej republiky do Turecka. Šlo o spermie šľachteného býčieho šampióna. Vysoká hodnota zásielky vyžadovala špeciálne zaobchádzanie. Tovar bol zabalený v 27 tankových dózach, z ktorých každá vážila 70 kg. Spoločne to boli takmer dve tony. Oveľa väčším problémom než hmotnosť však bola potreba nepretržitého chladenia. „Tanky sme museli po celú dobu chladiť tekutým dusíkom,“ spomína Naďa Bohinská, marketingová špecialistka skupiny Geis na Slovensku. „Tým pádom šlo o tzv. nebezpečný tovar, ktorého letecká preprava sa riadi špecifickými pravidlami Medzinárodnej asociácie leteckých prepravcov IATA,“ vysvetľuje.

Zásielka došla do cieľa v poriadku a včas. No asi po dvoch mesiacoch sa klient ozval s požiadavkou dopraviť jednu dózu z Turecka späť – z dôvodu reklamácie. Išlo o 1 013 dávok s hmotnosťou 38 kg. Aj tieto dorazili do Prahy podľa plánu. „Žiaľ, turecký odosielateľ nevystavil platné vývozné dokumenty pre vstup tovaru do Európskej únie, nuž zásielku zadržala česká veterinárna správa. Napriek úsiliu sa nášmu klientovi nepodarilo donútiť tureckú stranu urobiť nápravu. Preto sme nakoniec museli túto reklamovanú zásielku pod colným dohľadom zlikvidovať,“ uzatvára N. Bohinská.

Blúdenie okolo komína

Občas sa môže skomplikovať aj jednoduchá preprava na krátku vzdialenosť pár desiatok kilometrov od depa, ktorú

vo fachu nazývajú „okolo komína“. Aleš Vykydal, prevádzkový riaditeľ Geis Parcel CZ, začal s opisom príhody takto: „Jeden z našich dopravcov zaučil nového vodiča na trase Brandýs nad Labem a okolie. Keď ten vodič prvýkrát slúžil sám, vyrazil radšej s predstihom.“

Logistické firmy musia dodržiavať pravidlá Medzinárodnej asociácie leteckých prepravcov.

Po štyroch hodinách kontaktoval vodiča dispečer s otázkou, prečo ešte nedoručil balík, ktorý mal byť už dávno u príjemcu. Dostal odpoveď, že je v Řičanoch, teda iba sedem kilometrov od depa, kde zásielku naložil. Vodič tvrdil, že auto je v poriadku, ale pokazila sa navigácia a on nevie trafiť do Brandýsa. Za ďalšiu hodinu sa vrátil späť do depa, kde na neho netrpezlivo čakali tri náhradné vozidlá. „Zásielku sme napokon doručili, dezorientovaného vodiča sme však už viac nevideli,“ dodal A. Vykydal.

Zradné lepidlo

Niekedy sa nebezpečný tovar objaví tam, kde by ste ho najmenej čakali. „Do indonézskej Jakarty sme letecky prepravovali unikátnu zásielku – šesť kusov železničných koľajníc s hmotnosťou 16-tisíc kilogramov,“ opisuje David Knobloch,

prokurista Geis CZ Air + Sea. Náročná bola najmä príprava, pretože bolo treba zabezpečiť aj manipulačnú techniku na vykládku zásielky z kamióna a jej presun na paletách do lietadla. Celú procedúru, vrátane exportných dokumentov, museli stihnúť do šiestich hodín. Keď už to vyzeralo, že sa všetko podarí, objavili sa špeciálne lepidlá – neavizovaná súčasť zásielky, ktorá musela ísť rovnakým letom. „Táto drobnosť nám spôsobila najväčší stres. Ukázalo sa totiž, že ide o nebezpečný tovar, takže v extrémne krátkom termíne sme museli vyriešiť jeho prebalenie a zdokumentovanie podľa pravidiel IATA. Vďaka odbornosti a flexibilitě nášho leteckého oddelenia sme si s tým našťastie poradili,“ spokojne hovorí D. Knobloch a dodáva, že na podobné komplikácie je spoločnosť pripravená a nebojí sa ďalších výziev.

DS
Foto: Geis

Nový logistický uzol v Bologni

Spoločnosť P3, popredný špecialista na akvizíciu, rozvoj a správu logistických nehnuteľností, v júni dokončila nový sklad na mieru (BTS – build-to-suit) s rozlohou 30-tisíc m² vo svojom parku Sala Bolognese, a to pre dvoch svojich známych klientov: Lamborghini a Ducati. Odovzdala ho v rekordnom termíne šiestich mesiacov. Prvý BTS projekt P3 v Taliansku bude slúžiť aj ako distribučné stredisko originálnych náhradných súčiastok pre nový Super SUV Urus, Huracán, Aventador a pre historické modely pretekárskych vozidiel Lamborghini. Taktiež bude vyrábať najnovšie modely pre značku Ducati: Panigale V4 a Scrambler 1100. Sklad, kde bude pracovať 120 zamestnancov, má svetlú vnútornú výšku 12 m a podlaha nosnosť 5 t/m². V novej budove sa nachádza aj 700 m² kancelárskych priestorov.

Výstavba pri pražskom letisku

Prologis, globálny líder v oblasti logistických nehnuteľností, začal v auguste výstavbu novej budovy s plochou 38 620 m² vo svojom areáli Park Prague-Airport. 27 370 m² bude na mieru pre Eyelevel, poprednú českú spoločnosť zameranú na dizajn značkových predajní, zvyšok predstavuje špekulatívna výstavba – v reakcii na silný zákaznícky dopyt po priestoroch v tejto lokalite. Budova s 12 metrami čistej výšky bude vybavená inteligentným meracím a monitorovacím systémom, LED osvetlením a súčasťou bude aj relaxačná zóna. Jej dokončenie je plánované na štvrtý kvartál tohto roku.

V súčasnej dobe Prologis Park Prague-Airport pozostáva zo štyroch plne prenájatých budov s plochou 87 400 m². Temer polovicu tejto plochy využívajú štyria zákazníci zo sektoru e-commerce. Park susedí s diaľnicou D6, päť minút od pražského letiska. Ponúka výborný prístup k národným aj medzinárodným dopravným tepnám.

Babymarkt.de stavia sklad v ČR

Najväčší európsky e-shop s potrebami pre dojčatá a deti začal v júli vo VGP-Parku Chomutov neďaleko česko-nemeckej hranice stavať nový centrálny sklad spoločnosti. Logistický areál s plochou 17-tisíc m² by mal byť dokončený do konca roka. Budú tu vybavovať veľkú časť objednávok, prichádzajúcich z e-shopov babymarkt.de, a zároveň odtiaľto zásobovať šesť stálych pobočiek spoločnosti. Kompletný warehousing, to znamená celý proces od príjmu tovaru cez jeho skladovanie, kompletizáciu a balenie až po vychystanie na distribúciu do 14 krajín, prevezme skupina Geis. Jej viac než 100 zamestnancov má denne vychystať minimálne tisíc zásielok. Budú vybavení najmodernejšími skladovými technológiami, napr. vychystávacími rukavicami so zabudovanou čítačkou čiarových kódov.

DS

KR

SLOVLOG 12

12. ročník
logistického
kongresu
s jedinečným
programom!

22-23/11/2018
BRATISLAVA

PRI TOM NESMIETE CHÝBAŤ! PROGRAM A VIAC NA:

SLOVLOG.SK

VSTUP ZDARMA PRE UŽÍVATELOV LOGISTICKÝCH SLUŽIEB!

KONTAKT: terezapaleckova@atoz.sk, +421 911 203 179

Generálny partner
kongresu a LBM

JUNGHEINRICH
Machines. Ideas. Solutions.

Partneri kongresu

DB SCHENKER

LOGSYS

PROLOGIS

TRANS.EU
ROAD TRANSPORT SYSTEM

LS
LOADING SYSTEMS
TYROS LOADING SYSTEMS SK

Špeciálny partner kongresu a partner LBM

P3 LOGISTIC PARKS

aquapalace
HOTEL + SPA PRAGUE

wau!
studio

Partner techniky

PARILLASOUND

Partner emailovej komunikácie

email kampane

Mediálni partneri

SL

TAP

SB

GL

ZAP

EDITION

EDI Zone

education.sk

GOODWILL

GOODWILL

IT Systems

Systeme Line

Systeme Line

greissman

koncise

kharisma

LOGISTICKÝ MONITOR

PC REVUE

Technika

Organizátor

Atoz logistics

100 rokov ČSR: prvé autá v novom štáte

Roky prvej Československej republiky (1918 – 1938) boli obdobím silného rozvoja nielen mladej demokracie, ale aj motorizmu, ťahaného vpred silným nástupom domácich výrobcov.

L&K So 200 (1921)

Prvý oficiálny súpis motorových vozidiel z marca 1922 prezrádza, že zo 4 928 osobných automobilov najviac pripadlo značke Laurin & Klement: až 1 164 kusov (23,6 %). Tá sa už skôr vypracovala na najväčší podnik svojho druhu v Rakúsko-Uhorsku a šance v novovzniknutej Československej republike dokázala naplno využiť.

Laurin & Klement

Rozvoj spoločnosti, založenej v roku 1895 mechanikom V. Laurinom a knihkupcom V. Klementom v Mladej Boleslavi, výrazne zbrzdila prvá svetová vojna. Rok 1918 priniesol úľavu z konca veľkého konfliktu a zároveň nadšenie zo vzniku nového štátu. V ňom ešte po troch rokoch pripadal jeden automobil na 3 138 obyvateľov, takže motorizácia krajiny bola na začiatku. Firma Laurin & Klement venovala pozornosť cenovo dostupnejším modelom, čo korešpondovalo s demokratickým duchom novovzniknutej republiky. Základ povojnovej ponuky mladoboleslavskej automobilky tvoril osvedčený modelový rad S, vyrábaný v rokoch 1911 – 1925 v počte viac ako 2 000 kusov. Pribežnú modernizáciu konštrukcie reflektovali označenia sérií ako Si, Sl, Sm či So; zdvihový objem štvorvalcového motora postupne rástol z 1 771 na 2 413 cm³, najväčšia rýchlosť stúpala z asi 50 na 75 km/h – čím sa voz pasoval do strednej triedy. V prvej polovici 20. rokov doplnili sortiment spoločnosti „ľudovejšie“ modely L&K 100, 105 a 110.

Historická fúzia

Hospodárske pomery československej republiky 20. rokov boli poznačené povojnovou stagnáciou a rozpadom tradičných

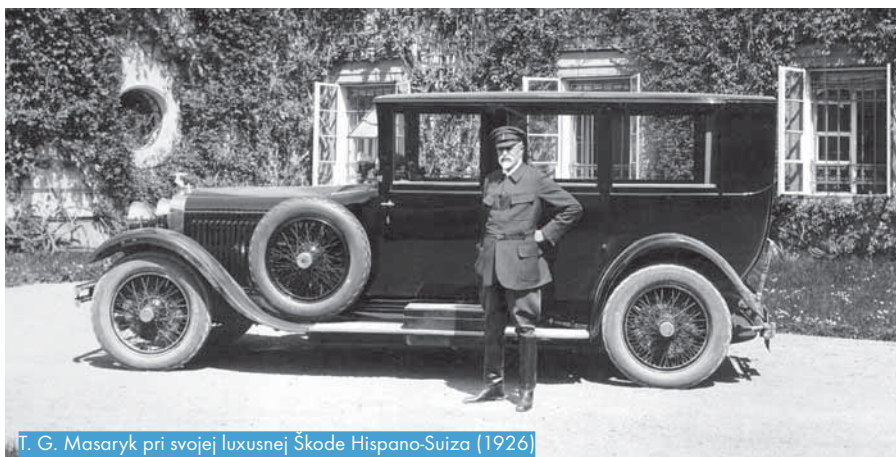
trhov. Tieto faktory spolu s reštriktívnou politikou novej vlády viedli v mnohých firmách k zmenám vlastnickej štruktúry a hľadaniu silného partnera. Automobilka Laurin & Klement nebola výnimkou; v roku 1925 do nej vstúpil strategický partner – renomované Škodove závody v Plzni.

V Mladej Boleslavi sa práve vtedy začínalo s výrobou populárnej „stodesiatky“, ktorá sa dočkala väčšieho rozšírenia a po určitú dobu niesla logá oboch zainteresovaných subjektov – Laurin & Klement i Škoda. V rokoch 1925 – 1929 vzniklo skoro 3 000 kusov v celom rade verzií. Automobily L&K/Škoda sa stali charakteristickým prostriedkom osobnej i nákladnej dopravy v prvej republike. Zákazníkom prinášali benefit v podobe vysokej kvality a spoľahlivosti, ale tiež výhodný pomer ceny a úžitkovej hodnoty.

Rozbeh Škodovky

Spojenie s priemyslovým gigantom Škoda významne posilnilo konkurencieschopnosť automobilky v Mladej Boleslavi. Výsledkom boli následné rozsiahle

investície, vrátane vybudovania novej výroby s modernou technológiou. Jej nárokom bol prispôbený stavebnicový rad modelov Škoda 422, 430, 645 a 860. Prvá číslica v typovom označení vyjadrovala počet valcov, zvyšné dve výkon v koňoch. Prvý typ 422 našiel v zložitom období hospodárskej krízy rokov 1930 – 1932 viac než 3 400 zákazníkov. Otvorená verzia stála v roku 1930 zhruba 33 000 Kč, liter benzínu cca 2,50 Kč. Avšak priemerný ročný plat úradníka vtedy činil 18 000 korún. K zaujímavým prvkom štandardnej výbavy patrili kvalitné hodiny, nafahované v osemdennom cykle. Začiatkom apríla 1933 debutoval celkom nový voz Škoda 420 Standard, pádna odpoveď na hospodársku krízu. Oproti typu 422 sa jeho hmotnosť podarilo znížiť asi o 250 kg, predovšetkým vďaka nahradeniu rebrinového rámu podvozka centrálnym rúrkovým nosníkom. Zdvihový objem štvorvalcového štvorvalca 995 cm³ umožnil naplno využiť daňové výhody; výkon činil 14,7 kW, spotreba paliva asi 8 litrov na 100 km, cena bola 29 800 Kč.

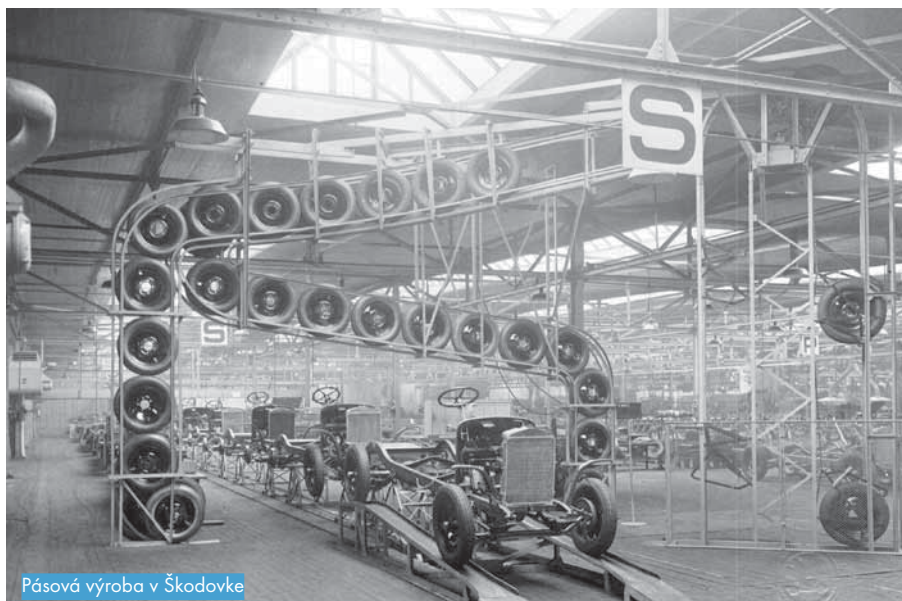
T. G. Masaryk pri svojej luxusnej Škode Hispano-Suiza (1926)

Populárny Popular

Škoda sa v priebehu 30. rokov dokázala na trhu automobilov presadiť najmä svojimi cenovo dostupnými modelmi. Mimo-riadne obľúbený rad Popular, vyrábaný od roku 1934, priniesol značke razantný nárast odbytu na domácom i zahraničnom trhu. Ideovo bol venovaný vtedy čerstvým vicemajstrom sveta vo futbale, na čele s ich kapitánom, legendárnym brankárom Františkom Pláničkom. Tento praktický automobil si rovnako zvolil aj spisovateľ Karel Čapek s manželkou, herečkou Olgou Scheinpflugovou.

Vyvrcholením snahy o skutočne ľudové vozidlo sa stala Škoda Popular 995, typ 937, pre svoju cenu 17 300 korún výstižne prezývaný „Liduška“. Vývoj a príprava jeho výroby sa kryli so záverečným obdobím prvej republiky – debutoval na sklonku roku 1938.

Do konca éry prvej republiky vzniklo viac než 13-tisíc kusov Popularu v mnohých variantoch. Spoločne s väčším modelom Rapid tvorili hlavné piliere úspechu a ich progresívna konštrukcia sa stala solídnym základom povojnovej produkcie.

Pásová výroba v Škodovke

patrili napr. hliníkové piesty, duralové ojnice a dvojstupňové čistenie oleja. Impozantný, až päťapolmetrový voz dosahoval na 20-palcových kolesách rýchlosť 110 km/h. Spotreba 16 – 20 litrov sa považovala za celkom primeranú. Rozšírenejšie boli šesťvalce s typovým

a štandardizácie komponentov, so súvisiacim vyšším dôrazom na kvalitu a spoľahlivosť. To všetko viedlo k ešte atraktívnejšiemu pomeru ceny a užitočnej hodnoty. Okrem inovácií vo výrobe sa Škodovka zaradila i k lídrom v uplatňovaní progresívnych obchodných postupov; predovšetkým šlo o vkusnú, moderne vedenú propagáciu. Dobové kampane zdôrazňovali, okrem iného, športové a pretekárske úspechy automobilov Škoda, vrátane diaľkových podujatí. Populárni cestovatelia po návrate absolvovali množstvo verejných prednášok, spojených s premietaním filmov či obrázkov. Veľkoryso poňaté boli tiež výstavné stánky značky na popredných autosalónoch: od Prahy cez Berlín, Paríž či Brusel až po napr. Johannesburg. Aj vďaka týmto premysleným prokomerčným aktivitám krajovala značka v poslednom predvojnovom roku 1938 na domácom trhu s podielom 39,2 %, pričom dynamický rast vykazoval tiež export na európske, ázijské a zámorské trhy.

RR/DT

Foto: Škoda Auto

Škoda Popular 995 „Liduška“

Ľudové aj luxusné autá

Počas 20 rokov prvej republiky oslovila mladoboleslavská automobilka, vedľa širokých vrstiev, i tú najnáročnejšiu klientelu – pôsobivou flotilou luxusných modelov. Prémiové vozy vynikali špičkovou kvalitou, vysokým jazdným komfortom i modernými konštrukčnými riešeniami. Príkladom môže byť L&K – Škoda 450 z polovice 20. rokov. Bohatá výbava zahŕňala napr. kompresor na hustenie pneumatík, poháňaný priamo motorom vozidla. Cena otvorenej verzie bola 160-tisíc korún. Ku koncu 20. rokov krajovala štvorlitrová Škoda 860. Typové označenie prezrádzalo osemvalec s výkonom 60 koní (44 kW). K moderným konštrukčným prvkom

označením 640, prvýkrát odkazujúcim na výkon v kilowattoch (40,5 = 55 k). V súvislosti so skúškami tohto vozidla, vybaveného hydraulickými brzdami, sa tiež prvý raz objavil prídomek Superb. Prvá pred-sériová Škoda Superb budila na cestách pozornosť už začiatkom januára 1935.

Líder vo výrobe i propagácii

Na prelome 20. a 30. rokov bola v Mladej Boleslavi v rámci veľkorysého investičného programu vybudovaná moderná továreň pre efektívnu sériovú produkciu. Automobilka sa tak stala tuzemským priekopníkom zavádzania pásovej výroby (20 automobilov za osemhodinovú zmenu), racionálnej unifikácie sortimentu

Dobová propagácia

Úspech Toyoty v Nemecku

V lete zverejnila organizácia JD Power výsledky prieskumu medzi 14 292 nemeckými vodičmi, ako sú spokojní so svojim vozidlom. Predmetom záujmu boli autá staré 1 až 3 roky, ktoré ich majiteľ vlastní aspoň 12 mesiacov. Účastníci hodnotili celkom 177 položiek; nielen jazdné vlastnosti, motor či ovládateľnosť, ale napr. aj pohodlnosť sedadiel, výbavu alebo infotainment. V každom bode museli uviesť, ako sú s ním spokojní, a zároveň sami pomenovať problémy, na ktoré počas užívania narazili. Výsledkom je počet problémov na sto vozidiel (tzv. index PP 100). Čím nižšie číslo auto získalo, tým je v očiach zákazníkov kvalitnejšie a sú s ním spokojnejší. Prvé miesto obsadila Toyota s indexom 101, pričom model Yaris zároveň získal najlepšie hodnotenie v kategórii malých vozidiel. Najbližšie k víťazovi sa v rebríčku umiestnili Seat a Volvo s indexom 103. Na chvoste skončili Audi (163), Fiat (179) a BMW (185). Najviac kritizovanými boli vlastnosti motora, prevodovka, ale tiež vysoká spotreba – resp. to, že je oveľa väčšia, než sľuboval výrobca. **PT**

Stopercentný elektromobil v kurze

Nový Nissan Leaf bol v prvom polroku najpredávanejším elektrickým autom v Európe (prihlásených viac než 18-tisíc nových vozidiel). Od októbra 2017, keď sa začal predávať, si zákazníci na starom kontinente objednali vyše 37-tisíc kusov. Takýto vysoký dopyt posilňuje jeho status najpredávanejšieho elektromobilu na svete – s viac ako 340-tisíc kusmi od uvedenia prvej verzie v roku 2010. Model je úspešný aj na slovenskom trhu, kde mu patrí prvé miesto v kategórii. Za prvých šesť mesiacov sa tu jeho predaj medziročne zvýšil takmer päťnásobne. **AB**

Celý vozový park v jednej aplikácii

Arval Slovakia, jeden z lídrov v podnikovej mobilite nielen na slovenskom trhu, ale aj v celosvetovom meradle, prichádza s novinkou, ktorá firmám uľahčí správu vozového parku ešte výraznejšie. Aplikácia **My Arval Mobile** je určená najmä vodičom. Pomocou jedného kliknutia získajú prehľad o všetkých službách poskytovaných v rámci operatívneho lízingu, informácie o najbližších servisných pracoviskách alebo štatistiku jazdy. Je dostupná v dvoch jazykových mutáciách, slovenskej a anglickej, a funkčná na najrozšírenejších mobilných platformách iOS a Android. Viac na www.arval.sk. **LP**

GW18078911

Úspešný plug-in hybrid

Nový Mitsubishi Outlander PHEV 2019 ako jeden z prvých vo svojej kategórii absolvoval oficiálne testy spotreby podľa európskej metodiky WLTP, zohľadňujúcej reálne podmienky prevádzky. Emisie CO₂ mal na úrovni 46 g/km pri kombinovanej spotrebe iba 2 l/100 km. Maximálny dojazd na elektrinu (v režime EV) bol 45 km. Tieto parametre umožnia majiteľovi využiť najrôznejšie úľavy a stimuly, vrátane vjazdu do nízkoemisných zón po celom svete. Model dosiahol pozoruhodne nízku

spotrebu vďaka radu vylepšení. Napr. benzínový agregát pohonu používa systém premenlivého časovania ventilov a v závislosti od režimu jazdy prepína medzi Otto-vým a Atkinsonovým spaľovacím cyklom. Oproti predchodcovi disponuje vyšším výkonom (99 kW) i krútiacim momentom (211 Nm). Elektromotor dosahuje výkon 70 kW, batéria sústavy pohonu má kapacitu 13,8 kWh.

Na Slovensku by sa nový Outlander PHEV mohol začať predávať na konci roka. **ZK**

Rodinné SUV s mnohými talentmi

Tak možno charakterizovať nové Audi Q3 druhej generácie. Je vizuálne sebavedomejšie, s veľkým vnútorným priestorom. Podobne ako špičkové modely značky má štandardne digitálny kokpit a veľký dotykový displej MMI. Rozličné funkcie infotainmentu z luxusnej triedy ho digitálne prepájajú s okolím. Pri parkovaní, v meste a pri jazdách na dlhé trasy vodiča podporujú nové asistenčné systémy. Ďalšou užitočnou funkciou sú štyri priestorové kamery.

Nové Audi je výrazne športovejšie ako jeho predchodca. Charakteristickým prvkom dizajnu je symetrická grafika reflektorov a zadných skupinových svetiel. Zákazníci majú mnoho možností individualizácie automobilu. Môžu si napríklad objednať kontrastné lakovanie plastových dielov v spodnej časti karosérie. Na

výber je 11 farieb. Do interiéru sa ponúkajú tri línie vybavenia, ktoré možno voľne kombinovať s dizajnovými kompletmi na karosériu.

Automobil sa bude vyrábať v maďarskom Győri. Predaj sa začne v novembri v Nemecku a potom v ďalších európskych štátoch. **AG**

Výkon v najčistejšej podobe

Už od predstavenia na vlaňajšom autosalone vo Frankfurte vyznávači športovej jazdy netrpezlivo očakávali nový Renault Megane RS. S cieľom stať sa – rovnako ako jeho predchodcovia – etalónom na trhu hot hatch segmentu C, disponuje táto tretia generácia modelu kompletným

know-how divízie Renault Sport. Dizajnom a zameraním na výkon sa nijako nesnaží skrývať športový rodokmeň a ponúka výnimočný pôžitok na ceste i na okruhu. Podvozok je kombináciou efektivity, agility, stability a komfortu. Vďaka technológii 4Control má systém aktívneho riadenia všetkých štyroch kolies, v segmente športových kompaktoŧ použitý vôbec prvýkrát. Druhou novinkou sú hydraulické dorazy na všetkých štyroch tlmičoch. Turbo motor v novej verzii s priamym vstrekom má objem 1,8 l a výkon 205 kW; maximálny krútiaci moment 390 Nm patrí k najlepším v kategórii.

IO

Nový Touareg v predaji

Už pred letom si zákazníci na Slovensku mohli začať objednávať nový Volkswagen Touareg, ktorý sa pre celý svetový trh vyrába v bratislavskom závode. K dispozícii je v troch verziách výbavy: základnej,

Elegance a R-Line. Motor predstavuje turbodiesel V6 3.0 TDI s výkonom 210 kW, štandardne kombinovaný s 8-stupňovou automatickou prevodovkou a so systémom stáleho pohonu všetkých kolies 4Motion. Bohaté sériové vybavenie základnej verzie zahŕňa napr. adaptívny tempomat, asistenčný systém jazdného pruhu, parkovacie senzory vpredu i vzadu či automatickú dvojzónovú klimatizáciu. Verzia Elegance obsahuje navyše rozličné dizajnové prvky na karosérii i v interiéri a odlišné disky kolies. Verzia R-Line je ladená športovo, so špecifickými nárazníkmi a interiérovými doplnkami.

MA

Auto s duchom „omotenaši“

Slovo „omotenaši“ vychádza z tradičných japonských rituálov, akým je napr. čajový obrad, ktorým si hostiteľ uctí hosťa vo svojom dome. Tento prístup k zákazníkom má automobilka Lexus vo svojej filozofii pri všetkých modeloch. Dobrým príkladom je minulý rok modernizovaný kompaktný hybrid CT 200h zo segmentu luxusných hatchbackov.

Model po odomknutí inteligentne rozsvieti na 15 sekúnd vybrané vonkajšie aj vnútorné svetlá. Po naštartovaní sa volant i sedadlo prispôbia osobe vodiča. Počas jazdy bezpečnostný systém udržiava auto v jazdnom pruhu, sleduje cestu a predvída možné kolízie. Funkcia Follow me home pri odchode od auta ponechá na niekoľko sekúnd zapnuté svetlomety.

Duch „omotenaši“ je prítomný aj počas jazdy. Elektronicky riadená dvojzónová klimatizácia presne reguluje teplotu a zo vzduchu filtruje peľ a prach. Výnimočná tichosť jazdy čiastočne vyplýva zo samotnej povahy hybridnej technológie, umocňuje ju však rozsiahla zvuková izolácia.

PT

Omladená Fabia je tu

Spustenie vynovenej Fabie prebehlo v auguste netradične v priamom prenose na fanúšikovskom Facebooku Škody Auto Slovensko. Symbolicky sa tak odštartoval predaj modernizovaného hatchbacku a kombi na našom trhu, s rozšírenou štandardnou výbavou aj bohatšou ponukou asistenčných systémov.

Modifikovaný dizajn prednej a zadnej časti dodáva vozidlu dynamiku, ktorú dotvárajú po novom tvarované hlavné a hmlové svetlomety. Výrazne prepracovaná je aj maska chladiča. Premiérovú sú použité účinné LED predné svetlomety a zadné skupinovú svetlá. Nová je tiež ponuka kolies z ľahkých zliatin, pre hatchback prvýkrát s priemerom 18 palcov.

Pod kapotou modernizovanej Fabie môže byť motor MPI s nepriamym vstrekom paliva a najväčším výkonom 44, resp. 55 kW alebo preplňovaný motor TSI s priamym vstrekom a maximálnym výkonom 70, resp. 81 kW.

Kompletný cenník modelového radu Fabia, vrátane prvkov mimoriadnej výbavy a online konfiguratora, bude záujemcom k dispozícii už v septembri.

VN

Rozvíjame elektromobilitu

Prvý projekt priamej podpory elektromobility u nás pripravil Zväz automobilového priemyslu SR v spolupráci s ministerstvom hospodárstva. Začal v novembri 2016 a pôvodne mal trvať rok. Nakoniec ho pre veľký záujem uzavreli až koncom júna 2018. V jeho rámci získalo finančný príspevok na nákup elektrického alebo plug-in hybridného auta 831 žiadateľov (z toho bolo 514 výhradne elektromobilov), ktorým sa rozdelilo skoro 3,5 milióna eur.

Výsledkom podpory je výrazný rozvoj tohto trhu. Kým v roku 2015 bolo u nás zaregistrovaných len 188 zodpovedajúcich vozidiel, vlni ich pribudlo až 2 178, čo predstavuje nárast 400 %! Pozitívny trend pokračuje; za prvých šesť mesiacov tohto roka pribudlo ďalších 1 427 registrácií. Celkovo je tak na Slovensku zaregistrovaných takmer 4 300 elektromobilov a hybridov, s predpokladom ďalšieho rastu.

MS

Staré autá do šrotu? Naopak!

Za posledné roky sa ako jedna z najlepších možností, kam uložiť prebytočné financie, javí investícia do automobilových veteránov a youngtimerov.

Akcie, dlhopisy, zlato či virtuálne meny. To všetko sú produkty, ktoré investori často a vo veľkom využívajú. K nim však dnes pribudli aj staršie automobily. Tomu sa začal prispôbovať aj trh. Podľa nemeckých bankových odborníkov je záujem o historické vozidlá veľký a považujú sa za stabilnú investíciu. Veľký investičný potenciál do tejto sféry potvrdzujú aj stredoeurópski analytici.

Osobitný index

Nemecká Südwesbank v roku 2010 zaviedla OTX – index klasických áut. Ten porovnáva výkonnosť zhodnotenia 20 modelov automobilov vyrobených v južnom Nemecku s inými formami investícií. Banka stanovila počiatočnú hodnotu indexu na 100 bodov v roku 2005. Prvého januára 2018 činil index 403 bodov. V tejto súvislosti je veľmi zaujímavé, že zatiaľ čo oficiálny nemecký burzový index DAX od roku 2005 vzrástol o 203,5 percenta a index Euro STOXX 50 si pripísal len 73,93 percenta, index klasických automobilov OTX vzrástol o 302,63 percenta.

OTX bankový index oldtimerov rastie rýchlejšie ako iné investičné indexy.

Investičný potenciál klasických áut potvrdzujú tiež bankovní odborníci. „S tým, ako sa čiastočne mení celkové vnímanie investícií, vyhľadávajú zákazníci – ako doplnenie svojho portfólia – aj také, ktoré si môžu užívať,“ potvrdzuje Petr Dufek, analytik ČSOB. „Ide predovšetkým o nehnuteľnosti, umenie alebo klasické vozidlá. Potenciál nehnuteľností využívajú bohatší klienti, zatiaľ čo pri starých autách

sa môže investícia začínať už na sedem a pol tisícoch eur,“ spresňuje.

V ústrety trendu

Záujem potvrdzuje aj konkrétny obchodný krok Mototechny, ktorá v marci tohto roka spustila v Českej republike samostatnú značku Mototechna Classic. Tá sa špecializuje práve na predaj veteránov

Cena historických áut sa začína pri tisícoch eur, končí v miliónoch.

a youngtimerov. „Odvtedy tam zobchodovali takmer päťdesiat vozidiel,“ upozornil Jindřich Topol, regionálny manažér výkupu AAA Auto. „Pritom do portfólia sa im podarilo dostať niekoľko úplných unikátov. Za zmienku stojí napríklad Jaguar XK 120 Alloy Roadster, ktorého bolo vyrobených iba 242 kusov s cenou presahujúcou v prepočte 330-tisíc eur. Spomenúť môžem aj trojicu klasických Ferrari z osemdesiatych a deväťdesiatych rokov v cene nad stotisíc eur. Tie sú zberateľmi veľmi žiadané,“ podčiarkol.

Vo všeobecnosti sa dá povedať, že staršie vozidlá prémiových značiek ako napr. Mercedes-Benz či Jaguar po páde na cenové dno (prichádza medzi dvadsiatym až tridsiatym rokom od výroby) začínú

pomaly, ale isto opäť naberať na hodnote. Závisí to, samozrejme, aj od počtu vyrobených kusov, ktoré na trhu zostávajú, a od toho, v akom sú stave. „Tu investujú skôr fanúšikovia jednotlivých značiek a kúpu vozidla neberú primárne ako investíciu, ale skôr ako splnený sen,“ doplnil J. Topol.

Extrémy

To však neplatí v prípade extra premiových vozidiel, pri ktorých sa ceny šplhajú do státisícov, ba miliónov. Napríklad Mototechna Classic v najbližšej dobe očakáva unikátne Ferrari Enzo, ktorých bolo vyrobených iba 400 kusov. Jeho cena bude atakovať hranicu 50 miliónov českých korún, čo sú takmer dva milióny eur.

Zberateľmi veľmi žiadané sú prémiové vozy Jaguar, Mercedes či Ferrari.

„Takéto vozidlá už po cestách prakticky nejazdia, alebo len úplne výnimočne. Ich majitelia do nich ukladajú svoje financie, pretože ich cena môže postupom času významne narastať,“ uzatvoril príťažlivú tému Petr Dufek.

MR

Foto: Pixabay

S

služby

Naše nároky na služby rastú 52

**Turistom vrátime DPH
rýchlejšie a efektívnejšie 53**

Záujem o Slovensko rastie 55
Vyšiel nový Cestovný lexikón SR

Maloobchod čakajú zmeny 58

**Tesco posilňuje spoluprácu
so slovenskými dodávateľmi 59**

Vždy v sezóne 60
Má pojem sezónneho tovaru ešte
opodstatnenie?

Na reklamy veľmi nie sme... 61

Boj o klienta 62
Dnešný marketing sa nedá
porovnať so včerajším

Naše nároky na služby rastú

Očakávania Slovákov od služieb sú vysoké. V tejto oblasti sme čoraz náročnejší, zvlášť v ostatných troch rokoch.

Štvrtina našich občanov za posledné tri roky zvýšila svoje očakávania od služieb, ktoré bežne v živote využívajú. Najvyššie nároky kladú na oblasť financií, ale veľa očakávajú aj pri návšteve lekára, oprave auta či na dovolenke. Vo všeobecnosti sú očakávania Slovákov od poskytovateľov služieb nadpriemerne vysoké. Ani v jednom prípade sa totiž nedostali pod hranicu priemeru. Za lepší servis sú ľudia ochotní si aj priplatiť.

Na druhej strane, ak sú s nejakou službou nespokojní, neváhajú zmeniť jej poskytovateľa a odchádzajú ku konkurencii. Vyplynulo to z májového reprezentatívneho prieskumu spoločnosti Home Credit.

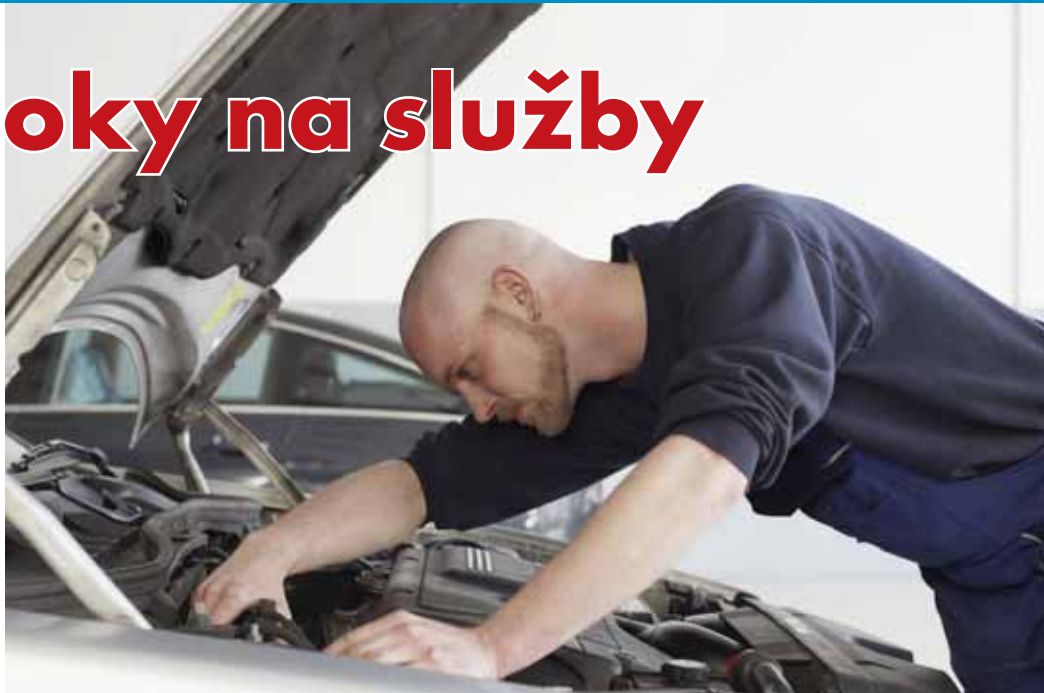
Priemer už nestačí

Realita na Slovensku je taká, že mnohým ľuďom už nestačia priemerné služby za prijateľnú sumu. Naše nároky na služby, za ktoré si musíme platiť, sa postupne zvyšujú a viacerí neváhame siahnuť po top produktoch na trhu. No nielen kvalita a cena určujú, pre ktorú spoločnosť sa v konečnom dôsledku rozhodneme. Prieskum ukázal, že rozhodujú aj ďalšie atribúty, akými sú rýchlosť, profesionalita, pohodlie, ústretový či individuálny prístup alebo ľahká dostupnosť poskytovanej služby.

Svoju úlohu zohrávajú aj detaily, zdanlivo zanedbateľné maličkosti, ako napríklad príjemná atmosféra v pobočke firmy alebo slabá pozornosť venovaná návštevníkovi. Jednotliví poskytovatelia služieb v tejto súvislosti pripisujú čoraz väčší význam efektívnemu fungovaniu oddelení starostlivosti o zákazníkov.

Peniaze verzus vlaky

Z výsledkov prieskumu vyplýva, že najnáročnejší sme na finančné služby, konkrétne pri vedení bežného účtu. Tu sa dokonca u tretiny Slovákov za posledné tri roky očakávania výraznejšie zvýšili. V tejto súvislosti najčastejšie spomínajú nízke

alebo žiadne poplatky, serióznosť, rýchlosť a kvalitu služby. Zrejme to súvisí s uvedením, že ide o ich peniaze, ktoré chcú mať spravované jednak bezpečne, ale aj za výhodných podmienok. Vysoké nároky majú ľudia aj pri vybavovaní pôžičky. Naopak, najmenej očakávaní deklarujú pri cestovaní vlakom. Dokonca v tomto prípade očakávania pätiny opýtaných klesli. „Slováci sú v posledných rokoch oveľa emancipovanejšími zákazníkmi; v snahe udržať si starých a tiež získať nových to výrazne mení ponuku a priority firiem,“ povedal Miroslav Zborovský, manažér zákazníckej spokojnosti v Home Credit. „Postoj klientov sa mení aj pri výbere menej populárnych služieb, akou je napríklad žiadosť o hotovostnú pôžičku. Od nej majú pomerne vysoké očakávania; na podobne vysokej úrovni sa ocitla aj návšteva zubára alebo pobytový zájazd pri mori. Pre nás je to dobrá správa – vieme, že ľudia nečakajú len rýchle peniaze, ale oceňujú aj kvalitný servis a bezpečnosť. To neznamena, že výhodná cena nie je

dôležitá, naopak – tá je už samozrejmosťou,“ konštatoval.

Záleží i na zamestnancoch

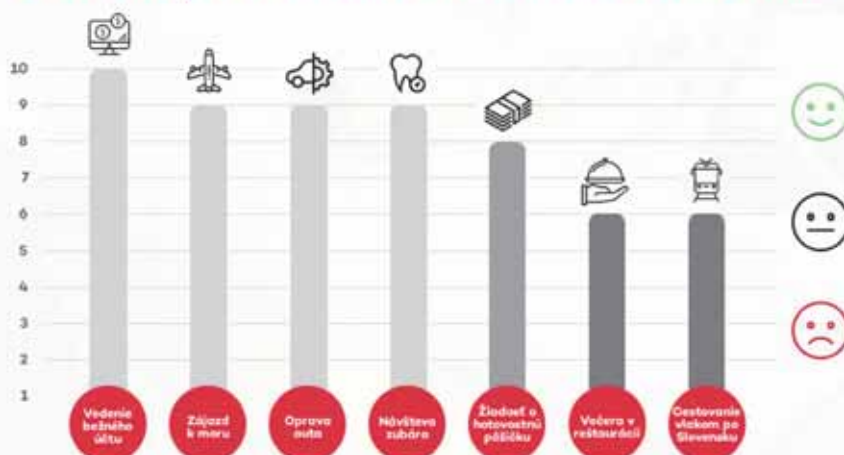
Mnohí z respondentov priznali, že zmena v očakávaniach prišla s pribúdajúcim vekom, so skúsenosťami a tiež s ich zvyšujúcimi nárokmi. „Ľudia si viac vážia svoj čas, preto oceňujú automatizáciu procesov, online možnosti, individuálny a priateľský prístup. To nakoniec vyplýva aj z poslednej štúdie o trendoch v predaji spoločnosti Trendwatching a skutočne to sledujeme v praxi u našich zákazníkov,“ dodal M. Zborovský.

Aby boli klienti spokojní, je potrebná súhra viacerých faktorov. Napríklad pri oprave auta nejde len o kvalitu samotného servisu, ale aj o konkurencieschopnú cenu či rýchle vybavenie. Podľa prieskumu sa na celkovej spokojnosti zákazníka podieľajú aj ochota, ústretový prístup a kompetentnosť zamestnancov.

MR

Ilustračné foto: PPN

Aké majú Slováci očakávania od služieb?

Turistom vrátíme DPH rýchlejšie a efektívnejšie

Príprava zjednodušenia vrátenia tejto dane turistom, ktorí nakúpia tovary na Slovensku, je v plnom prúde.

Zástupcovia izraelského start-upu na augustovom pracovnom stretnutí s finančnou správou rokovali o príprave digitálnej aplikácie Refundit, prostredníctvom ktorej sa má celý proces realizovať. Osobne navštívili aj letisko.

Slovensko bude svetovým pilotom nového projektu vrácania DPH turistom.

Hovorilo sa o postupe prác na projekte; na letisku si pozreli priestory, kde budú o aplikácii po jej spustení turistov informovať. Štart pilotného testovania plánuje finančná správa ešte na jeseň. Stretnutia projektového tímu tak budú pokračovať.

Jednoduchšie a bez stresu

Prostredníctvom Refundit-u by malo byť žiadanie zahraničných turistov o vrátenie DPH za ich nákupy na Slovensku jednoduchšie a najmä bez stresu. „Vďaka tejto aplikácii celý spôsob zjednodušíme.

Už žiadne vypisovanie formulárov, žiadne rady pri kontrolách tovaru,” vysvetlil František Imrecze, prezident Finančnej správy SR.

Spustením aplikácie sa zníži administratívna záťaž. „Dnes je proces vracania DPH pre turistov pomerne zložitý. Preto im ho chceme uľahčiť,” zdôraznil F. Imrecze.

„Čím viac krajín bude túto aplikáciu využívať, tým lepšie. Jej rozšírenie by uľahčilo život i slovenským občanom ako turistom v zahraničí,” dodal.

Doterajšia prax

Dnes musí žiadateľ (turista) pri nákupe v hodnote nad 175 € (na jednom pokladničnom bloku) vyplniť formulár Tax Refund. Ten si dá potvrdiť pri vývoze tovaru mimo EÚ, napríklad v Ubli priamo na hraničnom priechode alebo na letisku pred check in-om. Colníci skontrolujú tovar, bločky vydané elektronickou registračnou pokladnicou a tlačivo potvrdia. Následne turista požiada o vrátenie DPH – čo môže vybaviť osobne alebo prostredníctvom externej firmy, napr. Global Blue. Vratka sa u nás nevypláca priamo na colnom úrade, ale obchodník, resp. externá firma daň vráti a sumu DPH uvedie v daňovom priznaní, prostredníctvom ktorého si následne uplatní vratku. Po spustení Refundit-u turista pred opustením krajiny len naskenuje v aplikácii svoje faktúry, pas a palubný lístok.

Finančná správa dostane informácie elektronicky a skontroluje ich. Ak budú v poriadku, žiadateľovi jeho žiadosť elektronicky schváli a peniaze sa mu vrátia na účet. Iba vo výnimočných prípadoch bude musieť navštíviť colný úrad.

Kto to vymyslel

Aplikáciu vytvorili spolu dvaja izraelskí podnikatelia, start-upisti, ktorí majú za sebou niekoľko úspešných projektov: Ziv Tirosh a Uri Levine (zakladateľ známej dopravnej aplikácie Waze). „Veľmi sa teším partnerstvu so Slovenskom. Je dôkazom, že ste naklonení inováciám a že

Za aplikáciou Refundit stojí izraelský start-up, no premiéra bude u nás.

predstavitelia vášho štátu chcú pomôcť turistom – tým, že im uľahčia získať peniaze, na ktoré majú nárok,” povedal po stretnutí Uri Levine. „V dôsledku súčasnej zdĺhavej byrokracie totiž približne 90 % možnej DPH vrátených nie je. Ročne to predstavuje asi 23 miliárd eur,” spresnil.

Na Slovensku sa za minulý rok 2017 turistom vrátilo 2,8 mil. € prostredníctvom 1 291 obchodníkov – platcov DPH, u ktorých si zahraniční návštevníci svoj nárok uplatnili. Suma potrebná na získanie vratky DPH je momentálne 175 € na jednom bločku; pripravuje sa však legislatívna úprava, ktorá by minimálnu hranicu nákupu znížila.

IS

Obrázky: Freeimages

Aké bolo bratislavské Kultúrne leto 2018?

Tradičné podujatie ponúklo tri mesiace plné kultúry, ktorú ste mohli stretnúť často na nečakaných miestach hlavného mesta.

Leto sa neodvratne skončilo a s ním aj 43. ročník najväčšieho mestského festivalu **Kultúrne leto a Hradné slávnosti Bratislava 2018**. História podujatia siaha do roku 1976. Posledných 15 rokov je jeho hlavným organizátorom a dramaturgom Bratislavské kultúrne a informačné stredisko. Aký bol tohtoročný festival? Horúci, farebný, pestrý... Zaspomínajte si s nami!

Rytieri na koňoch, koncerty

Hudba, tanec, divadlo či iné formy umenia sa presunuli z budov pod letnú oblohu. Takmer 300 kultúrnych podujatí sme mali možnosť navštíviť na námestiach, v uliciach či v jednotlivých mestských častiach. Festival plný umeleckých zážitkov sa začal v júni a pokračoval do septembra. A bolo sa na čo pozerat! Medzi stálice festivalu nepochybne patrí už tradičné historické podujatie **Rytieri na Devíne**, vďaka ktorému sme mohli nahliadnuť do obdobia stredoveku a renesancie. Kultúrne leto tiež zastrešilo množstvo

koncertov, kde si každý našiel svoj obľúbený žáner. **Festival Music Square** na Hlavnom námestí potešil fanúšikov džezu, folku aj klasickej hudby či world music. Pestrý **Festival Eurovea** ponúkol nielen koncerty, tanečné vystúpenia či ranné cvičenia jogy, ale aj obľúbené **Cestovateľské kino**, vďaka ktorému sme mali možnosť nahliadnuť do vzdialených krajín. Priaznivci organovej hudby si prišli na svoje počas 9. ročníka prestížneho **Katedrálneho organového festivalu** a úctyhodné 43. jubileum oslávil aj **Gitarový festival J. K. Mertza**.

Čarovný svet rozprávok

Organizátori festivalu každý rok ponúkajú aj atraktívne podujatia pre rodiny s deťmi. Ani tento rok nechýbal tradičný cyklus **Rozprávok pri Dóme**, v rámci ktorého si deti mali možnosť každú stredu pozrieť rozprávku v podaní hercov rôznych slovenských divadiel. A to v nádhernom prostredí Rudnayovho námestia. V auguste sa tento priestor zmenil na **Rozprávkové námestie** – vďaka výtvarným objektom, ktorých autorom je uznávaný slovenský výtvarník Fero Lipták.

Novinky

Tento rok ich bolo hneď niekoľko. Ruku na srdce – ak sa prechádzate po malebnom Starom Meste, všimáte si fontány? Vladimír Grežo, riaditeľ Bratislavského

kultúrneho a informačného strediska, upozornil: „Nádherné bratislavské fontány sa často prehliadajú, a pritom každá má svoj príbeh, často veľmi zaujímavý. V rámci nového cyklu **Fontány ožívajú** sme tento príbeh chceli prerozprávať.“ Ďalšou novinkou boli fanfárové koncerty **Trúbenie z veže**, ktoré prezentovali hudobnú tvorbu bratislavských skladateľov: Johanna Nepomuka Hummela, Pavla Zelenaya či Františka Krištofa Veselého. Známe skladby si návštevníci mohli vypočuť z netradičných miest – z veže Starej radnice, z Primaciálneho paláca i z Michalskej veže.

A ak ste v niektorý prázdninový štvrtok prechádzali po Starom moste, mohol vás zaskočiť dídžej, ktorý hral v jednom z výklenkov príjemnú oddychovú hudbu. Nebola to náhoda, šlo o pravidelný cyklus **Muzika Starého mosta**.

Ožil aj Bratislavský hrad

V posledný júnový týždeň sa tu konali už tradičné veľkolepé **Bratislavské korunovačné slávnosti**, kde si mohli návštevníci vychutnať korunovačný sprievod Maximiliána II. Habsburského. Festival pokračoval aj v znamení **Letných shakespearovských slávností**. Pod šírým nebom tu počas júla uviedli známe hry Hamlet a Komédia omylov.

VV

Foto: BKIS

Záujem o Slovensko rastie

Vydavateľstvo Astor Slovakia, s. r. o., uviedlo na začiatku letnej turistickej sezóny na trh jubilejné 20. aktualizované vydanie Cestovného lexikónu Slovenskej republiky.

Táto viacjazyčná ročenka o slovenskom turizme na štyri ročné obdobia prináša informácie aktuálne pre sezónu 2018/2019, ktoré sú k dispozícii aj na www.lexikon.sk, na Twitteri a Instagrame vydavateľstva.

Komplexné informácie pre turistov

Cestovný ruch je prierezové odvetvie. Na túto okolnosť reaguje štruktúra ročenky od svojho vzniku v roku 1998. Sumarizuje informácie štátnej správy, samosprávnych orgánov všetkých stupňov i subjektov súkromného sektora, ktoré

skvalitnení služieb pre hosti. Autorský kolektív ročenky má ambíciu aj touto formou prispievať k vyššej návštevnosti našich pamiatok zapísaných v Zozname svetového dedičstva UNESCO, hradov, zámkov, významných pamätných miest, archeologických lokalít, jaskýň, rozhľadní či kúpeľných miest a stredísk relaxu. Nezabúda ani na obľúbené miesta turistov a cyklistov, ako aj centrá zimných športov a aquaparkov, ktoré za ostatné roky zaznamenávajú kvantitatívny nárast investícií a kvality poskytovaných služieb.

Významné jubileum

Dvadsaťte vydanie ročenky venuje – pri príležitosti 100. výročia vzniku ČSR – osobitnú pozornosť významným dejinám udalostiam a osobnostiam (M. R. Štefánikovi, D. S. Jurkovičovi a ďalším); publikácia má viacero príspevkov pod jednotným mottom Spoločné storočie. Upozorňuje na unikátne pamiatky v Zozname svetového dedičstva UNESCO a rarit-

Praktická pomôcka na celý rok

V knihe nájdú veľa užitočných podnetov nielen turisti a dovolenkári. Ocenia ju napríklad aj obchodní cestujúci, investori, diplomati či študenti cestovného ruchu spolupracujúcich vysokých škôl a univerzít. So svojou nemeckou a anglickou jazykovou verziou je vitaným orientačným pomocníkom aj pre zahraničných návštevníkov, novinárov či investorov, ktorí sa so Slovenskom oboznamujú, a tiež pre cudzincov, ktorí u nás nehľadajú len oddych, ale aj profesionálne uplatnenie a nový domov. Cestovný lexikón SR pomáha štátnej marketingovej stratégii

zaradiť Slovensko medzi turisticky lákavé krajiny a urobiť z cestovného ruchu výnosné hospodárske odvetvie v podmienkach SR. Preto je prirodzeným partnerom vydavateľa – popri ďalších významných inštitúciách – Ministerstvo dopravy a výstavby SR. Súčasťou knižného vydania Cestovného lexikónu SR 2018/2019 sú aj aktuality a pozvánky na zaujímavé podujatia či na návštevu atraktívnych miest prostredníctvom aplikácií Instagram a Twitter a tiež prezentačné DVD v duchu – Travel In Slovakia Good Idea.

PK

Cestovný lexikón SR prináša turistom aktuálne informácie už od roku 1998.

sa vzájomne dopĺňajú a spoločne tvoria bohatú ponuku produktov a služieb v slovenskom cestovnom ruchu. Prezentáciu ťažiskových partnerských rezortných ministerstiev, samosprávnych krajov a župných miest dopĺňajú vybrané oblastné a krajské organizácie cestovného ruchu (OOCR, KOOR), ktoré sa aktívne podieľajú na propagácii turistickej ponuky v regióne i na

né zbierky svetového významu Univerzitnej knižnice v Bratislave, vyzdvihuje dôležitosť ochrany prírody a krajiny. Prináša tiež – ako novinku k rastúcemu záujmu o vojenský turizmus – základné informácie o pamätných miestach významných bojov a bitiek na našom území. Mapuje slovenské možnosti pútnických miest a venuje pozornosť aj montánemu turizmu a geoturizmu.

Radničné námestie v Bardejove

Severovýchod je atraktívnejší

Oblastná organizácia cestovného ruchu (OOCR) „Šariš“ – Bardejov zaznamenala v prvom polroku 2018 pokračovanie rastu počtu návštevníkov i prenocovaní. Príčinili sa o to predovšetkým domáci turisti, a to vďaka zvyšujúcej sa kúpnej sile, dobrej bezpečnostnej situácii i väčšej ochote míňať peniaze. Nemalou mierou prispeli i aktivity OOCR na podporu turizmu, najmä dobudovanie medzinárodnej cyklotrasy Aqua-velo, ktorá má spolu 230 km a spája kúpeľné mestá v slovensko-poľskom pohraničí. „Tiež sme skolaudovali turistickú rozhľadňu na Kamennej Hore a zabezpečili smerové značenie k nej,“ informoval riaditeľ organizácie Rado- mír Jančošek a pridal: „Vytvorili sme aj novú turistickú mapu regiónu, doplnenú o aktuálne turistické a cyklistické trasy.“ Spustili tiež vlastný webový portál visitbardejov.sk vo viacerých jazykových mutáciách a spolu so Štátnymi lesmi dokončujú obnovu jazierka v Bardejovských kúpeľoch.

ŠK

Nová cyklotrasa v Martine

Mestu Martin v júli schválili nená- vratný finančný príspevok vo výške 1,835 mil. € na vybudovanie novej časti cyklotrasy, ktorá ho prepojí s Vrútkami. K existujúcim trasám v meste pribudne úsek od Pltníkov, po pravej strane rieky Turiec s pokračovaním cez novú lávku na ľavý breh až ku križovatke Matu- šovičovského a Čachovského radu vo Vrútkach. Plánovaná obojsmerná trasa bude spĺňať najmodernejšie štandardy, čo sa týka povrchu, označenia i osvetle- nia. Piatimi percentami z oprávnených výdavkov, čo predstavuje sumu 96 586 eur, sa bude na financovaní projektu podieľať aj mesto. Okrem samotnej cyklotrasy bude vybu- dovaných aj niekoľko oddychových zón a altánok s mobiliárom. Práce by sa mali začať na jar budúceho roka a mali by trvať do októbra 2020.

ZK

Kaštieľ v Čičmanoch

V barokovo-klasicistickom, pôvodne zemepanskom objekte z konca 18. storočia možno prežiť atraktívnu dovolenku. Posledným vlastníkom bol gróf Leopold Berchtold, rakúsko-uhorský minister zahraničia. V roku 2015 prešiel kaštieľ kompletnou rekonštrukciou. Teraz ponúka ubytovanie v zrenovovaných, komfortne zariadených izbách, steny ktorých zdobia originálne čičmianske motívy. Čičmany si zachovávajú podobu života v minulosti, kultúru aj neobyčajné zvyky. Ľudia tu na čierne drevené domy (mnohé dodnes obývané) kreslili biele ornamente, čím sa lišili od okolitých obcí. Práve kvôli špecifickým maľovaným dreveniciam, známym po celom svete, bola v roku 1977 dolná časť obce vyhlásená za pamiatkovú

rezerváciu. Napriek tomu, že ide o súčasť Považského múzea v Žiline, vstup je voľný a budovy sú prístupné celoročne. Kaštieľ Čičmany je dobrým východiskom pre turistiku, cykloturistiku a výlety do širokého okolia. Koncom septembra sa tu uskutoční celoslovenské stretnutie fujaristov.

ŠK

Na dovolenku len za svoje

V roku 2017 vycestoval do zahraničia rekordný počet Slovákov – cca 634-tisíc. Takmer 90 % z nich pritom financuje svoj letný oddych z úspor; úver si na tento účel vezme len asi každý desiaty. A ak už, tak ide skôr o nižšiu sumu – do 400 eur. Ukázal to letný prieskum pre spoločnosť KRUK. Na dovolenku si požičiavajú muži aj ženy, najčastejšie (18 % respondentov) vo veku 27 až 44 rokov. Podľa údajov cestovných kancelárií si za ostatné tri roky dopriavame finančne náročnejšie dovolenky s leteckou

dopravou, viachviezdičkovými hotelmi a all-inclusive stravovaním. „S výkonnejšou ekonomikou a vyššou úrovňou zamestnanosti rastie aj záujem o drahšie dovolenkové pobyty,“ skonštatovala Jana Žaludová zo spoločnosti KRUK. „Slováci však k výdavkom na dovolenku pristupujú veľmi pragmaticky – ak na ňu nemajú, radšej zostanú doma, než aby sa zadlžili. Panuje pritom vzácna zhoda výsledkov naprieč pohlaviami, vekovými skupinami aj vzdelaním respondentov,“ dodala.

LP

Pôžitkárska míľa

Dolnorakúske podujatie s týmto názvom aj tento rok prinieslo to najlepšie z vinárskych pivníc našich západných susedov. Thermenregion Wienerwald, len hodu cesty od Bratislavy, ponúkol netradičnú turistiku a ochutnávky všetkého, čo sa vyrába z hrozna. Počas prvých dvoch víkendov septembra sa tam – za najdlhším vínnym barom v Rakúsku (10 km medzi mestečkami Mödling a Bad Vöslau) – predstavilo viac ako 80 vinárov. Vína, burčiaky i hroznové šfavy bolo možné ochutnať uprostred kopcov, lesov a viníc. Záujemcovia o podujatie sa mohli z viedenského južného nádražia odviezť vláčikom či traktorom a dopriať si tak netradičnú jazdu krajinou. Pôžitkárska míľa nebola len o hroznovom moku, ale aj o jedle, grilovaných rebierkach, rybách, tradičných

koláčoch a domácich regionálnych výrobkoch. Dobré víno či burčiak v kombinácii s dolnorakúskou kuchyňou vedia oceniť všetci gurmáni. Ochutnať bolo možné rôzne vínné odrody, napr. Zierfandler, Rotgipler, Modrý Portugal či Svätovavrinské.

BZ

Foto: (c) Raimo Rudi Rumppler

Harmónia architektúry

Obdivujte modernú
architektúru
v historických
kulisách

Nahliadnite do Južných záhrad alebo Stĺpovej siene Pražského hradu a spoznajte prepojenie modernej architektúry presláveného architekta Jožeho Plečnika s ďalšími klasickými štýlmi.

Navštívte Českú republiku a objavte neznáme zákutia Pražského hradu.

Maloobchod čakajú zmeny

Takmer šesť z desiatich predstaviteľov maloobchodu sa domnieva, že kamenné obchody do roku 2020 podľahnú výrazným zmenám.

Najvyššou prioritou pre takmer polovicu maloobchodných spoločností je pochopenie potrieb zákazníka. Ich manažment však priznáva, že má pred sebou veľa práce. Nové produkty, ktoré významne prispievajú k obratom firiem, dnes vznikajú najmä na základe zozbieraných zákazníckych dát. Tieto zistenia vyplynuli z globálneho spotrebiteľského prieskumu „Top of Mind 2018“ renomovanej auditorskej spoločnosti KPMG.

Skúsenosť zákazníka v centre záujmu

Udržiavanie kontaktu so zákazníkmi 24 hodín denne, sedem dní v týždni je prioritou pre 46 % respondentov prieskumu. A toto budovanie vzťahov nemusí byť zákonite v online podobe. Niektoré firmy ponúkajú už dnes nepretržitú 24-hodinovú zákaznícku linku – a zreteľne ju propagujú na svojich webových stránkach. Možnosť priamo hovoriť s priateľským, dobre vyškoleným a informovaným personálom v prípade, že volajúci má otázku alebo sťažnosť, zvykne posilniť vzťah medzi zákazníkmi a značkou a pomáha budovať lojalitu.

„Zamestnanci sú tvorcami zákazníckej skúsenosti, takže je nevyhnutné, aby sa firmy o svoje ľudské zdroje starali viac ako dobre,“ radí Ivana Mazániková, výkonná riaditeľka KPMG na Slovensku. „Tí, ktorí nemajú radosť z práce, pravdepodobne túto náladu prenásu aj na zákazníkov,“ varuje.

Podmienkou úspechu maloobchodu je pochopenie potrieb klienta.

Ľudia sa dnes snažia prežívať život skôr prostredníctvom zážitkov ako vlastnením hmotných vecí. Spoločnosť Adyen, spracováajúca kreditné karty, v tohtoročnom prieskume zistila, že 86 % amerických spotrebiteľov v uplynulom roku opustilo obchod kvôli dlhému čakaniu v rade. Podľa jej odhadu to predstavuje stratu na obratoch na úrovni 48 miliárd USD.

Biznis postavený na dátach

Nové značky sú postavené najmä na zákazníckych dátach. Napríklad americká spoločnosť Stitch Fix, ktorá vykázala vo fiškálnom roku 2017 obrat vo výške 977 miliónov dolárov, posiela zákazníkom personalizovaný výber oblečenia, ktorý zostavuje podľa ich preferencií v oblasti štýlu – na základe 85 dátových bodov. Zabehnuté značky dnes rozširujú

možnosti, ako využívať zozbierané dáta na tvorbu obratu. Príkladom je spolupráca dvoch gigantov: Google a L'Oréal Paris. Štatistiky prezradili, že mnohí spotrebiteľia vyhľadávali cez Google tzv. ombré farbenie vlasov – a s výsledkom, ktorý dosiahli doma, neboli spokojní. Na základe týchto poznatkov spoločnosť L'Oréal vyvinula aplikátor farby, ktorý tento efekt pomohol docieľiť. Zber dát o preferenciách zákazníkov teda napomáha vývoju produktov, ktoré sú žiadané.

Kompetentní očakávajú zmeny

Zber dát pre „Top of Mind 2018“ sa uskutočnil od marca do apríla telefonicky a online. V 28 krajinách sa zapojilo celkom 530 senior manažérov, pôsobiach v sektoroch rýchloobrátkového alebo spotrebiteľného tovaru, výroby či maloobchodu. Pritom až 87 % spoločností v prieskume má ročné príjmy vo výške aspoň 500 miliónov USD.

Podľa výsledkov sa až 58 % kompetentných zhodne domnieva, že kamenné obchody sa do roku 2020 výrazne zmenia. Túto zmenu najviac pociťujú respondenti zo Severnej Ameriky. Viac ako tretina (37 %) sa vyjadrila, že v nasledujúcich dvoch rokoch zatvorí svoje obchody. S cieľom zvýšiť rýchlosť a efektivitu budú musieť firmy predávať čoraz viac produktov prostredníctvom vlastných distribučných kanálov.

BD

Obrázok: Pixabay

Online obchod a bezpečnosť výrobkov

Pri nákupe cez web by mal byť spotrebiteľ chránený rovnako, ako keď nakupuje v kamennom obchode.

Prostredníctvom internetu sa predáva čoraz viac nebezpečných výrobkov. Smerom EÚ o elektronickom obchode síce zavádza postupy oznamovania a odstraňovania problematického online obsahu, no neupravuje podrobnosti. Vďaka dialógu, ktorý sprostredkovala Európska komisia, sa začiatkom leta štyri významné subjekty online trhu (Alibaba, Amazon, E-Bay a Rakuten-France) zaviazali prijať v tomto smere konkrétne opatrenia.

Čo budú garantovať

Najdôležitejším záväzkom je, že do dvoch pracovných dní zareagujú na oznámenie o nebezpečných výrobkoch od orgánov

členských štátov EÚ. V prípade oznámení od jednotlivých spotrebiteľov majú konať do piatich pracovných dní.

Budú priebežne nahliadať do databázy nebezpečných výrobkov stiahnutých z predaja. Chcú čerpať aj z iných zdrojov, napr. od orgánov presadzovania práva, a prijať vhodné opatrenia. Zaviazali sa aj zriadiť kontaktné miesta, prostredníctvom ktorých bude možné oznamovať nebezpečné výrobky a komunikovať o súvisiacej problematike.

Chcú tiež predchádzať možnosti opätovne ponúkať nebezpečné výrobky, ktoré už boli z ponuky odstránené. Ďalej sľúbili poskytnúť predajcom informácie, resp. školenia k problematike právnych predpisov EÚ o bezpečnosti výrobkov.

Pripoja sa ďalší?

Věra Jourová, eurokomisárka pre spravodlivosť, spotrebiteľov a rodovú rovnosť, v tejto súvislosti povedala: „Stále viac

ľudí v EÚ nakupuje online. Elektronický obchod poskytuje nové možnosti a ponúka väčší výber za nižšie ceny. Vitam tento záväzok o bezpečnosti výrobkov, vďaka ktorému sa zlepši i bezpečnosť spotrebiteľov. Zároveň vyzývam ďalšie online obchody, aby sa k tejto iniciatíve pripojili a aby sa internet stal pre európskych spotrebiteľov bezpečnejším miestom.“

Predaj cez internet predstavuje 20 % celkového predaja v EÚ (údaj Eurostatu za rok 2016).

JC

Ilustračný obrázok: Pixabay

Tesco posilňuje spoluprácu so slovenskými dodávateľmi

Tesco v tomto roku výrazne posilnilo spoluprácu so slovenskými dodávateľmi.

Dôvodom je prudký rast záujmu zákazníkov o slovenské potraviny a tiež veľká snaha refazca podporovať domácich producentov, pričom Tesco aktuálne spolupracuje s približne 500 domácimi dodávateľmi na Slovensku.

„Naša spoločnosť dlhodobo podporuje stovky slovenských dodávateľov a lokálnych farmárov,“ povedala Lucia Poláčková, PR manažérka spoločnosti Tesco na Slovensku. „Za prvý polrok tohto roka sme nadviazali spoluprácu so 14 novými dodávateľmi potravín zo Slovenska. Spolu s nimi sme rozšírili aj sortiment potravín – v ponuke pribudlo až 344 nových slovenských výrobkov,“ spresnila. Spoločnosť Tesco spolupracuje v rámci potravinárskeho segmentu s mnohými

veľkými slovenskými dodávateľmi, akými sú napríklad Vita-zel & company, Agro Tami, Hyza, Levické mliekarne, Mecom Group, Tauris, Boni Fructi, Jakub Ilavský či Vinárske závody Topoľčianky. Najväčší záujem je v sieti Tesco obchodov o slovenské výrobky z hydinského, cukrovarníckeho, pivovarnického a vinárskeho sortimentu. Žiadané sú aj čerstvé produkty a mrazené potraviny z domácej produkcie. Podpora slovenských dodávateľov sa

však netýka iba férových vzťahov a transparentných zmlúv, ale aj investovania takmer trojštvrťinovej sumy z obratu späť dodávateľom. Mnohí aj vďaka tomu rozširujú výrobu a vytvárajú nové pracovné miesta.

Spoločnosť Tesco kladie dôraz na slovenskú produkciu aj v rámci privátnej Tesco značky, ktorá tvorí až tretinu z celkového predaja potravín v ponuke. Až polovica produktov Tesco značky sa vyrába na Slovensku. „Aktuálne spolupracujeme so 123 domácimi dodávateľmi, ktorí vyrábajú naše produkty Tesco privátnej značky, čím im umožňujeme predávať svoje produkty aj v zahraničí,“ dodala L. Poláčková. K najväčším partnerom produkcie výrobkov Tesco značky patria spoločnosti Domäsko, Vita-zel & company, Tatranská mliekareň a Penam Slovakia.

Luč

Foto: archív Tesco

Vždy v sezóne

Špargle v októbri, grilovanie v decembri, plavky v zimných predajoch: maloobchod prakticky zrušil pojem sezón. Jeho motto znie: všetko, vždy, všade. Ide o koniec sezónnych produktov?

Je to priam prírodný zákon – absencia spôsobuje, že srdce viac ľúbi. Či už sú to jahody v máji, tekvice na jeseň, alebo gaštany v zime, sezóna zvyrazňuje pocit ich kvality. „Kúp ma teraz, kúp ma tu, zajtra budem preč,“ našepkávajú sezónne produkty spotrebiteľom.

V podstate ide o obmedzenú dostupnosť, či už skutočnú, alebo len implicitnú. Napríklad výrobcovia čokolády: z regálov počas leta odstránia celý rad výrobkov, aby tak dokázali zdvojnásobiť našu chuť, keď ich v septembri opäť uvedú na trh so sloganom „späť vďaka všeobecnému dopytu“. Podobný princíp platí aj pre cukrovinky. Je to presne sezónna povaha výrobku, ako sú vianočné cukríky alebo čokoládové veľkonočné zajačiky, čo ich robí príťažlivými.

A z tohto dôvodu tradícia sezónnosti pokračuje aj vo svete, kde vďaka globálnemu obchodu je všetko kedykoľvek k dispozícii. Ako nás učí psychológia, nie je nič nudnejšie, než žiť vo večnom raji. Logistický biznis toto pozná veľmi dobre. Jednou z opakujúcich sa výziev, ktorým čelia logistické spoločnosti, je cielený nedostatok, po ktorom nasleduje záplava sezónneho tovaru. Ak ste už podnikali, viete, koľko plánovania a koordinácie treba na zvládnutie tejto výzvy.

Túžba po sezónnom tovare

Za tisícky rokov nás konzumná túžba urobila div že nie dychtivými po zmene ročných období.

V Nemecku pivo a slede urobili veľmi dlhé a skromné obdobie pôstu chutnejším. Toto a prísľub nemiernosti boli možné vďaka hojnej úrode a koristi zimného lovu. Samozrejme, za predpokladu, že všetko šlo dobre. Ak nie, nedostatok a hlad podnecovali našu túžbu po sezónnom tovare, ktorý sme si odopierali, a nútili

Sú Vianoce už tu? Podľa Zväzu nemeckého cukrárskeho priemyslu začali výrobcovia cukrovíniek pracovať v máji, aby vyrobili tohtoročné vianočné pochúťky. Hoci sa tradične konzumujú v decembri, majú tendenciu objaviť sa na regáloch v septembri.

nás drancovať to, čoho sme mali málo. A aj keď táto situácia v industriálnych krajinách mizne, výskum neuromarketingu naznačuje, že si stále uchováame túžbu po zmene, pravidelnom striedaní a opätovnom začínaní. Chceme zvláštne veci, aby sme sa cítili zvláštne. Sezónnosť je súčasťou toho. Naše schopnosti spomínať nie sú lineárne. Životné spomienky sledujú cykly rámované kľúčovými udalosťami (rodinné slávnosti, absolvovanie školy, univerzity, nezabudnuteľná kultúrna, športová udalosť či veľká katastrofa) – a zanechávajú nezmazateľné stopy na našej identite a vlastnom obraze. Napriek hlučnému pozadiu každodenného života, možnosť spomínať ponúka interakciu požiadavky a uspokojenia, nevyhnutne spojenú s nedostatkom a odriekaním.

Tu je celosvetový Oktoberfest – na zdravie!

Oktoberfest je kľúčovou udalosťou v mníchovskom kalendári od jeho začiatkov v roku 1810. Odvtedy posledné dva týždne septembra, až do prvého októbrového vikendu, mnohí miestni zaujímajú svoje miesta za stolmi v pivných sálach

a pri jarmočných atrakciách, zatiaľ čo iní sa bežia ukryť. Sila atrakcii Oktoberfestu už dávno expandovala mimo jeho domova v mníchovskej Theresienwiese. „Oktoberfestový“ pocit sa rozšíril po svete, stávajúc sa súčasťou spotrebiteľského kalendára kdekoľvek od severného pólu po južnú Afriku. Dievčatá, kožené nohavice, pečené bravčové mäso a pivo v „litrákoch“ sa šíria ako svetový požiar. Ktokoľvek, komu v Dubaji naservíroval kapustu s knedľou pakistanský čašník oblečený v imitácii kožených nohavíc, pozná, že sezónne produkty a udalosti sú inšpirujúcimi značkami a trendmi po celom svete. Globálny Oktoberfest je tiež metaforou pre čoraz cyklickejšiu povahu toho, ako vnímame dobu, v ktorej žijeme. Trh mal vždy osobitnú schopnosť ovládnuť túto hlboko zakorenenú ľudskú túžbu po sebaistote. To vysvetľuje, prečo Halloween už dávno opustil svoju tradičnú angloamerickú arénu a stal sa festivalom, ktorý svojimi predajnými akciami a párty horúčkou spája hýrivcov po celom svete. Toto je napojené na zľavy vďakyvzdania a „čiernopiatkové“ predaje, čo v kombinácii s vianočným priemyslom vrcholí sezónnym bombardovaním, ktoré zdanlivo nikdy nevyčerpajú nové požiadavky spotrebiteľov. Prečo? Pretože zatiaľ čo jedna sezóna zajtra opäť bude preč, ďalšia je vždy za rohom.

P. Beutgen

(prevzaté z Dachser Magazin 2/2018)

Obrázky: Freeimages, Pixabay

Na reklamy veľmi nie sme...

Slováci ani zďaleka nedajú na reklamu tak, ako by sa na prvý pohľad mohlo zdať. Len necelá pätina tvrdí, že si niečo kúpi práve na jej základe.

Na druhej strane však väčšina priznáva, že pokiaľ je reklama dobrá, zlepšuje to ich vnímanie daného výrobku alebo firmy. Vo všeobecnosti si Slováci vyberajú nejaký tovar alebo službu predovšetkým podľa ceny, potom nasledujú predchádzajúce skúsenosti a odporúčania. Reklama je v tomto rebríčku až na siedmom mieste. Vyplýva to z májového reprezentatívneho prieskumu spoločnosti Home Credit.

Všade okolo nás

Dnes je reklama neoddeliteľnou súčasťou nášho života. V médiách, obchodoch, autobusoch, na uliciach, sociálnych sieťach, dokonca aj úradoch sa stretávame s nejakou formou reklamy. Tá, samozrejme, ovplyvňuje aj naše spotrebiteľské správanie – či už si to uvedomujeme, alebo nie. Spomenutý prieskum ukázal, že vplyv reklamy na svoje nákupné preferencie si príliš nepriznávame. Len dve percentá opýtaných uviedli, že pri nakupovaní sa často rozhodujú podľa reklám. Ďalších

14 percent si pod vplyvom reklamy niečo kúpi občas.

„Viac ako polovica respondentov sa vyjadrila, že si na základe reklamy nič nekúpi. Pätina tvrdí, že ich reklama neovplyvňuje a nerozhodujú sa podľa nej. Každý desiaty Slovák dokonca reklamu úplne ignoruje,“ komentuje výsledky analytik trhu Jaroslav Ondrušek.

Čo rozhoduje pri nákupe

Ak reklama nie je to najdôležitejšie, čo teda? Prieskum ukázal, že až dve tretiny účastníkov najčastejšie argumentovali cenou. U viac ako polovice zaváži osobná skúsenosť, tretím kritériom v poradí je odporúčanie od niekoho iného. Približne tretina ľudí berie do úvahy aj internetové recenzie a diskusie.

Pri reklame je cena produktu dôležitejšia ako jej spracovanie.

„Samotná deklarovaná najnižšia cena nemusí ešte znamenať, že človek v konečnom dôsledku naozaj zaplatí najmenej. Napríklad lacný televízor sa môže poukázať hneď po uplynutí záruky, takže vás čakajú ďalšie výdavky. Tiež pri výbere finančných produktov je dobré brať do úvahy aj ďalšie

položky: úrokovú sadzbu, výšku sankcií, nutnosť poistenia a podobne. Reklama totiž často uvádza len základnú cenu, za ideálnych podmienok. Preto treba zvažovať všetky kritériá a podrobne si preštudovať čo najviac informácií,“ pripomína J. Ondrušek.

Pri výbere finančných produktov sa Slováci najviac spoliehajú na odporúčania od priateľov či kolegov; ľahostajné im nie sú ani rady finančných poradcov. Reklamu tu berie do úvahy len 7 % opýtaných.

Cena priťahuje, celebrita nie

Aj v samotnej reklame je najväčším „ťahákom“ cena – až pre 44 % ľudí, značka zaujíma 27 %. Pre tretinu respondentov je dôležité spracovanie reklamy (originalita, vtipnosť, vizuálny dojem), avšak celú pätinu na nej neupúta vôbec nič. „Je zaujímavé, že celebrita v reklame ani zďaleka nevie Slovákov presvedčiť o kúpe výrobku alebo služby. Upúta len dve percentá divákov,“ upozornil J. Ondrušek.

Ak reklama zaberie, tak predovšetkým cez televízne obrazovky. Aspoň tak sa vyjadrilo šesť z desiatich Slovákov. Viac ako polovica tiež spomenula internet, štvrtina sociálne siete. Tlačaná reklama (bilbordy, noviny) ovplyvňuje spolu 27 % opýtaných. Najmenej účinná (3 %) je reklama po telefóne.

MR

Foto: SXC

Boj o klienta

Vyhrávajú firmy s lepšími technológiami

Pozerať sa na marketing optikou začiatku tohto či nebodaj ešte konca minulého storočia prinesie, skôr či neskôr, fatálny kolaps biznisu.

Spotrebitelia sú zavalení informáciami. Ak im nejaká chyba, dokážu si ju nájsť. A keď sa im to nepodarí, svoju zlú skúsenosť veľmi rýchlo vykričia (či skôr vypíšu) do sveta. Preto prozákaznícky orientovanými stratégiami hýbe najmä komunikácia šitá na mieru.

CRM 4. generácie

Tak sa označuje najnovší technologický trend. Poradové číslo nie je náhodné; zodpovedá nárokom kladeným na tzv. Priemysel 4.0. Jeho prioritami sú automatizácia práce s dátami v reálnom čase a individualizácia výroby. V tomto prípade hovoríme o vzťahu so zákazníkmi, budovanom na základe agregovania a následného spracovania všetkých zdrojov informácií, ktoré má v súvislosti s konkrétnym človekom firma k dispozícii, a zároveň o automatizácii komunikácie.

Technologické riešenia novej generácie spájajú nástroje marketingu, predaja a servisu.

Okrem toho, že sa tým budujú lojalita a dobrá zákaznícka skúsenosť (čo generuje predaje), prináša tento prístup aj nezanedbateľné sekundárne finančné benefity. Personalizácia môže znížiť náklady na získanie zákazníka až o polovicu, zvýšiť výnosy o 5 až 15 % a efektivitu marketingu o 10 až 30 %. Ako to dosiahnuť?

Zber zmysluplných informácií

Základom je zachytiť informácie o zákazníkovi zo všetkých bodov, kde prichádza do kontaktu s firmou. Tie tradičné, ako návštevy e-shopu či telefonáty do call centra, sú samozrejmosťou. Vďaka

zákazníckym kartám vie firma dohľadať aj jeho preferencie pri návšteve kamennej predajne. No moderné technológie dokážu filtrovať vzorce správania napríklad z príspevkov na sociálnych sieťach – postačí zmienka na Instagrame či status na Facebooku. Každá takáto aktivita dopĺňa zákaznícky profil.

V prvom rade je potrebné urobiť úvodnú segmentáciu ľudí s podobným správaním a potrebami. Nie je to veľká drina, mnohé systémy to zvládnu automaticky. Väčšina spoločností si takto urobí osem až desať skupín; kombináciou dát sa dajú vytvoriť stovky mikrosegmentov. Tie potom možno osloviť cieľenými správami, tzv. spúšťačmi, ktoré sa ukázali až 4-krát efektívnejšie ako agresívne informačné odkazy.

Akčný tím pre personalizáciu

Vytvorte špecializovaný tím, kde okrem marketingových expertov budú aj odborníci na digitálne médiá, analytiku, IT a tiež kreatívci. V stredne veľkej firme postačí jeden, ktorý bude sledovať a vyhodnocovať signály s najvyššou pridanou hodnotou. Zo začiatku by mal riadiť dva až tri spúšťače za týždeň, postupne však tento objem môže využívať na dennej báze. Samozrejme, takéto tempo si vyžaduje zmenu nastavenia práce a procesov. Tradičné musia nahradiť kreatívne, ktoré dokážu vytvárať tisíce variácií informácií

pre zákazníkov. A to je silná stránka CRM 4. generácie (akým je napríklad SAP C4/HANA). Zhromažďuje údaje z viacerých kanálov, má nástroje umožňujúce segmentovať používateľov na ľubovoľnom kontaktnom bode a personalizovať ich vrátane cien a podmienok dodania. Platforma sprostredkuje aj plnohodnotnú obojsmernú komunikáciu.

Všetko pre klienta

Dnes už systémy založené na umelej inteligencii a strojovom učení dokážu nielen reagovať, ale dokonca aj predvídať, o čo budú mať konkrétni ľudia v budúcnosti záujem. Vďaka takejto platforme sa dá ušetriť na mieru prakticky akákoľvek informácia, ktorá sa následne distribuuje rôznymi kanálmi, najvhodnejšími pre daný segment či individuálneho klienta. A ten dnešný už nie je ako pred 10 rokmi. Svoj vzťah k značke pri nespokojnosti (napríklad s použitím jeho osobných údajov) či výhodnejšej ponuke konkurencie veľmi ľahko prehodnotí. Skrátka, diktuje podmienky. Stačí jedno sklamanie a uteká preč – má totiž kam. Obchodník preto musí ponúkať pozitívne zážitky, podľa možnosti na pravidelnej báze.

Martin Dudek
presales konzultant, SAP ČR
Ilustračné foto: SAP

zdravie život
zdravie zdravie
život zdravie
zdravie život
zdravie zdravie
život zdravie
zdravie život
zdravie zdravie
zdravie život
zdravie zdravie
život zdravie
zdravie zdravie
zdravie život
zdravie zdravie
zdravie život
zdravie zdravie
zdravie zdravie
zdravie život

zdravie a život

Starajme sa o močové cesty	64
Manažér – diabetik Ako žiť s cukrovkou na riadiacom poste	65
Posilnite si imunitu enzýmami!	65
Bez včiel by nebolo života	68
Klimaticky neutrálna výroba motorov	69
Kontrast medzi extrémami Celosvetový problém s odpadmi optikou fotoaparátu	70
Podpora pre slovenských dodávateľov potravín	72
Výroba potravín a úspory energie	74

Starajme sa o močové cesty

Zápal močových ciest, odborné nazývaný cystitída, je najčastejšie sa vyskytujúce bakteriálne ochorenie dospelých.

Trápi najmä ženy, a to až 50-krát častejšie ako mužov. Z prieskumu medzi 500 Slovenkami vo veku 18 až 60 rokov vyšlo, že až 59,5 % sa snaží problém najskôr vyriešiť samoliečbou. Ďalších 29,3 % si kúpi v lekárni voľne dostupný preparát, ktorý pozná z reklamy alebo ho odporučí lekárnik. Iba 11,2 % postupuje správne a navštívi lekára. Pri zbytočnom čakaní totiž hrozí rozšírenie zápalu až do obličiek a sprievodné nepríjemné, bolestivé komplikácie. Ak sa ochorenie podcení, môže sa stať chronickým.

Vo väčšine prípadov lekár určí diagnózu vyšetrením moču, ktoré môže podľa potreby doplniť ultrazvukom; následne predpíše vhodnú liečbu, zvyčajne antibiotiká.

Prečo viac ženy

Rozhodujúcim faktorom je dĺžka močovej trubice. U žien meria pár centimetrov, najčastejšie tri až päť. Muži ju majú oveľa dlhšiu. Prečo je to dôležité? Najčastejším pôvodcom infekcie je baktéria *Escherichia coli*. Bežne žije v črevách ľudí aj zvierat, najmä teplomilných. Logicky sa vyskytuje aj v okolí konečníka. Takže skratka – do ženskej močovej trubice to má bližšie ako do mužskej. Nehovoriac o rozdielnej dĺžke cesty, ktorú musí prekonať v samotnej trubici.

Ženy trpia zápalom močových ciest až 50-krát častejšie ako muži.

Baktéria však nie je jedinou príčinou. Na infekciu majú tiež vplyv stres, fajčenie i oslabenie imunity v priebehu iných chorôb. Napríklad zápal dostávajú častejšie cukrovkári, pretože v ich moči sa baktérie dobre rozmnožujú. Zaujímavé tiež je, že ochorenie u mužov – keď ho už

dostanú – väčšinou prebieha komplikovanejšie ako u žien.

Navštívenka zápalu

Najviditeľnejším prejavom je časté chodenie na malú potrebu. Najmä na konci močenia sa dostaví rezavá bolesť, niekedy aj bolesť v podbrušku. Ak sa v moči objaví krv či hnis, pridajú sa teplota, bolesť v bedrovej oblasti či dávenie, choroba dospela do štádia, kedy ju musí riešiť lekár.

Ak príznaky spozorujete včas, začinite veľkým množstvom vody. Častejšieho močenia sa nemusíte obávať, pretože presne oň ide. Baktérie sa zhromažďujú a ľahšie množia v mechúre, ktorý sa tak často nevyprázdňuje. Nehovorme tu o dňoch či hodinách: *Escherichia* v dobrých podmienkach zdvojnásobí svoj počet skôr ako za polhodinu! Jej množstvo je priamo úmerné vašej bolesti. A ako

Podcenenie ochorenia spôsobí jeho cyklické opakovanie; pomôcť už nemusia ani antibiotiká.

spoznáte, že pijete dosť? Jednoducho – moč bude svetlý či bledý. Ak je naopak tmavý a výrazne zapácha, ide o príznak začínajúcej dehydratácie. Pre tých, ktorí majú radi presnosť: v priebehu 24 hodín vypite pol litra vody na každých 15 kg telesnej hmotnosti.

Zanedbaná prevencia

Cystitída podľa štatistík postihne aspoň raz za život 40 až 50 % žien. Riziko sa zvyšuje, ak ju žena v minulosti už prekonala alebo nebola dostatočne či správne preliečená. Až 76,8 % žien z prieskumu neužíva žiadne lieky či výživové doplnky na predchádzanie vzniku zápalu močových ciest. Pritom práve doplnky stravy môžu významne pomôcť. Vhodné sú aj brusnice, extrakty alebo čaje z nich. Zápal síce nedokážu liečiť,

Brusnica

Escherichia coli

sú však veľmi efektívne pri vyplavovaní baktérií. No ani to nepomôže, ak sa v nadchádzajúcej chladnejšej polovici roka budete nevhodne obliekať. Kým v lete sú najväčším rizikom studená chlórovaná voda a teplotné šoky, v zime bundy do pásu a prikrátke sukné. V chladných mesiacoch sa ochorenie vyskytuje častejšie, preto je potrebné viac myslieť na prevenciu. Okrem teplejšieho oblečenia a pitného režimu sú rovnako dôležité osobná hygiena, zdravý životný štýl a preventívne prehliadky u lekára.

VN

Obrázky: PPN, Pixabay

Manažér – diabetik

Cukrovka patrí k civilizačným ochoreniam, ktoré si nevyberajú povolanie. Hojne ním trpia aj manažéri.

Tí sú vďaka adeptom tejto choroby „vďaka“ sedavému zamestnaniu, stresujúcemu pracovnému prostrediu a veľakrát nepravidelnému, nezdravému stravovaniu s nedostatočným pohybom.

Neliečená cukrovka je veľmi nebezpečná; môže viesť až k závažným komplikáciám, napr. slepote, amputácii dolných končatín, prípadne kóme. Preto odborníci manažérom odporúčajú pravidelné preventívne prehliadky, ktoré túto chorobu včas odhalia. Pozor by si mali dávať najmä tí s cukrovkou v rodine. Na trhu sú dostupné aj glukomery na použitie v domácom prostredí, kde sa dá hladina cukru v krvi jednoducho a rýchlo zmerať. Za jej normálnu hodnotu sa považuje

maximálne 5,5 mmol/l; po jedle do 7,8 mmol/l.

Životná zmena

Po diagnostikovaní cukrovky nastáva pre pacienta úplná zmena života. Súčasťou liečby je užívanie liekov, predpísaných diabetológom, ale najmä zmena jedálneho lístka a aj celkového životného štýlu, ktorý zahŕňa každodenný pravidelný pohyb. Diabetik by mal vylúčiť – alebo aspoň výrazne obmedziť – živočíšne tuky (výnimkou sú ryby) a nahradiť ich tukmi rastlinnými, jesť veľa zeleniny (ovocie v obmedzenom množstve pre obsah cukrov), dodržiavať pravidelný pitný režim (v podobe čistej vody alebo nesladených nápojov) a vzdať sa alkoholu.

V prípade vyššej hmotnosti sa odporúča schudnúť. Keďže organizmus diabetika pracuje „v inom režime“ ako u zdravých ľudí, vyžaduje si prísun iných vitamínov a minerálnych látok. Tie je vhodné dopĺňať prostredníctvom výživových doplnkov.

Vitamíny pre diabetikov

Sú dôležité pre správne fungovanie orgánov a metabolických procesov v tele. Pre cukrovku je typický zvýšený oxidačný stres, pri ktorom sa porušuje rovnováha na rôznych úrovniach buniek. Preto je potrebné organizmu dodávať viac anti-oxidačných látok, ktoré organizmus pred týmto stresom ochráni. Diabetik potrebuje najmä vitamíny A, B, C, E, chróm a zinok. Namiešané v správnom pomere a v jednej tablete ich nájde vo výživovom doplnku Vitamíny pre diabetikov od spoločnosti Wörwag Pharma. Prípravok je určený preventívne aj pre tých, ktorí majú cukrovku v rodinnej anamnéze.

Na záver spomeňme, že sa uskutočnili aj štúdie preukazujúce pozitívny vplyv špeciálnych výživových doplnkov na liečbu komplikácií, akou je napr. diabetická polyneuropatia.

VN

Foto: designed by javi_indy Freepik

Posilnite si imunitu enzýmami!

Problémy s oslabenou imunitou nás môžu trápiť po celý rok. Keď je telo výrazne oslabené, či už zmenou počasia, prostredia, stresom, alebo nadmerným zafaržením, cítime sa unavení a viac nás ohrozujú rôzne ochorenia. S oslabenou imunitou môžeme ľahšie dostať napr. chrípku, ktorá je spôsobená vírusmi, alebo angínu, pôvodcom ktorej sú baktérie. Budovať silnú imunitu

pomôže zdravý životný štýl – od stravy cez šport a otužovanie až po vyhýbanie sa stresovým situáciám. V súčasnosti je však takmer nemožné stresu odolávať. Rovnako nie vždy môžeme ovplyvniť aj iné faktory, ktoré našu imunitu oslabujú. Výsledkom je jej znížená schopnosť chrániť naše telo. Na posilnenie imunitného systému je vhodné užívať enzýmový liek Wobenzym. Posilnenie oslabenej imunity je však dlhodobý proces, preto sa odporúča začať s jeho užívaním skôr – ideálne ešte predtým, ako

príde obdobie, počas ktorého je telo najviac ohrozené: teda chladné a sychravé dni, zvýšená fyzická i psychická záťaž, zmena ročného obdobia a počasia. Liečba by mala trvať niekoľko týždňov. Wobenzym a enzýmy, ktoré obsahuje, tiež podporujú rýchlejšiu rekonvalescenciu v prípade už prepuknutých chorôb, ako sú chrípka, angína, vírusy. Systémová enzýmoterapia liekom Wobenzym zvyšuje tiež účinnosť prípadnej antibiotickej liečby.

ZU

Zabijak cholesterol

Minimálne tretina obyvateľstva SR má zvýšenú hladinu cholesterolu v krvi – nie je teda v medziach normy vzhľadom na stupeň kardiovaskulárneho rizika.

Ešte horšie je, že iba necelá pätina populácie z rizikových skupín (hypertonicí, diabetici alebo tí, čo prekonali srdcovo-cievnu príhodu), má normálne hodnoty cholesterolu. „Norma“ je pritom u jednotlivých ľudí rôzna.

Ťažké dôsledky

Podobne ako vysoký tlak či vysoká hladina cukru, aj vysoký obsah cholesterolu v krvi je veľmi zákerný. Vôbec totiž neboli a v mladšom veku sa ani nijako neprejavuje. Jeho dlhodobá prítomnosť však môže spôsobiť vážne zdravotné problémy. To, že sa usadzuje na stenách ciev a znižuje ich priechodnosť, je príčinou aterosklerózy – čiže kôrnatenia tepien. Výsledkom bývajú dramatické komplikácie: srdcový infarkt, mozgová porážka, nedokrvnenie dolných končatín, postihnutie obličiek, porucha erekcie u mužov.

Vysoký obsah LDL cholesterolu je najväčším rizikovým faktorom chorôb srdca a ciev.

Existuje množstvo dôkazov o vzťahu medzi vyššou hladinou cholesterolu a rozvojom srdcovo- či mozgovocievnych príhod. Preto treba hladinu cholesterolu dôsledne kontrolovať a ak je privysoká, snažiť sa ju znížiť zmenou životného štýlu a pohybovou aktivitou.

Je to tuk...

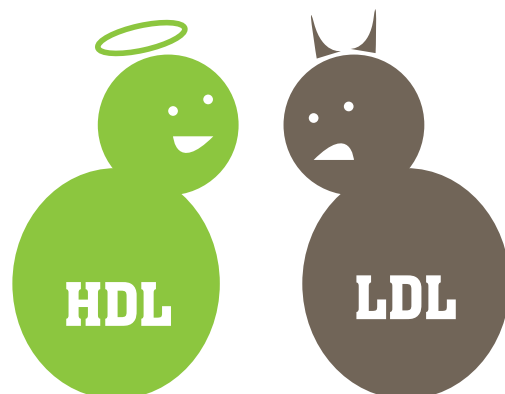
Chemicky je cholesterol tuková látka, ktorú majú v krvi všetky cicavce. Bez nej však ľudské telo nemôže fungovať: potrebuje ju každá bunka pre svoj normálny chod. Je súčasťou žľových kyselín, nevyhnutných pre vstrebávanie tukov v čreve. V organizme sa jej nachádza približne 140 gramov, z toho viac ako 90 percent v bunkových membránach.

Ak strava neobsahuje dostatočné množstvo cholesterolu, v potrebnom množstve ho produkuje pečeň. Tá môže vytvárať až štyri pätiny jeho celkového obsahu. Dôležité je, že za vznik aterosklerózy zodpovedá len asi 5 percent cholesterolu, ktorý cirkuluje v krvnej plazme – jednej zo zložiek krvi.

Cholesterol – podobne ako ďalšie mastné látky – nie je rozpustný v krvi. Prenášajú ho špeciálne bielkovinové nosiče nazývané lipoproteíny. Poznáme dva typy týchto nosičov: s vysokou hustotou (HDL) a s nízkou hustotou (LDL). V skutočnosti je teda cholesterol len jeden, v krvi však cirkuluje naviazaný na rôzne bielkoviny. Čiže pojem „celkový cholesterol“ predstavuje súčet obsahov látky prenášanej jednotlivými druhmi nosičov.

Dobrý a zlý

Hlavnou úlohou lipoproteínu HDL je odvážať prebytočný cholesterol z krvného riečiska do pečene. Ten sa odtiaľ dostáva do žľazy a potom opúšťa ľudské telo. HDL dokonca odstraňuje cholesterol aj z tukových usadenín v cievach. Pôsobí protizápalovo a antioxidačne. Preto sa mu hovorí „dobrý cholesterol“. K zvyšovaniu jeho obsahu vedie dostatok fyzickej aktivity. Lipoproteín LDL je hlavným transportérom cholesterolu do každej bunky v tele. Ak ho však v krvi koluje priveľa, ním prenášaný cholesterol bunky nezužitkujú a hrozí jeho postupné usadzovanie na stenách tepien. Preto sa tento nosič označuje ako „zlý cholesterol“. Okrem zvýšeného príjmu nasýtených tukov v potrave k zvyšovaniu jeho obsahu prispievajú

aj nedostatočný pohyb, vyššia hmotnosť a fajčenie.

Keď sa v krvi človeka zistí zvýšená hladina „zlého cholesterolu“ a zároveň nízka hladina „dobrého“, ide o dyslipidémiu – poruchu metabolizmu cholesterolu. Práve zmeny hladín oboch jeho typov v organizme majú vplyv na kardiovaskulárne riziko pacienta.

Celkové kardiovaskulárne riziko

Tento termín znamená pravdepodobnosť rozvoja prvej smrteľnej aterosklerotickej srdcovocievnej príhody v časovom horizonte 10 rokov u osôb po štyridsiatke. V Európe používajú lekári systém, ktorý pacientov radí do 4 skupín rizika: nízkeho

Najčastejšími príčinami dyslipidémie sú genetika a vonkajšie faktory.

(pod 1 %), stredného (od 1 do 5 %), vysokého (medzi 5 a 10 %) a veľmi vysokého (nad 10 %). Dá sa jednoducho vypočítať na základe týchto údajov: pohlavie, vek, fajčenie, hodnota celkového cholesterolu

a hodnota systolického krvného tlaku. Na základe celkového kardiovaskulárneho rizika sa určuje postup pri liečbe vysokých hladín cholesterolu.

„Najdôležitejšie je stanovenie hladiny LDL cholesterolu, pretože práve tú treba upraviť liečbou,“ upozorňuje prof. MUDr. Daniel Pella, dekan Lekárskej fakulty UPJŠ v Košiciach, a ďalej vysvetľuje: „Hodnota celkového cholesterolu nemusí zodpovedať skutočnému kardiovaskulárnemu riziku. Skrýva totiž v sebe dobrý aj zlý cholesterol – a tie môžu byť v rôznom vzájomnom pomere. Čiže pacient so zvýšeným celkovým obsahom nemusí mať vysoký LDL cholesterol a naopak, pacient s normálnym celkovým cholesterolom môže mať vysoký obsah toho zlého.“

Koľko nameriame?

Množstvo cholesterolu sa meria v milimoloch na liter (mmol/l), čo je jednotka koncentrácie – v tomto prípade látok obsiahnutých v krvi. Zdravá hladina celkového cholesterolu by podľa najnovších poznatkov mala byť menej ako 5 (u detí 4,4) mmol/l, v prípade LDL cholesterolu menej ako 3 (u detí 2,6) mmol/l. Pre HDL cholesterol platia tieto hodnoty: u mužov a detí viac ako 1 (u žien 1,2) mmol/l. Avšak u medikamentózne liečených pacientov sa tieto hraničné obsahy LDL cholesterolu menia podľa kardiovaskulárneho rizika: u ľudí vo vysokom riziku má byť hladina pod 2,6 mmol/l, vo veľmi vysokom riziku dokonca pod 1,8 mmol/l. Keď človek dosiahne určitú hladinu „zlého“ (LDL) cholesterolu, konkrétne viac než 3 až 4 mmol/l podľa rizikového profilu, mal by sa liečiť. V prípade rizikových pacientov by sa s liečbou malo začať už pri nižších hodnotách.

Čo vieme ovplyvniť

Spúšťačmi vysokého obsahu cholesterolu

Užitočná je pravidelná kontrola hmotnosti.

sú v rôznom pomere dedičnosť (60 %) a vonkajšie faktory (40 %). Ovplyvniť môžeme iba ten druhý – dodržiavaním zásad zdravého životného štýlu. Znamená to strážiť si hmotnosť, v prípade obezity dodržiavať vhodnú diétu, dávať si pozor na príjem tukov (max. 30 % celkovej energie), z nich jesť viac rybieho tuku a rastlinných tukov, neprekračovať príjem cholesterolu 200 mg/deň, prijímať väčšie množstvo vlákniny (30 g/deň), konzumovať

Zdravý životný štýl a veľa pohybu sú najlepšou prevenciou.

viac ovocia a zeleniny (pre obsah vlákniny a antioxidantov), znížiť príjem alkoholu (lepšie úplne ho vylúčiť), častejšie jesť ryby a nízkoenergetické mliečne výrobky,

obmedziť príjem soli na 6 g/deň, nefajčiť. O potrebe liečby rozhodne lekár nielen na základe obsahu cholesterolu; do úvahy

Normálna hladina celkového cholesterolu v krvi je do 5 mmol/l.

musí vziať aj celkové kardiovaskulárne riziko. Hladina cholesterolu nemusí byť zvýšená len primárne; môže to byť aj sekundárny dôsledok iného ochorenia (najčastejšie štítnej žľazy, pečene, obličiek).

Overená liečba

Keď je dyslipidémia prívysoká a diétne opatrenia nezaberajú, nastupuje farmakologická liečba. Tu sú najdôležitejšími liekmi statíny. Umožňujú znížiť hladinu LDL cholesterolu o 30 až 50 %. Vedú k významnému poklesu srdcovocievnych ochorení a úmrtí na ne. Podľa najnovších klinických štúdií vedú rozšíriť zúžené cievy a dokonca zastaviť rozvoj aterosklerózy v nich. Ich užívanie je zväčša dlhodobé, často doživotné. Znižujú riziko cievnych príhod o 15 % a veľkých koronárnych príhod o 24 %. Majú dobrú znášanlivosť, považujú sa za bezpečné a efektívne. Prof. Pella tvrdí, že najzávažnejším nežiaducim účinkom statínov je ich bezdôvodné vysadenie. Pacienta totiž vystavuje zvýšenému riziku vzniku ďalšej kardiovaskulárnej príhody.

Odporúčanou potravou sú ryby.

EZ
Obrázky: SXC, PPN, Pixabay

Triediaca linka na separovaný odpad

Predseparovaný odpad z nádob na plasty a papier bol doteraz v hlavnom meste dotriedňovaný len ručne. Situácia by sa mala výrazne zlepšiť vďaka novej linke, ktorú v priestoroch mestskej firmy OLO vo Vlčom hrdle postavila spoločnosť Vassal EKO. Linka je prvou svojho druhu na Slovensku a využíva najmodernejšie technológie. Odpad triedi pomocou spektrofotometrie: každý predmet nasvieti silným halogénovým svetlom a sleduje správanie sa odrazeného lúča. Podľa toho senzory vyhodnotia, o aký typ odpadu ide – z hľadiska materiálového zloženia, farby aj veľkosti. Na konci dopravníkového pásu vzduchové trysky vyfúknu nasnímaný predmet do príslušného kontajnera, kde sa spolu s ďalšími podobnými lisuje. Výstupom sú balíky vytriedených druhotných surovín, putujúce na ďalšie spracovanie. Linka dokáže v priebehu hodiny precízne dotriediť až tri tony odpadu. Oficiálne ju spustili koncom mája. Vďaka nej sa miera vytriedenia zvýši viac ako dvojnásobne, čím sa Bratislava zaradí k vyspelým európskym samosprávam. **AČ**

Boj s plastovými obalmi

V spoločnosti ide o čoraz viac pertraktovanú tému, v ktorej zaujíma kľúčovú úlohu maloobchod. Aj preto začala spoločnosť Kaufland uplatňovať stratégiu znižovania spotreby plastov, zlepšovania recyklácie a zamerania na trvalo udržateľné obaly. Výsledkom je záväzok do roku 2025 znížiť – vo všetkých krajinách, kde pôsobí – spotrebu plastov minimálne o 20 % a zabezpečiť stopercentnú recyklovateľnosť umelých obalov svojich privátnych značiek. Používanie baliacich materiálov by sa malo výrazne zredukovať. Všade kde je to možné, ich refazec prestane používať úplne. Do konca budúceho roka vyradí z ponuky plastové nápojové slamky a jednorazový plastový riad. Už vlni prestal predávať najpoužívanejšiu plastovú tašku a nahradil ju ekologickejšou variantou – plátennou taškou z bio bavlny. **LL**

Bez včiel by nebolo života

Spoločnosť Daikin, svetový líder v oblasti vykurovania, chladenia, vetrania a mrazenia, si uvedomuje svoju spoluzodpovednosť za ochranu životného prostredia.

Preto spojila sily s projektom Adoptuj úľ; výsledkom je iniciatíva Bee Daikin, ktorá má za cieľ oživiť viac než tisícročnú tradíciu nášho včelárstva. Spolupráca má zlepšiť alarmujúce podmienky chovu včiel na Slovensku, kde za posledné roky klesol počet včelstiev na polovicu. Jednou z priamych foriem podpory bol sponzorský dar pre projekt Adoptuj úľ vo výške 4 000 eur. Tým sa však angažovanosť firmy nekončí: časť zisku z predaných výrobkov chce venovať na spomenutý cieľ. Kúpou produktu Daikin tak samotný zákazník prispeje na výstavbu nových úľov a zakladanie ďalších včelstiev. **SZ**

Záchrana korytnačky močiarnej

Súčasnou programú júnovej technologicko-konferencie Metro ON Line v Poprade boli aj prednášky podnikateľov s ekologickým rozmerom. Práve vďaka nim sa podujatia zúčastnili i viacerí nadšenci a ochranári. Spoločne so zástupcami IT sféry otvorili diskusiu o záchrane korytnačky močiarnej, ktorá patrí ku kriticky ohrozeným druhom. Tak vznikla myšlienka spojenia IT a ochrany prírody, keďže dôležitou súčasťou výskumu korytnačiek sú napr. zariadenia monitorujúce ich život a správanie. Viacero účastníkov prejavilo záujem pomôcť – či už priložením pomocnej ruky, alebo finančným príspevkom, na práce nevyhnutné pri obnove korytnačích biotopov.

„IT je skvelou oblasťou, ktorou vieme podporiť aktívnu ochranu prírody,“

skonštatoval Milan Oselský zo Združenia priateľov herpetofauny. „Či už je to vytváranie nových aplikácií na monitoring, sledovanie, mapovanie, ale tiež na hľadanie dobrovoľníkov, alebo vyvíjanie nových, lepších zariadení, ktoré nám pomôžu dozvedieť sa viac o plazoch a prispieť tak k ich lepšej a efektívnejšej ochrane,“ doplnil. **BZ**

Zmenšovanie uhlíkovej stopy

Spoločnosť Philips Lighting, celosvetový líder v osvetlení, znížila v minulom roku množstvo emisií uhlíka o 20 % – na 325 kiloton CO₂ a zároveň zlepšila využívanie energie z obnoviteľných zdrojov zo 67 na 80 %. Je to vďaka vlastnému projektu udržateľnosti, podľa ktorého chce firma do roku 2020 dosiahnuť úplnú nezávislosť od uhlíka, využívať 100 % energie z obnoviteľných zdrojov a generovať 80 % príjmov z obnoviteľných produktov, systémov a služieb (sú to také, ktoré musia

demonštrovať merateľný pozitívny dosah na efektívnosť energie – 10 % alebo viac). V roku 2017 predstavovali tržby z týchto zdrojov 77 %.

Spoločnosť znížila aj množstvo odpadu, ktorý vyváža na skládky – o 26 % v porovnaní s rokom 2016. Pokračuje tiež v snahe o udržateľnosť v celom portfóliu: 83 % nákladov predstavujú investície do výskumu a vývoj inovácií zameraných na udržateľnosť. **BČ**

Klimaticky neutrálna výroba motorov

Závod spoločnosti Volvo Cars na výrobu motorov, sídliači vo švédskom Skövde, sa stal prvou klimaticky neutrálnou výrobnou prevádzkou tejto automobilky potom, ako tento roku prešiel na vykurovanie z obnoviteľných zdrojov. Ide o krok k dosiahnutiu vízie automobilky, aby všetky jej výrobné prevádzky vo svete boli do roku 2025 klimaticky neutrálne. Zároveň je Skövde jedným z mála klimaticky neutrálnych automobilových závodov v Európe.

Na základe novej dohody s miestnym

dodávateľom budú všetky dodávky tepla na vykurovanie závodu pochádzať zo spaľovania odpadov, biomasy a recyklovateľného biopaliva. Dodávky elektrickej energie sa tu, ako aj v ostatných európskych závodoch Volvo, pokrývajú z obnoviteľných zdrojov už od roku 2008.

Automobilka vo výrobnom závode v belgickom Gente už v roku 2016 sprevádzkovala vykurovaciu sústavu, ktorá znížila emisie CO₂ o 15-tisíc ton ročne.

PŠ

Pre záchranu ovocných drevín

Z krajiny nám postupne miznú vzácne staré a krajové odrody. Zvrátiť to chce projekt školských ovocných sádov (sadO-VO), ktorý odštartovalo združenie Živica spolu s 11 základnými a strednými školami z celého Slovenska. V pilotnom ročníku vysadia v areáloch škôl viac ako 100 stromov s naštepenými cennými odrodami jabloní a hrušiek, ktoré prispejú nielen k ochrane genofondu, ale tiež k výučbe. Začalo sa to v júni exkurziou do sádov Bielych Karpát – v Novej Bošáci a moravskom Hostetě. Pre zapojené školy je pripravený aj trojdňový ovocinársky kurz. Projekt reaguje i na ochudobňovanie sortimentu v obchodoch. „V súčasnosti nájdeme na pultoch 6 – 7 moderných odrôd jablák, ktoré chutia podobne,“ hovorí Bruno Jakubec z Fakulty ekológie a environmentalistiky TU vo Zvolene, ktorá je odborným garantom projektu. „V krajine však máme stovky odrôd s rôznymi chuťami – sladké,

kyslé či korenisté. Dokonca vieme nájsť jablká, ktoré chutia ako ananás či banán,“ upozorňuje. Cieľom je preto zachovať v regiónoch tradičné odrody a zároveň vzdelávať žiakov v starostlivosti o tieto dreviny. Projekt podporuje Nadácia Tesco.

AU

Mestské včelárenie s bohatou úrodou

Slovenská sporiteľňa sa v roku 2016 rozhodla pridať k propagátorom včelárenia v meste. V spolupráci s Centrom environmentálnej a etickej výchovy Živica umiestnila na streche (9. poschodie) svojej centrály v bratislavskom Novom Meste dva úle. V minulom roku z nich zamestnanci sporiteľne vytočili viac ako 50 kg medu. Tento rok sú včelstvá mimoriadne silné. „Kým vlni sme vytáčali iba raz, tohto roku už dvakrát. A jedno vytáčanie nás ešte čaká,“ pochvaľuje si včelár Tomáš Blaškovič. Pritom každé vytočenie znamená približne 50 kg medu.

Skeptici sa obávali, či včely budú mať dostatok potravy a či vôbec prežijú. Ukázalo sa však, že mesto so svojou pestrou ponukou kvetov im dokáže ponúknuť bohatú pašu. V okruhu 3 – 5 km (včeli dolet) sa tu nachádzajú nielen záhrady rodinných domov, ale aj opustené plochy pozdĺž železnice či v priemyselnom areáli bývalej Dimitrovky. V spolupráci s Technickou univerzitou vo Zvolene sa med zo strechy bude v tomto roku testovať na vybrané ťažké kovy.

PJ

Miliarda dolárov do udržateľnej budúcnosti

Mars, svetový výrobca cukrovín a krmív pre domáce zvieratá, pred rokom predstavil svoj plán udržateľného rozvoja pre ďalšiu generáciu (Sustainable in a Generation Plan). Ide o investíciu za temer miliardu dolárov – na boj s naliehavými hrozbami: zmenou klímy, chudobou v dodávateľskom reťazci a nedostatkom prírodných zdrojov. Za trištvrte roka od spustenia plánu spoločnosť zaznamenala veľký posun v oblasti energetickej efektivity a zníženie produkcie skleníkových plynov. Ich emisie, vznikajúce pri výrobe a logistike, dokázala znížiť o 25 % oproti roku 2015 a zhruba o tretinu v porovnaní s rokom 2007.

Mars vlastní aj dve veterné elektrárne: v Texase a Škótsku. Prvá už teraz pokrýva 100 % aktivít firmy v USA. Zariadenie v Škótsku svojimi 20 turbínami a výkonom 125 000 MWh výrazne prispieva k eliminácii fosilných palív a emisií. Vytvára dostatok energie na pokrytie všetkých potrieb spoločnosti vo Veľkej Británii vrátane tovární a kancelárií.

KF

Kontrast medzi extrémami

„Chcem, aby ľudia nadobudli zodpovedajúcu predstavu o rozsahu celosvetového problému s odpadom,“ hovorí fotograf Kadir van Lohuizen.

Nezvykneme si klásť otázku, čo sa stane s odpadom, ktorý vyprodukuje. Naše vnímanie tohto celosvetového problému sa väčšinou obmedzuje na vyhodenie vyseparovaného odpadu do príslušného kontajnera. Málokedy sa zaoberáme jeho ďalšou cestou a množstvom úsilia venovaného jeho likvidácii.

Spoluzakladateľ fotoagentúry NOOR a lektor Kadir van Lohuizen sa venuje spomenutej environmentálnej téme prostredníctvom projektu, v rámci ktorého už precestoval šesť veľkých miest. V Amerike zdokumentoval zaobchádzanie s odpadom

Vieme, čo sa deje s odpadom, ktorý vyhodíme do kontajnera?

v New Yorku a Sao Paule, na ázijskom kontinente to bolo v Jakarte a Tokiu, fotografoval tiež v africkom Lagose a v Európe si vybral „svoj“ Amsterdam.

„Chcem upriamiť pozornosť verejnosti. Sledovať, čo sa stane s našim odpadom. Zaznamenávať, ako sa s ním zaobchádza, pokiaľ vôbec nejako...“ vysvetľuje.

160 futbalových ihrísk

„V niektorých destináciách, ktoré som navštívil, už nezostáva na manipuláciu s odpadom žiaden priestor. Je fascinujúce a užitočné vidieť, ako sa líši prístup jednotlivých krajín a svetadielov,“ zanietené aj zasvätené vraví držiteľ dvoch cien World Press Photo, ale aj dvojnásobný porotca tejto súťaže.

Napríklad konštatuje, že newyorské skládky sú plné a mesto musí odpad exportovať. Produkuje ho dvakrát viac než Mexico City, ktoré je v globálnom poradí najväčších miest sveta pred ním. V prvom meste Spojených štátov je spracovanie odpadu sprivatizované a podieľa sa na ňom veľa organizácií. V uliciach sa pohybujú tzv. plechovkári, ktorí za plastovú

Jakarta – stovky záujemcov čakajú na smetiarske vozy.

fľašu alebo plechovku dostanú 5 centov. Denne zarobia okolo 20 dolárov.

Ani Jakarta už nemá miesto na zvládnutie toho, čo vyprodukuje. Napriek tomu sa odpad – 6 000 ton denne z 10-miliónovej aglomerácie – naďalej vozi na jedno z najrozľahlejších smetísk na planéte. Nazýva sa Banter Gebang a zaberá rozlohu 160 futbalových ihrísk!

Na druhej strane, v Tokiu recyklujú v podstate všetko. Japonsko si pri opätovnom využívaní svojich značne obmedzených surovínových zdrojov počína veľmi efektívne. Z toho sa môžeme poučiť. Kontrast medzi extrémami sa stal jeho metódou, ako problém pomenovať a zároveň sa pokúsiť primäť ľudí, aby rozmýšľali nad riešeniami.

Rôznorodý, hoci len odpad

„V Lagose ma prekvapilo, že 45-hektárová skládka Olososun bola relatívne dobre usporiadaná,“ približuje Kadir poznatky zo smetiska, na ktoré každý deň privezú ďalších 10 000 ton. „Bez komunit,

Holandský fotograf chce upriamiť pozornosť ľudí na celosvetový problém s odpadmi.

ktoré tu separujú rôzne materiály, by sa však toto trochu apokalyptické mesto už dávno utopilo vo svojich vlastných

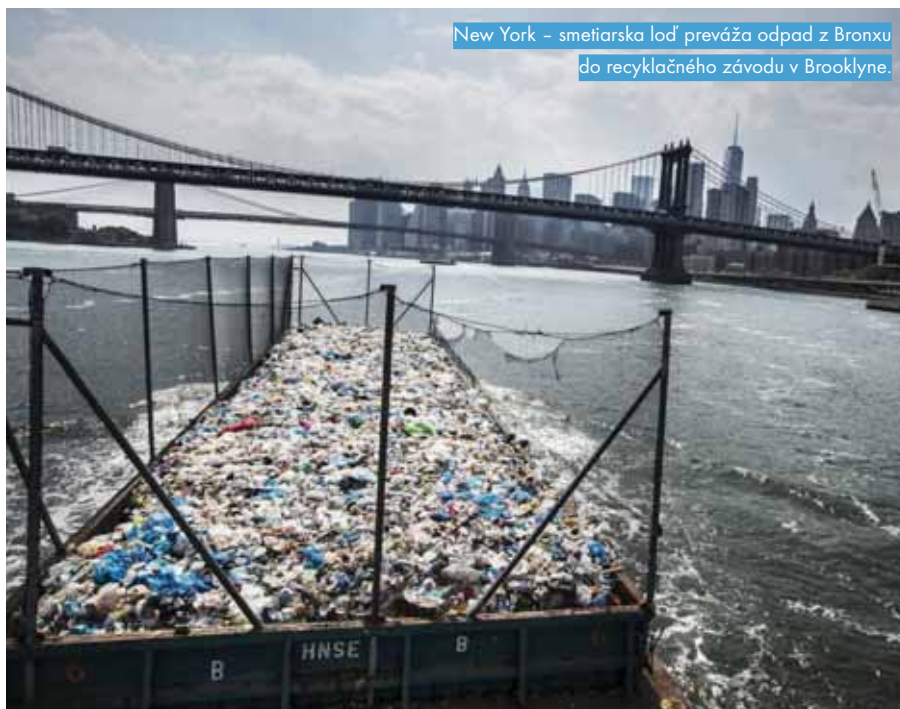
Lagos – asi 5-tisíc zberačov tu nepretržite triedi odpad.

odpadkoch. Asi 3 000 pri skládke žijúcich rodín nepretržite triedi dovážaný odpad a zhodnotiteľnú časť z neho predáva na recyklovanie,” vysvetľuje.

Pripravná fáza projektu trvala vyše pol roka. Holandský fotograf si v každom meste zohnal prostredníka – producenta, ktorý mu pomohol s lokálnymi realiami. Ďalšou výzvou pre neho bol vizuálny koncept, lebo odpad je napokon všade len odpad. Položil si základnú otázku: ako predostrieť posolstvo projektu a súčasne zaistiť, aby boli snímky zaujímavé a rôznorodé? Našiel naozaj jednoduchú odpoveď: veľa z nás číta o problémoch s odpadom, ale až pri pohľade na tie správne fotografie nadobúdame zodpovedajúcu predstavu.

Technika v drsných podmienkach

„Dúfam, že týmto projektom zvýším povedomie o probléme s odpadom a motivujem

New York – smetiarska loď preváža odpad z Bronxu do recyklačného závodu v Brooklyne.

Tokio – v spoločnosti Daiichi Shoji spracúvajú 40 ton papiera denne.

takisto užitočný, pre jeho nízku hmotnosť a skvelú prenosnosť,” pridáva. Pri svojich reportážach používal objektívy:

V afrických krajinách čakajú na skládkach tisíce zberačov odpadkov.

AF-S Zoom-Nikkor 17 – 35 mm f/2,8D IF-ED, ďalej AF-S Nikkor 35mm f/1,4G, a napokon AF Nikkor 50 mm f/1,8D. Produkty firmy Nikon používa už 33 rokov, takže toto partnerstvo trvá dlhšie než čokoľvek iné v jeho živote.

KR

Foto: © Kadir van Lohuizen

Ľudí, aby si uvedomili dopad nášho konania na budúcnosť planéty,” uzatvára Kadir, ktorý sa okrem miestnych prostriedníkov spoľahol aj na fototechniku: „Väčšinou toho nenosím veľa: dve telá a tri objektívy. Pomáha mi to pôsobiť diskretné, splývať s prostredím. Podmienky boli niekedy drsné – napríklad pri vysokej vlhkosti, akou sa vyznačuje Jakarta. Potreboval som, aby telá fotoaparátov aj objektívy obstáli.“

Ako spokojne spresňuje, pri každom kroku kariéry ho sprevádza výbava rovnakej značky – a nikdy nezlyhala. „Uprednostňujem fotoaparát Nikon D810. Má fantastické funkcie videa a rozlíšenie 36 megapixlov tiež znamená bezkonkurenčnú kvalitu snímok. Model Nikon Df je

New York – plechovkár v uliciach.

Podpora pre slovenských dodávateľov potravín

Po úspechu projektu „Chcem dodávať“ prichádza agrozozort s ďalším podporným opatrením na zvýšenie podielu domácich výrobkov na pultoch.

Uskutočňuje sa formou výzvy v rámci Programu rozvoja vidieka. Poľnohospodári, ktorí uspejú a získajú nenávratný finančný príspevok, budú môcť investovať do výstavby objektov a skladovacích kapacít, zvýšiť efektívnosť výroby či spustiť produkciu nových výrobkov. Žiadosť o príspevok musí podať skupina aspoň troch podnikateľských subjektov – partnerov projektu. Ten sa totiž chápe ako integrovaný a má za cieľ efektívnejšiu spoluprácu prvovýrobcov, spracovateľov a obchodníkov.

Ciele výzvy

„Touto výzvou chceme posilniť odvetvia živočišnej a rastlinnej výroby,“ uviedla ministerka pôdohospodárstva SR Gabriela Matečná. „Spoluprácou docielia prvovýrobcovia a spracovatelia efektívnejší zásobovací reťazec. Prispeje to k zvýšeniu dostupnosti kvalitných slovenských potravín pre našich spotrebiteľov,“ dodala. Do výzvy sa môžu zapojiť len subjekty sídliace na Slovensku. V jej rámci môžu záujemcovia požiadať o financie na

rôznorodé ciele. Napríklad na zvýšenie skladovacích kapacít a pozberovú úpravu, na zlepšenie kvality a úrodnosti pôdy, na rozšírenie vlastnej výroby či zavedenie nových technológií. Zároveň ide aj o zníženie záťaže životného prostredia či zlepšenie propagácie a marketingu. Výzva tiež umožňuje diverzifikovať činnosti podniku na nové výrobky, ktoré predtým neboli predmetom jeho činnosti, či na zásadnú zmenu výrobného procesu.

Päťdesiat miliónov

Celková výška prostriedkov výzvy predstavuje takmer 50 miliónov eur. „Našou snahou je podporiť najmä poľnohospodársky rozvoj v menej rozvinutých regiónoch.

Na rozvoj krátkych dodávateľských reťazcov a miestneho trhu je vyčlenených 50 mil. €.

Prostredníctvom výzvy môžu farmári zvýšiť aj zamestnanosť,“ vysvetlil Jaroslav Gudába, generálny riaditeľ sekcie programov rozvoja vidieka na ministerstve. Pre Bratislavský kraj je vyčlenených takmer 8, na podporu ostatných regiónov 42 miliónov eur.

Výzva je orientovaná na rozvoj krátkych dodávateľských reťazcov a miestneho trhu. Krátky dodávateľský reťazec je taký, ktorého súčasťou nie je viac než

jeden sprostredkovateľ medzi poľnohospodárom a spotrebiteľom. Môžu to byť napr. reštaurácia, školská jedáleň, závodná kuchyňa, nemocnica, hotel, obchod či veľkoobchod. Miestny trh je vymedzený ako okruh 100 km od miesta pôvodu výrobku alebo územie kraja pôvodu výrobku (chápe sa ním poľnohospodárska komodita – napr. zelenina, mlieko, hrozno, ošipané...).

„Výzvu sme zverejnili s predstihom, aby žiadatelia mali dostatok času pripraviť projekty. Podávanie žiadostí o nenávratný finančný príspevok bude totiž možné až do 15. októbra,“ dodal J. Gudába.

ZPA

Ilustračné foto: Pexels

Domáce potraviny na pultoch

Júlový prieskum spoločnosti GfK vo všetkých predajných sieťach veľkých reťazcov ukázal, že na pultoch majú priemerne vystavených 2 626 slovenských produktov (oproti vlaňajšku mierny nárast). V rámci maloobchodu najlepšie skončil Kaufland s priemerným absolútnym počtom 5 508 vystavení, čo je viac ako dvojnásobok slovenského priemeru. Tento počet kontinuálne rastie od roku 2016 a dokazuje snahu reťazca podporovať domácich dodávateľov. Prieskum sledoval celkom 32 kategórií tovaru. Najväčší percentuálny podiel

vystavených výrobkov býva už tradične v kategóriách: mlieko, balený chlieb a pečivo, vajička a balené vody. V absolútnych počtoch vystavení však vedú: pivo, víno, vody, liehoviny, mlieko a jogurty. Kaufland zaznamenal vo všetkých sledovaných kategóriách vyšší absolútny počet

vystavení výrobkov, ako je slovenský priemer.

V percentuálnom podiele má najviac vystavených domácich výrobkov obchodná sieť COOP Jednota (57 %).

LL

Priemerné počty vystavení slovenských výrobkov v reťazcoch

Zdroj: GfK Slovakia

Ked' nestíhate...

... nemusí to platiť aj o zdravom jedle, ktoré je pre každého úspešného človeka základom. Kolóny na cestách, krátka pauza medzi stretnutiami či nikdy neutíchajúce povinnosti nemusia byť prekážkou, aby ste si dopriali niečo na zasytenie. Produkty DayUp neobsahujú pridaný cukor, konzervanty ani farbivá. Zdravá a chutná kapsička v sebe skrýva len to najlepšie – lahodný mix ovocia, jogurtu a obilnín. Vďaka praktickému baleniu si ich vychutnáte kedykoľvek a kdekoľvek. Nájdite si aj vy svoju obľúbenú príchut' spomedzi produktov DayUp, ktoré sú

ZU

Jedlo, čo vydrží čerstvé tri roky

Hlavne na cestách sme často nútení uchýliť sa k jednoduchšiemu a pohodlnejšiemu stravovaniu na úkor kvality – ku konzervovaným či instantným jedlám. Na varenie jednoducho nie je čas, priestor a často ani nálada. Musíme však v týchto situáciách jesť menej kvalitne? Prečo si výnimočné okamihy na chate alebo v kempu neužiť naplno?

Preto vyskúšajte Adventure Menu, ručne varené jedlo z Českej republiky. Špeciálne patentovaná metodológia umožňuje

pripraviť ho úplne bez konzervantov či iných aditív. Napriek tomu vydrží v komore – alebo v batohu – čerstvé až tri roky! Sterilizovaný pokrm si uchováva svoju prirodzenú chuť, vôňu a vzhľad, spoločne s nutričnými hodnotami. Nie je dehydrovaný ani instantný.

Nejde o polotovary, ale o hotové, podomácky pripravené jedlo. „Unikátna kombinácia tlaku, pary a materiálov umožní jedlo zbaviť choroboplodných zárodkov a uzavrieť ho v ochrannej atmosfére v tzv. tekutom stave. Prítom nie je nutné používať žiadnu chémiu,“ opisuje Radek Slabý, jeden zo zakladateľov značky Adventure Menu.

Jedlo je pripravené na okamžitú konzumáciu, stačí ho ohriať napr. v mikrovlnke, kotlíku, horúcej vode. Unikátna je možnosť tzv. samoohrevu – v špeciálnom ohrievacom vaku za pomoci jednorazovej exotermickej kapsuly, ktorá vytvorí teplotu až 100 °C. Horúca para tak ohreje jedlo aj v extrémnych podmienkach za 12 minút.

EŠ

Kofola kupuje Kláštorňú

Spoločnosť Kofola ČeskoSlovensko získala do svojho portfólia ďalší lokálny produkt: slovenskú minerálnu vodu Kláštorňá. Tá – ako jedna z prvých – prišla na náš trh v malých sklenených fľašiach. Rýchlo si získala priaznivcov a do povedomia Slovákov sa zapísala ako „kráľovná minerálnych vôd“. Vinou komplikovanej vlastníckej histórie však prešla zložitými obdobiami a takmer sa na ňu zabudlo. Cieľom Kofoly je túto značku oživiť a vrátiť na stoly spokojných zákazníkov. Kláštorňá je známa svojou neutrálnou

chuťou. Jej prameň na turčianskej strane Malej Fatry sa kvalitou a zložením radí k najlepším zdrojom na území Slovenska. Touto akvizíciou Kofola potvrdila, že sa orientuje na tradičné, kvalitné značky. Pri minerálnej vode Kláštorňá chce zopakovať svoj vlastný úspešný príbeh.

AG

Naše ovocie a zelenina

Kaufland nakupuje ovocie a zeleninu od približne 200 slovenských dodávateľov a pestovateľov, čím im garantuje stály odbyť a podporuje zamestnanosť i rozvoj poľnohospodárstva v našich regiónoch. Celkovo to predstavuje 3 845 hektárov poľí a sádov a 92 ha skleníkov a fóliovníkov.

Zákazníci si teda môžu vybrať zo širokej ponuky domácej úrody. V minulom roku im Kaufland ponúkol vyše 50 mil. kg čerstvých produktov. Z toho bolo takmer 25 mil. kg zeleniny, viac než 20 mil. kg zemiakov, viac než 5 mil. kg ovocia a takmer 19-tisíc kg húb.

„Čerstvosť a kvalita sú pre nás jednou z priorít. Zároveň chceme podporiť domácu produkciu a predávať čo najviac ovocia a zeleniny zo Slovenska,“ povedala Lucia Langová, hovorkyňa spoločnosti. Podľa nej Kaufland garantuje, že do 19-tej hodiny nájdú zákazníci v predajniach vždy kompletný sortiment čerstvého ovocia a zeleniny.

DT

Proti plytvaniu potravinami

Tesco začalo vlani bojovať proti plytvaniu potravinami: zaviazalo sa znižovať odpad zo svojich obchodov a distribučných centier. Preto začalo presnejšie sledovať a vyhodnocovať jeho objem v prevádzkach, s cieľom nájsť spôsob, ako ho efektívne znižovať.

Vo finančnom roku 2017/18 umiestnilo na Slovensku celkovo 564 659 t potravín; nepredalo 8 521 t. Z toho spoločnosť darovala 577 t ľuďom v núdzi, 9 t sa použilo ako krmivo pre zvieratá. Zvyšných 7 934 t potravín zlikvidovali ako odpad. V porovnaní s minulým rokom (9 957 t) je to výrazné zlepšenie o 20 %. V rámci celej strednej Európy Tesco znížilo objem potravinového odpadu na 38 054 t, čo predstavuje medziročný pokles až o 30 %. Svedčí to o podstatnom zlepšení plánovania a objednávaní tovarov.

KŠ

Výroba potravín a úspory energie

Oblasť potravinárskej a baliacej techniky dnes prináša inovatívne riešenia pre efektívne využitie energie a zdrojov.

Rastúci globálny dopyt po energii nastoľuje nástočlivú otázku šetrenia zdrojmi aj v potravinárskom priemysle. Energeticky efektívne technológie pozdĺž všetkých procesných refazcov sa stávajú hlavnými výzvami našej doby.

Ide o celý proces

Ako upozorňuje Zväz nemeckých výrobcov strojov a zariadení (VDMA), v problematike energetickej efektivity sa nestačí sústrediť len na šetrné motory, kompresory, ventilátory alebo čerpadlá. Treba si uvedomiť, že s každým ďalším krokom pozdĺž výrobnéj linky rastie hodnota vyrábaného produktu. Inými slovami: najväčší podiel energie je skrytý v samotnom produkte, ale hneď za ním nasleduje baliaci materiál. Omnoho väčší úspech preto sľubujú optimalizované procesy a konštrukčné zmeny, ktoré sa prejavujú na procese ako celku.

Procesy pri výrobe potravín – napr. ohrievanie, varenie, temperovanie, chladenie – vyžadujú veľké množstvo energie. Nasadením inovatívnych technológií a najmodernejších zariadení možno napr. vo výrobe tvrdých bonbónov ušetriť 50 %, pri temperovaní čokolády až 80 % energií. Spotrebu energie na potrebné procesné teplo pri výrobe pečiva dokážu inteligentné riadiace systémy pecí zredukovať o 50 i viac percent.

Šetrné používanie vody

Potravinársky priemysel je odkázaný na čerstvú vodu – nepotrebuje ju len výrobný proces samotný; býva tiež obsiahnutá vo finálnom produkte. Je nenahraditeľná pri hygienických procesoch spracovania a balenia potravín. Získavanie, úprava a distribúcia čistej vody sú však energeticky náročné procesy, rovnako tak následná likvidácia odpadných vôd.

Popredným trendom sú tu systémy „cleaning in place“, čo znamená čistenie komponentov potravinárskych a baliacich strojov priamo na mieste. Výsledkom sú presne definované, časovo optimalizované čistiace operácie s najmenšou možnou spotrebou zdrojov. Okrem šetrenia životného prostredia to znižuje obstarávacie a likvidačné náklady na čistiace a dezinfekčné prostriedky i na vodu samotnú. Lhkému a rýchlemu čisteniu napomáhajú tiež stroje a zariadenia konštruované podľa zásady „hygienic design“. Nemajú totiž žiadne rohy a dutiny, kde by sa mohli hromadiť výrobné zvyšky, mikroorganizmy a špina.

Zváranie ultrazvukom

Táto technológia šetrí obalový materiál a dosahuje užšie zvary. Navyše umožňuje použiť na balenie tenšie a cenovo výhodnejšie fólie, ktoré už nepotrebujú dodatočnú vrstvu, umožňujúcu tepelné zváranie. To ušetrí až 30 % materiálu i nákladov.

Ultrazvukom sa dajú čisto a tesne zvariť i obalové materiály umazané baleným obsahom. To umožňuje zredukovať

nevyužitú plochu obalov a opäť ušetriť materiál. V porovnaní s kontaktnými tepelnými metódami sa znižuje spotreba energie až o 80 %.

Spracovanie fólie, ľahčené obaly

Pre obal vyhovujúci zásadám trvalej udržateľnosti nie je rozhodujúci len materiál fólie, ale i jej spracovanie. Na moderných baliacich strojoch možno tieto parametre nastavovať veľmi presne a flexibilne. Napr. systém zaisťujúci optimálny posuv fólie prispieva k minimalizácii odpadu na okrajoch a dovoľí vyrobiť z jedného pásu fólie viac obalov. Stále viac spotrebiteľov sa dnes rozhoduje na základe ekologických kritérií. Firmy preto – pod heslom „lightweighting“ – začínajú redukovать veľkosť a hmotnosť obalov. Či už plechovky, plasty, alebo sklenené nádoby, všetko je stále ľahšie – a to pri rovnakých, resp. lepších vlastnostiach a stabilite. Táto prax prispieva k úsporám surovín a energií, optimalizuje manipuláciu a znižuje náklady na dopravu.

VF

Spracované z podkladov VDMA
Foto: Messe Düsseldorf/ctilman

štýl

Averzy a reverzy v tvorbe Ivana Řeháka	76
Medailér je dnes na Slovensku osamelým bežcom	
Slow fashion v interiérovom dizajne	80
Pre vodu bez rias	81
Ako udržať čistotu a hygienu vo vašom bazéne	
Slnečné kolektory na bytovke sa oplatia	81
Dôraz na čistý riad	81
Moderné umývačky vedia, čo umývajú	
Súčasný trendy v osvetlení interiérov	82

Averzy a reverzy v tvorbe Ivana Řeháka

Nie je problém vymyslieť, čo bude na ploche mince. Oveľa ťažšie je realizovať to v danom materiáli.

Akademický sochár Ivan Řehák (nar. 1954) patrí k našim známym medailérom. Vytvoril návrhy mnohých slovenských i českých mincí a medailí. Na každoročnom berlínskom veľtrhu World Money Fair sa viacero jeho mincí dostalo do prvej svetovej desiatky. V roku 2011 vyhlásili jeho dvojeurovku za najkrajšiu mincu sveta v kategórii Trade Coin.

Kľukatá cesta k „malému“ umeniu

Ivan Řehák od malička rád kreslil. Preto navštevoval ľudovú školu umenia v moravskom Uničove a neskôr v Prievidzi, kam postupne viedli jeho životné cesty z rodnej Bratislavy. A keď prišiel čas na štúdium vyššieho stupňa, zvolil si Vysokú školu výtvarných umení – nie však maľovanie, ale modelovanie. Tam vraj bude pri prijímacích skúškach menšia konkurencia... Prijali ho na prvý raz. Po dvojročnej prípravke nasledovali štyri roky „špeciálky“ na reliéfnom oddelení u profesora Rudolfa Pribiša, národného umelca, monumentalistu, ktorý sa však venoval aj komornej soche a medailérskej tvorbe. Jeho žiak ukončil štúdium v roku 1979 diplomovou prácou – ako inak, reliéfom.

Po štúdiách ostal na voľnej nohe, venoval sa príležitostným veciam a malým projektom. S medailérstvom sa nerozišiel – obosielal súťaže na pamätné mince. V roku 1983 to bola storočnica Národného divadla v Prahe, o rok neskôr výročie básnika Jana Neruda a v nasledujúcom roku zasa spisovateľa Martina Kukučína.

Od školy po školu

V roku 1986 sa Ivan Řehák zamestnal na Strednom odbornom učilišti stavebnom v Leviciach, napojenom na vtedajší Slovenský priemysel kameňa. Zakladali tam kamenosochárske oddelenie a on bol učiteľom i majstrom odborného výcviku. Vydržal až do roku 1989, keď po spoločenských zmenách škola stratila

Z cyklu Paralelné světy

Celebrita na safari

perspektívu. Vrátil sa do Bratislavy, kde ďalšie tri roky pracoval v štátnych reštaurátorských ateliéroch v ateliéri nástennej maľby a kamennej plastiky.

Potom prišla ponuka zo Slovenskej technickej univerzity. A tak sa ocitol na Katedre konštrukcií Stavebnej fakulty, neskôr na osamostatnenej Katedre architektúry. Tu pôsobí dodnes.

Na škole učil prakticky všetky výtvarné disciplíny – aj modelovanie, aj kreslenie, v súčasnosti kompozíciu a farbu. Prednáša tiež filozofické, estetické a kompozičné princípy v ateliérnej tvorbe. „Práca pedagóga ma stále baví,“ konštatuje. „V škole sa cítim ako na divadelných doskách – keď na ne vyjdete, všetko ostatné odchádza pomimo.“

Odchod a návrat

Na kresbu, ako samostatnú disciplínu, už nemá čas. Keď pracoval v Leviciach, nemal ho ani na medaily. Vrátil sa k nim až v Bratislave. Bol aj medzi zakladajúcimi členmi Združenia medailérov Slovenska v roku 1990, hoci aktívnejšie v ňom začal pôsobiť až po roku 2000. Od roku 2002 sa zúčastňuje pravidelných svetových výstav FIDEM (Medzinárodná federácia umeleckej medaily). Teraz sa v rámci združenia orientuje hlavne na spoločné výstavy.

Návrat k medaile vidí ako prirodzenú vec. „Už v prípravke na škole som robil malé reliéfky a plakety,“ spomína. „A potom, pod odborným dohľadom v špeciálke, sme každý semester mali povinne nejakú medailu. Museli sme prejsť cez všetky

materiály: kameň, drevo, keramiku i kov. Na medaile ma najviac zaujímajú historické fakty a súvislosti. Vždy som k tomu inklinoval.“

Bohaté dedičstvo

Medailérstvo má v Európe silné, hlboké korene. Rozvíjalo sa a vrchol dosiahlo najmä vo Francúzsku a v Taliansku. Tieto tradičné krajiny síce v ostatných rokoch ustúpili z výslnia, no stále si držia úroveň.

**Minca má averz i reverz.
Obe strany majú súvisieť.
Tematicky
aj kompozične.**

Československé medailérstvo nastúpilo na scénu v medzivojnovom období osobnosťou Otakara Španiela a po 2. svetovej vojne jeho žiakmi, ktorí rozvíjali medailérsku tvorbu v Čechách aj na Slovensku. V súčasnosti však rady slovenských tvorcov medailí, žiaľ, rednú. Ivan Řehák dnes ostal jediným Pribišovým žiakom, ktorý tvorí návrhy na mince. Kontinuita sa stráca, hoci je na čo nadväzovať. Veď jeho medailérsky „rodokmeň“ stojí za to: Pribiš študoval v 30. rokoch u profesora Španiela, ktorý sa zasa začiatkom storočia učil vo Viedni u jedného z najvýznamnejších rakúskych medailérov Josefa Tautenhayna. A rakúske medailérstvo bolo v tej

Jiří Trnka, návrh na mincu, reverz

dobe porovnateľné s francúzskym. Takže – nebola by škoda spretŕhať tieto prestížne umelecké prepojenia?

Kto môže robiť medaily?

Ivan Řehák má jasný názor: „Medailér by mal mať sochársky základ. Lebo ak pociťoval študoval sochárstvo, tak je to v jeho tvorbe vidieť. Pokiaľ má problém namodelovať figúru v priestore, tak s jej zobrazením v reliéfe sa jeho problémy len znásobia. Kto neprejde klasickou výučbou, jeho tvorbu to poznamená. V súčasnosti je medaila viac-menej okrajovou záležitosťou. Počet mladých umelcov, ktorí sa zúčastňujú súťaží na návrhy mincí pri NBS, je skutočne veľmi malý vzhľadom na tradíciu, ktorú tu založili naši profesori, žiaci O. Španiela.“

Výtvarné návrhy mincí hodnotí odborná komisia, rozhoduje však NBS.

Položme si tiež otázku: môže byť medaila – okrem kovu – aj z niečoho iného? Áno, robia sa (a dokonca vystavujú) veci za hranicou klasických predstáv – z hociakých materiálov, dokonca z odpadu. A s využitím akejkoľvek technológie či

Autoportrét, medaila

techniky. Nemusia byť ani reliéfné. Prevažne ide o rôzne skladačky, popravde bližšie k voľnému umeniu. Rád ich skúša aj majster Řehák.

Príťažlivé mince

Priame zákazky nedostáva, no cieľavedome si vyberá súťaže, účasť na ktorých mu dovoľí čas. Najviac súťaží je na pamätnej a zberateľské mince. Na prvú, po dlhoročnej prestávke, sa prihlásil v roku 2005 – pri 350. výročí korunovácie Leopolda I. za uhorského kráľa. Po tejto skúške sa potom už súťaží zúčastňoval častejšie. A prišli úspechy: dve strieborné 200 Kč mince z roku 2010 (Alfons Mucha, 150. výročie narodenia, Staromestský orloj, 600 rokov od zostrojenia), zlatá 100 € minca z roku 2011 (Pribina, 1 150. výročie úmrtia), strieborná 10 € minca z roku 2014 (Jozef Murgáš, 150. výročie narodenia), pamätná 2 € minca z roku 2015 (Ľudovít Štúr, 200. výročie narodenia).

Posledným – a dvojnásobným – úspechom je víťazstvo v súťaži o striebornú zberateľskú 10 € mincu k stému výročiu smrti M. R. Štefánika, ktorá vyjde v apríli budúceho roka. Umelec totiž do súťaže poslal dva samostatné návrhy – a oba skončili na prvom mieste s rovnakým počtom bodov... Banková rada NBS však rozhodla, že napokon sa bude realizovať iba reverzná strana jedného z návrhov: s vyobrazením štátnika v generálskej čiapke a s dvojplôšnikom Caproni, v ktorom zahynul.

DT

Obrázky: archív IŘ

M. R. Štefánik, návrh na mincu

Slow fashion v interiérovom dizajne

V dnešnej dobe, keď každá priemerná domácnosť mení svoje interiérové doplnky aspoň trikrát ročne, chce slow fashion zachrániť aspoň kúsok nášho sveta.

Často v úmysle urobiť niečo dobré kupujeme zbytočné alebo nekvalitné veci, ktoré možno ani nepotrebuje, a tak produkuje iba odpad. Darmo si kúpime eko – bio produkty vyrobené na druhom konci zemegule, keď logistika a transport k nám vyprodukuje viac škodlivého odpadu, ako keby tá vec pochádzala z bežného, neekologického hospodárstva.

Slow fashion sa odzrkadľuje aj v interiérovom dizajne. Návrhári po celom svete sa snažia edukovať klientelu, aby kupovala produkty od lokálnych výrobcov. Tým podporí nielen ekonomiku, ale aj domácu kreativitu tvorbu. Dôraz sa kladie i na samotné materiály, medzi ktorými nechýbajú organická bavlna, ľan, bambus či hodváb.

Budíme ohľaduplní

Ohľaduplnosť v bývaní možno praktizovať viacerými spôsobmi. Nemusíme hneď pestovať biobavlnu či vlastniť stolársku dielňu. To nechajme na profesionálov. Podporou lokálnych výrobcov a kúpou ich výrobkov urobíme viac než dosť. Ďalšou možnosťou sú second hand bazáre. Priaznivci recyklovanej módy nemôžu dopustiť na hodnotné úlovky z garážových výpredajov. Niekedy nájdeme naozaj kvalitné, málo používané veci, ktoré nám môžu dlho a dobre slúžiť. Nie každému sú však veci z druhej ruky sympatické. V niektorých prípadoch sa ani neodporúča ich kupovať – z hygienických dôvodov. Domáci trh ponúka dostatok kvalitných interiérových doplnkov, z ktorých sa môže tešiť dlhé roky. Predstavme si niekoľko techník, ktoré by nemali chýbať v žiadnej ekologicky zmyslajúcej domácnosti.

Quiltovanie

Ide o prastarú technológiu, ktorá pomocou prešívania spája tri vrstvy látok. Hornou

Prehozy sú vhodné aj do detských izieb.

býva väčšinou patchwork, strednú tvorí mäkučká výplň, spodnou je jednoduchá bavlnená látka. Všetky tri vrstvy sú spojené drobným prešivacím či ozdobným stehom, ktorý neslúži len funkčne, ale aj ako estetický prvok.

Výroba takýchto patchworkových quiltov trvá niekoľko týždňov až mesiacov. Ide o náročnú techniku, ktorá si vyžaduje zručnosť a skúsenosti. Dôkladné prešívanie zapožičia takýmto prehozom nesmrteľnosť. Hovorí sa, že dobre ušitý quilt bude slúžiť ešte aj vnúčatám.

Háčkovanie a pletenie

Do domácností našich starých mám patrili odjakživa háčkové obrusy; momentálne táto technika opäť ožíva. Moderné sú nielen obrusy – vďaka pokročilej

technológii sa ponuka háčkových výrobkov rozrastá. Dnes už nájdeme týmto tradičným spôsobom vyrobené aj koše, koberce z technických materiálov, dokonca drobný nábytok.

Populárnym doplnkom každej obývačky, najmä v chladnejších mesiacoch, sú pletené deky. Vďaka modernej technológii sa môžu vyrábať aj strojovo, čo značne zrýchli proces. Ručná pletenina je charakteristická svojou surovou štruktúrou, často aj nepravidelnosťou; avšak nájdeme i krásne precízne práce, pochádzajúce zo šikovných rúk profesionálov.

Ľan a bavlna

Pomalá móda podporuje znovuoobjavenie prírodných materiálov ako bavlna, ľan, drevo a veľa recyklovateľných surovín. Ak žijete svoj „slow living“ štýl, ľanové doplnky sú tie pravé dekorácie do vášho príbytku. Dovoľte ľanu krčiť sa – je to jeho prirodzená vlastnosť. K obrusu viete krásne zladíť aj iné doplnky. Či sa už rozhodnete pre ľanové utierky alebo vrecúška na pečivo, bude to správna voľba. Nielen pre vaše zdravie, ale i naše životné prostredie. Zásady slow fashion spočívajú v kvalitných výrobkoch od lokálnych autorov. Dôležité sú štýl a udržateľnosť, nie módný trend. Výrobky musia byť trvácne a univerzálne, aby ladiť v každom ročnom období. Nie nadarmo sa hovorí, že nie sme takí bohatí, aby sme si mohli dovoliť kupovať lacné veci!

Julianna Rencés Kovács

Foto: Love Colors

Quiltované vankúše s jemnou výšivkou

Pre vodu bez rias

Zmenila voda vo vašom bazéne farbu a jeho steny sú klzké? Dajte si pozor, aby vám v ňom nezačali rásť riasy. Ich spóry sa dostanú do vody veľmi ľahko, a to vďaka prachu, vetru či dažďu. Riasy v bazénovej vode pritom predstavujú celý rad zdravotných rizík. Ak zistíte, že sa im začalo vo vašom bazéne dariť, okamžite zasiahnite!

Riasy môžu spôsobiť tráviace problémy, kožné reakcie, prípadne spustí prejavy alergie. Okrem toho sa v bazénovej vode môžu usadiť prvky a dokonca aj sinice. Ako sa však rias účinne zbaví? Vyskúšajte novinku Savo Chlór

Šok – prípravok, ktorý rýchlo zvýši koncentráciu chlóru v bazénovej vode, účinne dezinfikuje a zabraňuje rastu rias.

VN

Slnečné kolektory na bytovke sa oplatia

Na jar nainštaloval Thermo|solar Žiar solárny systém na ohrev teplej vody v bytovom dome vo Zvolene. Služí pre 30 bytov a ich cca 90 obyvateľov. Spolu ide o 16 kolektorov TS500 umiestnených na dvoch výťahových búdkach. Studená voda sa ohrieva v paralelne zapojených zásobníkoch po 1 000 l a následne sa vo výmenníku podľa potreby dohreje na požadovanú teplotu. Predpokladaný ročný energetický zisk je okolo

24 MWh. Návratnosť investície sa pohybuje na úrovni približne 10 rokov.

Kolektory sú na výťahových šachtách preto, lebo investor ich nechcel umiestniť priamo na relatívne nový strešný plech – pre prípad opravy, ale aj preto, že nebolo možné dodatočne spevniť konštrukciu strechy. Pomocnú konštrukciu pre solárne panely robili na mieru na základe statického posudku a návrhu odborníka.

ŠK

Dôraz na čistý riad

Umývačky riadu AEG Mastery majú novú funkciu SprayZone, ktorá aktivuje veľmi intenzívne umývanie. Hravo tak – bez predumývania či namáčania – odstráni i odolné nečistoty. Prídavné satelitné sprchovacie rameno zaisťuje, že dôkladnej očisty sa dočká doslova každý milimeter aj natesno uloženého riadu.

Program ProZone navyše umožní použiť, v rámci jedného umývacieho cyklu, odlišné nastavenie v hornom a dolnom umývacom koši. To oceníte, ak sa chystáte umyť rozdielne druhy riadu, napr. vínové poháre a silne znečistené tanieri. Každému kusu tak bude poskytnutá adekvátna starostlivosť priamo na mieru. Funkcia AirDry (v modeloch FSE63716P a FEE63716PM) v závere sušiacieho cyklu

pootvorí dvierka umývačky a dovoľí vniknúť dnu vzduchu z okolia, čo proces urýchli. Maximalizuje sa sušiaci výkon a minimalizuje spotreba energie. Vďaka prirodzenému dosušeniu sa na riade nevytvoria škvrny.

KR

VÝTAHY

výroba, rekonštrukcie, montáž

zeva

S.R.O.

VÝTAHY ZEVA spol. s r.o.
Beckovská 38
821 04 Bratislava 2

tel.: +421 2 4820 8620
fax: +421 2 4820 8623

e-mail: zeva@zeva.sk

www.zeva.sk

- opravy a generálne opravy starých výťahov
- postupná modernizácia starých výťahov, ktorej výsledkom je nový výťah
- výroba, dodávka a montáž nových výťahov
- výroba slovenských elektrokomponentov pre výťahy
- výroba slovenských riadiacich systémov pre výťahy
- držiteľ certifikátu kvality ISO 9001
- firma s 20 ročnou tradíciou

Súčasný trendy v osvetlení interiérov

Osvetlenie patrí k najdôležitejším veciam v domácnosti. Hoci väčšina ľudí si pri zariaďovaní domu necháva jeho výber až na koniec, nie je to najlepší postup.

Nákup správnych svetidiel by mal mať rovnakú vážnosť ako výber kúrenia, izolácie či okien. Ak si ho však zaradíme až na záver zariaďovacích aktivít, obvykle sa musíme prispôbiť sume, čo nám zostala z pôvodného rozpočtu. A to je škoda, lebo svetlo výrazne ovplyvňuje naše zdravie i kvalitu života.

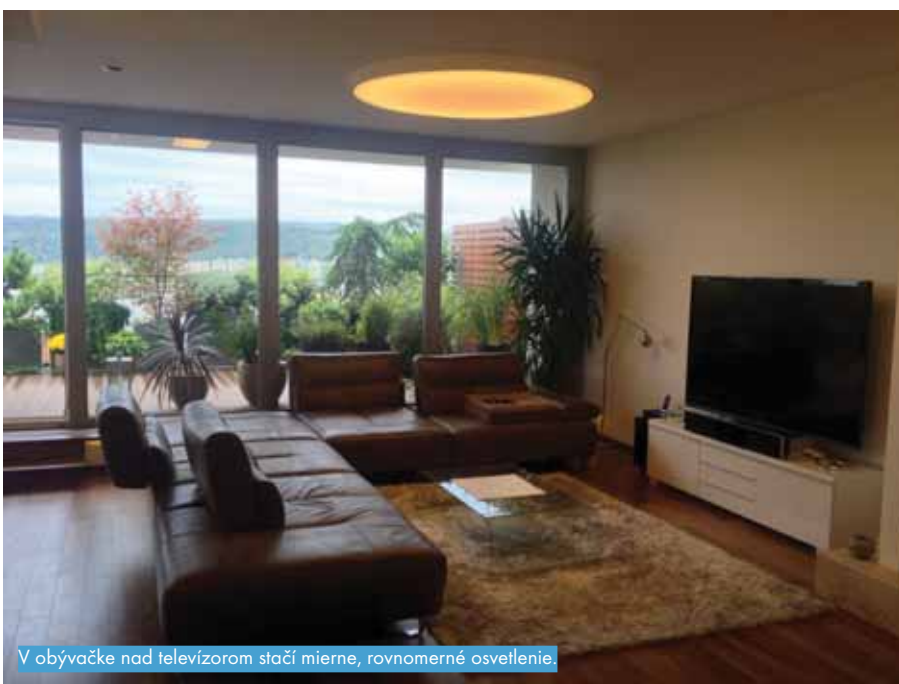
Nové poznatky o svetle

Pre človeka je najzdravšie prirodzené svetlo, ktorého hlavným zdrojom po celé tisícročia bolo slnko. To riadilo celý jeho život, predovšetkým pravidelné striedanie bdenia a spánku. Pred niekoľkými rokmi bol v ľudskom oku objavený fotoreceptor citlivý na tzv. modré svetlo. To má vlnovú dĺžku cca 464 nm, bežne ho vidíme ako studené biele svetlo a často sú ním zaliate kancelárie, nákupné strediská aj naše obývačky. Spomenutý receptor vplýva na tvorbu melatonínu – spánkového hormónu, ktorý okrem denného rytmu človeka ovplyvňuje celý rad procesov: krvný obeh, teplotu tela, krvný tlak, metabolizmus cukrov, tukov i bielkovín, imunitu, produkciu pohlavných hormónov, starnutie či duševnú (ne)pohodu. Pritom modré svetlo znižuje v tele hladinu melatonínu a naopak stimuluje vylučovanie jeho náprotivku – kortizolu, hormónu nabadenia.

Keďže v ostatných rokoch trávime čoraz viac času vnútri, umelé osvetlenie má (aj prostredníctvom vyššej hladiny kortizolu a zníženej hladiny melatonínu) zásadný vplyv na biologické a fyziologické procesy v organizme, pocity únavy i celkovú kondíciu. Čiže nielen jedlo, ale aj svetlo rozhoduje o tom, či sme v pohode, ako spíme alebo pracujeme.

V detskej izbe musia vyniknúť farby.

V obývačke nad televízorom stačí mierne, rovnomerné osvetlenie.

Oko a psychika sú prepojené

Do akej miery má umelé svetlo vplyv na naše psychické zdravie? Je všeobecne známe, že s ubúdáním svetla (napr. počas blížiaccej sa zimy) stúpa počet rôznych fóbii, úzkostí, smútkov a depresívnych nálad.

„Umelé svetlo je vnímané ako záťažové, ak je mu jednotliviec vystavovaný často a pravidelne, trebárs v práci,“ konštatuje psychológ Ľudovít Dobšovič. „Môže sa odraziť na prežívaní a celkovom napätí,

od čoho už je iba krôčik k stresom a napr. zhoršeným vzťahom. To zasa podnecuje depresívnu náladu, pochybnosti o sebe a podobne,“ upozorňuje.

Vplyv umelého svetla nie je samotným spúšťačom depresii či úzkosti, ale spolupôsobí ako záťažový faktor. Pre jedinca je preto oveľa prospešnejšie prostredie s dostatkom denného svetla než s umelým osvetlením.

Podľa oftalmologičky Tatiany Ďurčovej je hlavným faktorom umelého svetla

kvalita. Pri zlom osvetlení sa nám oči skôr unavia; začnú svrbieť, potom rezať, páliť či až bolieť. Neskôr sa nám môže začať rozmazávať videnie a musíme predčasne ukončiť prácu. Zato, ako tvrdí, kvalitné umelé osvetlenie primeranej intenzity, čo najviac podobné dennému svetlu, zabezpečí primeraný komfort aj pre dlhodobejšiu prácu očí.

Ako správne vyberať?

Pri výbere vhodného osvetlenia by sme mali okrem ceny či dizajnu dbať aj na spôsob distribúcie svetla, jeho farbu a kvalitatívne parametre. Taktiež treba zväziť umiestnenie, účel priestoru, v ktorom dané svietidlo chceme použiť, a mnoho iných okolností, ktoré v konečnom dôsledku priamo ovplyvňujú to, ako sa v miestnosti budeme cítiť a ako ju budeme vnímať.

Viac ako 28 % Slovákov nevie, že osvetlenie vplýva na naše zdravie.

Pri výbere sa oplatí poradiť s odborníkom – svetelným technikom. Lebo nie každé dizajnové, aj keď drahé svietidlo znamená kvalitné osvetlenie, rovnako ako aj nie každé lacné svietidlo musí byť nevyhovujúce.

Odkedy Thomas Alva Edison vymyslel žiarovku, uplynulo veľa času a spôsoby svietenia sa posunuli výrazne vpred. Namiesto žiaroviek už používame žiarivky, svietiť sa však dá aj neónkami, halogénkami, LED-kami... Absolútnou aktuálnou špičkou sú svetelné stropy, ktoré v jednom spájajú všetky kritériá zdravého svetla a navyše krásne vyzerajú.

Umelé svetlo blízke prirodzenému

Svetelné stropy predstavujú spôsob, ako obyčajné denné svetlo dostať do interiéru nielen cez okná. Sú výsledkom pokroku vedy a výskumu v tejto oblasti – ide síce o umelý zdroj svetla, ale so všetkými vlastnosťami prirodzeného. Tento husársky kúsok sa zrodil v slovenských hlavách. „Keď sme analyzovali vlastnosti a prednosti denného svetla, prečo a najmä kedy sa vonku cítime príjemne, vznikol súhrn parametrov a požiadaviek, ktoré sme zapracovali do nášho konceptu svetelných stropov,“ vysvetľuje Zlatko Balaš z firmy SvetelneStropy.sk a pokračuje: „Na rozdiel od klasických typov osvetlenia a svietidiel svetelné stropy distribuujú svetlo v priestore rovnomerne, presne ako obloha

Do kúpeľne patrí veľa svetla.

rozptyľuje slnečné žiarenie v atmosfére. Výsledné svetlo je vysokokvalitné, obsahuje všetky farby spektra a dá sa regulovať tak, aby sme aj v interiéri mali to najzdravšie osvetlenie.“

Najväčšiu zásluhu na tom má špeciálny difúzor, vyvinutý po mnohých laboratórnych testoch, ktorý svetlo dokonale rozptyľí, čo najmenej pohltí a hlavne nezmení jeho spektrálne zloženie. Ďalším plusom je vlastný LED systém, ktorý zabezpečuje vysokú účinnosť i kvalitu svetla. Jeho výsledkom sú skutočne vysoké svetelné intenzity stropov aj živé farby v priestore. Veľké plus predstavuje tiež fakt, že svetelné stropy sa robia na mieru. To znamená maximálne prispôbenie konkrétnemu priestoru a potrebám používateľa.

Pohľad architekta

Pri rozhodovaní sa o najvhodnejších svietidlách do domácnosti je podľa architekta Romana Merkla veľmi dôležité zväziť, na čo a kedy sa ten-ktorý priestor bude využívať. Potom vieme zvoliť správnu svietivosť, spôsob svietenia i farbu svetla.

Ideálne je rozptýlené svetlo, ktoré rovnomerne osvetlí celú plochu miestnosti. Dobré je tiež myslieť na typ činnosti, ktorý v nej bude prevládať. Napríklad na relax je vhodnejšie teplé biele svetlo okolo 3 000 K, na prácu zase studenšia biela farba okolo 5 000 K. Na chodby sa zasa hodí nepriame líniové svietenie. Samozrejme, hlavné osvetlenie môžeme doplniť o stojanové alebo závesné svietidlá – ako dizajnové kúsky na dotvorenie interiéru. A názor architekta na svetelné stropy? „Vďaka svojej konštrukcii a technológii svietenia majú v podstate neobmedzené tvarové i veľkostné možnosti. Čo sa týka povrchovej úpravy, dokážu sa prispôbiť akémukoľvek interiéru alebo predstave investora. Taktiež je možné ich atypicky upraviť materiálom podľa špeciálnych požiadaviek, napr. drevená dyha, tapeta, textil alebo koža. Navyše ponúkajú možnosť zapustenia do sadrokartónu, čím sa stávajú faktickou súčasťou stropu,“ vymenúva R. Merkl ich prednosti.

BP

Obrázky: svetelnestropy.sk

View of companies of GDPR

The European General Data Protection Regulation (GDPR), which came into force on 25 May, is a big topic throughout Europe. This results from a survey conducted by the EOS KSI company in 15 countries of the European Union, including Slovakia.

Up to 41% of European companies say that the regulation is of substantial concern for them. They must hire new personnel, adjust their operation and increase the amount of bureaucracy. Some are even afraid that they fail to make the transition to GDPR. 16% of companies said they were only partially concerned about this issue, and 25% a little or not at all. The remaining 11% of subjects did not know how to respond, and 7% did not respond. Western Europe pays more attention to the new personal data protection rules than Eastern Europe. At the same time, fears that these rules could threaten the

business model of their company were expressed by every fourth company (26%). However, Slovak companies showed a much higher level of concern (up to 37%), the third worst result in Europe; only Romanians are more sceptical (39%) and our western neighbours in the Czech Republic, where the fear of survival is experienced by up to 43% of companies.

Who is not concerned about bureaucracy

Concerns about survival are not the only thing associated with the GDPR by the companies. More than 70% of them expect more documents, higher requirements for document storage, and also a pressure to increase the number of employees. On the other hand, however, they realize that they will have a higher level of data security in return.

Denmark has the most responsible

attitude towards the new personal data protection rules. Up to 74% of local companies deal with the topic of the GDPR as they believe they directly concern them. This is the highest percentage in Europe. The second one by a huge margin is Poland (46%), and the third one is Hungary (45%). This is also apparently linked to the low level of Danish perception of the risk of new directive for business – only 4% of companies, which is the least of all countries surveyed. The Slovenians (8%) and Germans (11% of companies) approached the Danes most.

Contactless payments for ten years already

Unlike the rest of Europe, where contactless card payments are used by only 49% of the population, in Slovakia, it is up to 89%. Slovaks consider such payments to be simple, safe and

convenient. This is evidenced by almost 73 million of these transactions, which only took place in Slovakia in the first quarter of this year.

While there were around 392,000 contactless credit cards in use in 2011, their number grew to nearly 5 million this year. Increased interest in contactless payment is also reflected in the growing number of corresponding terminals. Of their total number 43,563, up to 97% is contactless.

The Slovaks also incline to the payments via a mobile phone or digital wallet. Compared to countries like Germany, France, the Czech Republic, Hungary or Poland, where mobile payments are used by an average of 38% of the population, the Slovaks use them much more often (up to 51%).

Digital future

Due to the rising popularity of Mastercard and FairSoft contactless solutions, they are currently testing a Global Pay mobile application that will allow customers to comfortably, conveniently and securely order and pay for food from home via the Masterpass digital wallet. Although this technology is in its beginnings, electronic wallets are preferred by 47% of the population in Slovakia (the European average is 40%).

In addition, more than 31% of Slovaks are interested in contactless payment with intelligent watches, wristbands, keyboards and other wearable devices. They are above the European average, which is currently 24%. By 2020, according to Mastercard forecast, up to 62% of pay-as-you-go devices will have payment features.

Disposal of nuclear waste in Chernobyl

Many people think that there is nothing going on in Chernobyl, that the site of the nuclear power plant and its surroundings are dead and closed. The opposite is true.

Following the accident of the fourth reactor in 1986, three blocks remained functional in the power plant; two others were under construction. The operation was gradually restricted, but it was only terminated in 2000 – by shutting down the last, third block. After the final decision on the complete closure of the power plant, it's decommissioning, and disposal has begun. It was necessary to export spent fuel, which is currently stored in a temporary storage area at the power plant premises.

Help from Slovakia

The Slovak VUJE, a.s. the company is helping Ukraine to resolve the issue of radioactive waste. The VUJE, a.s. the company has developed special transport containers for this purpose. These, along with a special semitrailer, were delivered to the ISF-2 spent fuel temporary storage, only two kilometres from the Chernobyl NPP. There is a preparation facility and the spent fuel storage in its premises. This temporary storage should be put into final operation in 2019.

The VUJE containers will serve to transport liquid nuclear waste generated during the fragmentation of spent fuel from reactor blocks 1, 2 and 3. The principle of fragmentation consists in the cutting a 12 m long fuel cassette into three parts placed into the containers and stored in an overground dry warehouse for the period of 100 years. In total, there are 21 thousand fuel cassettes and 23 thousand extension bars. Cleaning and cutting operations require water. After contact with the burned but still active fuel, it also becomes liquid nuclear waste.

Filling the container in the ISF-2 storage preparation facility

The result of own development

The VUJE, a.s. the company is at this stage of the process. "The temporary storage ISF-2 does not have a liquid waste processing line, so it is necessary to transport it back to the power plant where it is processed and stored. The liquid waste will be transported in the containers developed by us," explains Adrian Kovalyk, director of the VUJE, a.s. Diagnostics Division.

In the Chernobyl NPP decommissioning process, Slovak assistance has a significant role to play.

The container has the weight of over 14 tonnes, of which up to 13 serve for shielding; whereas the shielding wall thickness is 16 cm. One container transports a thousand litres of liquid waste. In the case of the maximum operation of the entire facility, four containers will be transported weekly, so that they travel the distance between the temporary storage and the Chernobyl NPP twice a week.

Containers together with the transport semitrailer were designed by the VUJE and ZTVS VVÚ, a.s. companies. They

also produced three docking stations: two filling stations are in the IFS-2 storage preparation facility, the third, the discharge station, is installed in the transport corridor of the 3rd block of the power plant. Transported liquid waste is further processed, thickened and cemented to obtain more solid consistency for secure storage.

Chernobyl lives

For VUJE, this contract is also significant because then the products from the company portfolio will be represented in each nuclear power plant in Ukraine, whether operated or decommissioned. "The project was a challenge for us. Although we have previously supplied similar containers for the Bohunice nuclear power plant in the past, the demands of Chernobyl were much higher," says A. Kovalyk. For him it also had a personal dimension: "Thanks to my Ukrainian roots, I came closer to my home. Many think Chernobyl surroundings are dead and closed. Quite the opposite. On a train that daily transports employees of the Slavutyc power plant you will meet a number of nationalities such as Americans, French, Italians. For all those who are in the nuclear power sector and especially the decommissioning, this place is a great point of interest," he concludes.

Artificial intelligence in smartphones

Although the history of Artificial Intelligence (AI) goes back to the middle of the last century, in the field of mobile devices, the new technology has shuffled cards only in 2017. Leaders in the industry have begun a new era by face recognition, photograph objects and tuned equipment according to their users' habits. This is a trend that will make a difference in the market and can cause the rise of new giants and the fall of the old ones. Specific implementations have been quite recent.

Always new features

The camera in the Huawei P20 Pro phone, for example, has learned to perceive what it sees through its own optics. The smart device can recognize the object and set ideal photographic parameters. Probably the most obvious AI example are virtual assistants. The primacy in this area was taken over by Apple, who introduced the

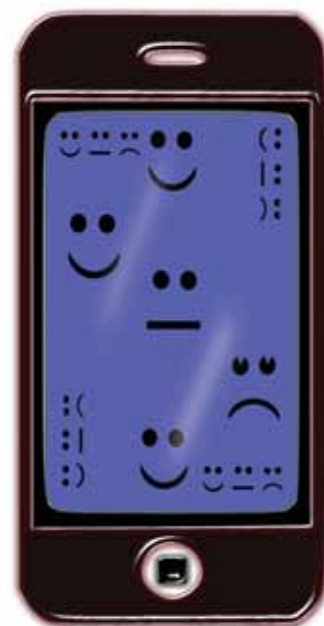
voice of the Siri assistant 7 years ago. At the beginning, Siri served as a support for a simple template of questions and answers. With the arrival of AI, a major technological improvement was possible based on semantic understanding. This feature is constantly improving, and we can also find it today in cars and smartphones.

In addition to voice or image recognition, AI can also solve the problem of short battery life of smartphones with the ever-expanding screen. Last year the first Kirin 970 microphone for smartphones with an integrated neural network in the NPU processor (Neural Processing Unit) was introduced in Berlin. Measurements have shown that the novelty developed by Huawei consumes approximately 50 times less energy in demanding AI algorithms and it is 25 times more powerful than traditional computing systems.

What the future holds

AI development will be a determining factor in the success of mobile manufacturers.

It can be assumed that the technology giants Huawei and Apple will introduce other innovative solutions as the first ones. Public attention will shift from the design and screen size to AI. This will solve a number of issues at once: enabling multi-day battery life and efficient application management, removing software freezes, and bringing professional photos by amateurs.

Attacks on the Internet of Things

Symantec as a renowned Internet security company has released a warning. The number of hacker attacks on the Internet of Things (specifically thought of internet-connected smart home appliances, robotic units in machine-building or cars) has risen in the past year by alarming 600%. The reason are the attempts of hackers to earn money by hidden cryptocurrency mining.

Attacks on the Internet of Things are a relatively new phenomenon. After a recent wave of ransomware, which locked sensitive data on computers and demanded ransom for re-access, it is the next stage of hacker activities. They cannot only attack computers, tablets, or mobiles, but they can also illegally remotely use the capacity of a connected smart TV, gaming console, home router, or internet radio player.

Endangered robots in factories

The risk of hacking attacks on smart devices that communicate with each other via the Internet or use it at least for software updates is largely related to robotic units in production facilities. Such an attack can stop them from operating and cause significant financial losses to the enterprise. Another form of sabotage over the Internet can be the re-programming of autonomous units to create malicious or malfunctioning products. A more sophisticated attack is able to lock the software production unit with a call to pay, after which the normal operation will be restored.

For the time being, the only defence is to secure the network with appropriate firewalls, systematic

software updates, and user prudence. Factory settings can be also restored if the device shows a suspicious behaviour.

Europe on the Move

The Vice-President responsible for Energy Union, Maroš Šefčovič introduced in Brussels the third, which is the last set of measures to modernize the European transport system.

The package builds on previous Europe on the Move packages of May and November 2017. The aim is to offer safer traffic to all the European citizens, more environmentally-friendly vehicles and more advanced technological solutions while boosting the competitiveness of the EU industry.

The ambitions of the third package

The related initiatives include: an integrated road traffic safety policy, including measures for vehicles and infrastructure safety, CO₂ standards for heavy duty vehicles, a strategic action plan for the development and manufacture of batteries and ultimately a forward-looking and automated mobility strategy. With this third package, the Commission concludes its ambitious mobility modernization agenda Europe on the Move.

On this occasion, M. Šefčovič said: "Mobility is crossing a new technological frontier. With this final set of proposals under the Energy Union, we help our industry stay ahead of the curve. By producing key technological solutions at scale, including sustainable batteries, and deploying key infrastructure, we will also get closer to a triple zero: emissions, congestion and accidents."

Commissioner for Transport, Violeta Bulc added: „Over the past year, this Commission has put forward initiatives addressing the challenges of today and paving the way for the mobility of tomorrow. Today's measures constitute a final and important push so that Europeans can benefit from safe, clean and smart transport. I am inviting the Member States and the Parliament to live up to our level of ambition."

The EC wants these initiatives to ensure a smooth transition to a safe, clean,

interconnected and automated mobility system.

Safe and clean mobility

Although the number of accident casualties has fallen to less than half since 2001, 25,300 people have lost their lives on the EU roads in 2017, and another 135,000 have been seriously injured. Therefore, the Commission proposes that the new vehicle models be equipped with 19 enhanced safety features (e.g. a lane assistance system, an improved emergency brake, a pedestrian and cyclist detection system). It also helps the

Transport security is first and foremost: 25,000 lives have been lost on the EU roads last year.

Member States systematically identify dangerous sections of roads and better target investment. These two measures could save up to 10,500 lives in the years 2020 - 2030 and prevent around 60,000 injuries. This would bring the EU closer to its long-term goal of achieving close to zero fatalities in road transport by 2050. To complete its low-emission mobility program, the EC introduces the first CO₂ emission standards for heavy duty vehicles. In 2025, they will have to be

by 15% less and in 2030 by 30% less than in 2019. These targets are in line with the commitments of the Union from the Paris Agreement. Further reductions in transport emissions should be achieved by simplified conditions for the development of more aerodynamic trucks and improved labelling of tires. The common fuel price comparison methodology will also allow transport companies - especially small and medium - to save significantly (up to € 25,000 in five years) thanks to lower consumption.

Connected and automated mobility

Cars are more frequently equipped with assistance systems and, in the foreseeable future, the arrival of fully autonomous vehicles is expected. In this context, the Commission proposes to adopt a strategy to make Europe a world leader in fully automated and interconnected mobility systems. The strategy focuses on a new level of cooperation between road users, which could enormously enrich the entire mobility system. Transport will be safer, cleaner, cheaper and more affordable for older people and people with reduced mobility. It is proposed to fully digitize the information exchange environment for freight transport. This will reduce bureaucracy and create digital information flows for logistics operations.

Vietnam in the midst of change

The country of Southeast Asia has gradually become an important player in international trade. It also operates the global logistics company Dachser.

Judging by the sound out there, it's definitely a record breaker. The thunderous clattering and hooting is often more than enough to numb your ears. It's caused in large part by the seemingly endless armada of mopeds making their way through the streets of Hanoi. Anyone who wants to cross from one side to the other needs nerves of steel. Two-wheelers make up around 90 percent of the traffic in Vietnam's capital city, and most of them are motorized. Occasionally a bus, car, rickshaw, or truck will break up the monotonous flow. As if all this wasn't enough to cause traffic chaos, in recent times the noisy bustle has been joined by a growing number of small cars. More and more Vietnamese can now afford to buy a car.

Long and gradually to prosper

The origins of Vietnam's economic miracle lie around 30 years in the past. At that time, the country was subjected to strict central planning modeled on the former Soviet Union. Then in 1986, faced with the threat of economic collapse, the government adopted what was known as the Doi Moi policy, and Vietnam began to transform itself into a socialist-oriented market economy. Much as in China, the government started privatizing state-owned enterprises and liberalizing the market. "From then on, things started looking up, slowly but surely," says Jean Cassiot, Managing Director Air & Sea Logistics Vietnam at Dachser. Step by step, the economy began to move away from its agricultural basis towards manufacturing and services. Vietnam's integration into the global economy really gathered momentum once the country joined the World Trade Organization (WTO) in 2006.

Exports are booming

In the past, exports were largely made up of rice, coffee, and pepper; nowadays, the list of exports mostly features textiles and clothes, cell phones and spare parts, shoes, computers and components, and machinery and parts. In 2016, the total value of goods exported was USD 175.9 billion—an increase of 8.3 percent on the previous year. Vietnam's most important trading partners are China, the other ASEAN countries, the US, the EU, South Korea, and Japan. Imports, too, grew strongly in 2016, by 4.6 percent to USD 173.3 billion.

Last year the economy grew by 6.8 percent. The small cars on Hanoi's streets are not the only sign of this growth: in downtown Hanoi and Ho Chi Minh City, the roar of engines is loudly accompanied by construction machinery and drilling. Skyscrapers, their façades emblazoned with logos of foreign companies, are attracting hordes of job seekers from the countryside into the cities.

Constant growth

Overall freight volumes in Vietnam nearly doubled between 2010 and 2016, from

715 million to almost 1,300 million metric tons. This has had an effect on Dachser Vietnam's balance sheet. "We have been growing constantly all these years, and in 2017 we achieved our best result ever," Cassiot says. His young, motivated team in Vietnam offers air and sea freight services to Europe and the U.S. as well as within Asia. Dachser's portfolio of services in Vietnam also includes warehousing, border customs clearance, and freight forwarding to Laos and Cambodia. "Many international companies have now established subsidiaries of their own in Vietnam," Cassiot says. "We ensure that their products receive the service they have come to expect as part of our global transports."

What currently worries the logistics specialists is the local infrastructure. The majority of freight in Vietnam is transported by road. In 2016, the ministry of transport reported that 991 million metric tons of freight was shipped overland. But neither the road network nor the quality of its roads has kept up with this dizzying growth in demand. As a result, traffic jams and blockages are annoyingly common.

OBJAVTE BALÍK VÝHOD ALLIANZ SPOLU

Využívajte výhody Allianz Clubu a spoľahnite sa na naše rýchle a férové služby a najoceňovanejšie poistenie.

A teraz novinka! S balíkom výhod Allianz Spolu môžete získať dvojnásobné plnenie z úrazových poistení a ďalšie skvelé benefity.

Informujte sa u našich predajcov.

allianzsp.sk

RÝCHLO A FÉR

Allianz
Slovenská poisťovňa

Innovation
that excites

MESIAČ CROSSOVEROV NISSAN SO ZĽAVOU AŽ DO 5 200 EUR

AUTOŠTÝL A.S. - Tr. Turná 1030, Trenčianska Turná - Tel.: +421 32 650 10 32
www.autostyl.sk

NISSAN INTELLIGENT MOBILITY

Použité fotografie sú ilustračné. Informácie a skutočnosti uvedené v tejto reklame slúžia výlučne na informačné účely a nie sú považované za súčasť zmluvného návrhu. Táto ponuka je platná od 16.07.2018 do 30.09.2018. Výška zľavy závisí od modelovej verzie. Zľava 5200 € je platná pre model Nissan X-Trail v naftovej verzii. Qashqai: kombinovaná spotreba 3,8–5,8 l/100km. Kombinované CO₂ emisie 99–158 g/km. X-Trail: kombinovaná spotreba 4,9–6,2 l/100km. Kombinované CO₂ emisie 129–158 g/km.